

ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

* SOVENİZM NEDİR
VE
2. ENTERNASYONAL

* YÖN VE DEVRİM
CİZGİLERİNİN ELESTİRİSİ

* KIBRIS OLAYLARI
VE
İSCİ SINIFI BAKIŞI

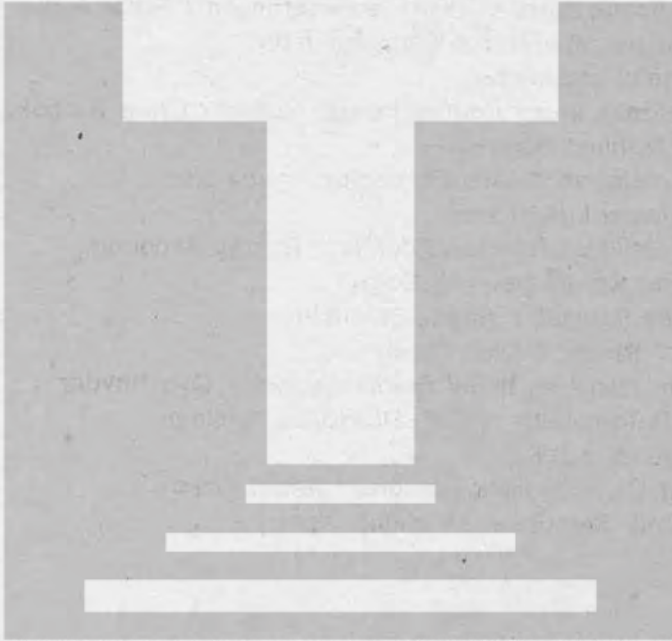
TÜSTAV

cilt 2 / sayı 9
1974 eylül

İÇİNDEKİLER

25 Temmuz 1974'den 29 Ağustos 1974'e	3
Portekiz'de rejim henüz oturmadı	4
Yunanistan nereye gidiyor / Mehmet Güven	5
Finans Kapital, Kıbrıs Türkleri ve Federasyon / Taner Aydın	13
Demirel'e bir alternatif / Kâmuran İnan	22
Watergate'in kronolojisi	25
Emperyalizmin imparatorlara ihtiyacı yoktur / Ömer Burçak	26
Desen / Mehmet Sönmez	34
Yan Ödemeler ve Teknik Elemanlar / İlkay İzer	35
İslâm Bankası kurulurken	38
Halkları, Halklara Düşman Edenler / Bektaş Akçadağ	42
Aydınlıktan Karanlığa / Ali Doğu	45
Quo Vadis Ecevit? / Sinan Gölcüklü	49
Resmî Bir Resim / Can Yücel	53
Şovenizm Nedir ve İkinci Enternasyonal / Oya Baydar	55
Radikal Reformculuk : YÖN - DEVRİM çizgisinin eleştirisi / İLKE	73
Ali Nejat Ölçen'in Halk Sektörü / Sedat Özkol	109
Halkın Halk Sektörü / Ali Nejat Ölçen	126

TÜTAY
Sahibi : Oya Baydar / Yazışları Müdürü : Aydın Engin / Yazışma ve
havale adresi : P.K. 71, İstanbul / Yönetim ve Dağıtım adresi : Ca-
ğaloğlu, Molla Fenari Sokak 23/3 İstanbul / Abone şartları Yıllık 100,
altı aylık 50 lira. Dış ülkeler için iki katıdır. / Dizgi-Baskı : Murat Mat-
baacılık Kollektif Şirketi / İlan : Tam sayfa 500 lira. Diğer ilânlar san-
timi 25 lira / Basıldığı tarih: 11 Eylül 1974

İLKE'nin bu sayısı alışılmamış bir gecikme ile çıkıyor. Gerek Çağaloğlu'nda Ağustos sonlarında yoğunlaşan elektrik arızaları, gerek üstesinden gelinemeyen diğer teknik aksamalar bu gecikmeye yol açtı. Bu arada İLKE'nin birinci cildinin kapaklarını edinmek isteyen okuyucularımızın bu isteklerini de gereğince cevaplayamadık. Bütün bu sözünü ettiğimiz aksaklıkları önümüzdeki sayıdan itibaren kesinlikle çözümleneceğimize inancındayız. Şimdilik okuyucularımızın hoşgörülerine sığınıyoruz.

İLKE

25 Temmuz 1974' den 29 Ağustos 1974' e

25 Temmuz 1974

● Kıbrıs olayı Türkiye'nin ve Dünya'nın en önemli siyasî olayı olmakta devam ediyor. Ateşkes sonrasında bütün çabalar diplomatik faaliyete yöneldi. Cenevre'de barış görüşmeleri başladı. Türkiye'yi Turan Güneş, Yunanistan'ı Dışişleri Bakanı Mavros, İngiltereyi ise Dışişleri Bakanı Callaghan temsil ediyorlar. Yunanistanda Karamanlis hükümeti açıklandı. Karamanlis'in kabinesi tamamen sivillerden oluştu. Cunta döneminde tutuklanan Averof gibi politikacıların da yer aldığı kabine ilk iş olarak genel siyasî af ilan etti. Bu arada ilan edilen kısmî seferberlik de kaldırıldı. Türkiye'de ise Ecevit bir demeç verdi ve Karamanlis ile bir zirve toplantısı yapılmasını önerdi. Türkiye'nin tezinin «federatif Kıbrıs» olacağı anlaşılıyor. Bu arada Sosyalist Enternasyonal'in Genel Sekreteri Hans

Janitschek bir demeç verdi ve Kıbrıs'ta Sampson'un darbesinden sonra Faşist EOKA—B örgütünün 2 bini aşkın Makarios yanlısını öldürdüğünü söyledi. Demeçte öldürülenlerin büyük çoğunluğunun AKEL (Emekçi Halkın İlerici Partisi) üyesi olduğu belirtildi.

● İtalya'da iki milyonu aşan işçinin katıldığı genel grev ilan edildi. Çeşitli işkollarında 3 saat ile 24 saat arasında uygulamaya konan genel grev, hükümetin enflasyona karşı aldığı tedbirleri ve vergilerdeki artışları protestoyu amaçlıyor. İtalya'da ulaşım başta olmak üzere bütün hizmetler ve üretim durdu.

● Yeni Portekiz hükümeti, Portekiz'in sömürgelerde yaşayan halkların bağımsızlık haklarını bir Anayasa değişikliği yaparak resmen kabul etti.

PORTEKİZ'DE REJİM HENÜZ OTURMADI

Portekiz geçen ay içinde bir çok değişikliklere sahne olan bir ülke oldu. Faşist rejimi deviren Cunta'nın başkanı General Spinola güçlenmek istiyordu. Fakat askeri darbeyi gerçekleştiren asıl güçler olan ve ülkeyi perde gerisinden yöneten genç subaylar, buna kesinlikle karşı çıkıyorlardı. Sonunda Spinola'nın kurduğu hükümet istifa etti ve askerlerin çoğunlukta bulunduğu yeni bir hükümet işe başladı. Bu yeni hükümetin önemi, Portekiz'deki darbenin iki gerçek liderinin, siyasi hayata - bu kez - açık olarak katılmalarıyla ortaya çıkıyordu. Bu iki gerçek liderden Albay Gonçalves

Başbakan; Albay Carvalho da Emniyet genel Müdüğü oldu. Bu arada Sosyalist parti lideri Mario Soares ile Komünist parti lideri Alvaro Cunhal ilk kabinedeki bakanlıklarını korudular.

Ülkedeki, faşizm döneminden kalma en örgütlü parti olan Komünist partisi Çalışma Bakanlığını elinden kaçırdı, ama buna karşılık Parti, ülke çapında örgütlenmesine devam etti. Portekiz'de 44 parti teşkilatı kuruldu ve önemli sendikalarda önemli mevkieler ele geçirildi. Faşist dik tatorlüğün can damarı olan Gizli Polis'in listeleri 2 ay süreyle Komünist partisinin eline verildi ve Portekiz'in her yerindeki gizli polis ajanları böylece or

taya çıkarıldı.

Bu arada Portekiz'in en önemli sorunu olan sömür geller meselesi çözüm yoluna konuldu. Spinola'nın kesinlikle karşı olduğu Sömürgelere bağımsızlık tanımama işlemi, yeni hükümetin iş başına gelmesi ile yürürlüğe kondu. Ancak bunun kolayca bitirilemeyeceği de muhakkak Hükümet Portekiz Gine'si ile Cape Verde Adalarına hemen bağımsızlık tanyabileceğini, ancak Angola ile Mozambik'in biraz daha beklemesi gerektiğini ileri sürdü.

Nitekim Gine Bissau'nun hemen bağımsız statüye geçebileceğini belirtti, ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin de tavsiye kararından sonra bu küçük Afrika ülkesini 90 ülke birden tanıdı. Fakat burada da küçük bir pürüz belirdi. Gine - Bissau, Cape Verde adalarının kendisiyle birleşmesini ve bağımsızlığın birlikte ilan edilmesini istiyordu. Spinola ise bu birleşmeye karşı çıkıyor ve Portekiz'in iki ülkeyi ayrı kabul ettiğini bildiriyordu. Özellikle askeri önemi haiz olan Cape Verde adalarının durumu, şimdi Adaların kurtuluş örgütü PAIGC'nin kararına bağlı.

Öte yandan Portekiz'in Angola ve Mozambik'e hemen bağımsızlık tanımaması yüzünden bu iki Afrika ülkesinde büyük karışıklıklar çıktı. Özellikle Angola'nın başkenti Luanda'da silyahlar ve beyazlar birbirine girdi, kanlı çatışmalar oldu. Mozambik'de ise Portekiz taburları Frelimo gerillalarına karşı savaşmayı reddettiler. Bu arada Angola ve Mozambik'de sömürge hükümetleri istifa etti, yerlerine Cunta'nın adamlarından oluşan geçici hükümetler kuruldu. Bu hükümetler Portekiz'in iki eski sömürgesinde «gelecek»leri tayin edilinceye kadar iş başında kalacaklar. Portekiz hükümetinin düşüncelerinde ise Angola ve Mozambik'de koalisyon hükümetlerinin kurulması yer alıyor. Bu hükümetlerde Kurtuluş Örgütleri ağırlıklı olarak temsil edilecekler.

Lizbon'da Cunta, sömür gelere bağımsızlık vadettikten sonra bir bildiri daha yayınladı. Bu bildiriye askeri güçleri eleştirenlerin sert bir şekilde cezalandırılacakları söyleniyor. Bu arada hükümetin grev haklarını «düzenleyici» tedbirler almayı düşündüğü de belirtiliyor.

Portekiz'de henüz her şey açığa çıkmış, belirginleşmiş değil. Bugünkü hükümetin ilk Spinola Cuntası hükümetine göre daha solda olduğu ve Sosyalistlerle komünistlerle daha geniş imkanlar tanıdığı, sömürge politikasında da daha esnek olduğu ortada. Ama gelecek günler neler getiriyor? Her şey, bir yandan ülkedeki sınıf dengesine ve bu dengeye hangi sınıfların ağır ba

sacağına, öte yandan emperyalist mihrakların tutumuna bağlı olacak. İşçi sınıfının örgütlü gücü genç askerleri etkilemiş ve Ordu'nun sermayeye bağımlı kesimlerini tek güç olandıran çıkarmış görünüyor.

Ancak Cunta'nın sol radikal genç üyeleri giderek seçmelerini işçi sınıfında ve emekçi kitlelerden mi, sermayeden mi yana yapacaklar; ve hangi sınıra kadar. İşçi sınıfının örgütlü gücünün hızla gelişmesi,

sermayeyi, emperyalizmi ve bizzat genç subayları hangi noktada ne tedbirler almaya yöneltecek. Bugün Portekiz'deki gelişmeleri dikkatle izlemekle yetiniriz ancak.

— 26 Temmuz 1974 —

● Cenevre Barış görüşmeleri usûl tartışmaları ile başladı. Toplantıda Yunanistan şartsız ateşkes'te ısrar ederken, Türkiye ateşkes'in ancak, Türkiye'nin Ada'daki askerlerine ikmal yapabilmesi, yeni asker çıkarabilmesi şartının kabulü ile mümkün olabileceğini ileri sürüyor. Durum «Konferans çıkmazda» şeklinde değerlendiriliyor.

● AP Genel İdare Kurulu bir açıklama yaptı ve Kıbrıs için «Taksim» tezini önerdi.

● Karamanlis hükümetinin kuruluşu tamamlandı. Yunanistan Resmi Gazetesinde yayınlanan yeni Yunan Kabinesi şöyle: Konstantin Karamanlis (Başbakan), Yorgo Mavros (Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı), Ksenefon Zolatos (Planlama Bakanı), Yorgo Rallis (Başbakanlıkta görevli bakan), Evangelos Averof (Milli Savunma Bakanı), Konstantin Papakonstantinu (Adalet Bakanı), Solo Gikas (Kamu

Düzeni Bakanı), Konstantin Çaços (Kültür Bakanı), Konstantin Laskaris (Çalışma Bakanı), Andreas Kokkevis (Sosyal Hizmetler Bakanı), Nikolaos Luros (Eğitim Bakanı), Hristoforos Stratos (İçişleri Bakanı), Yoannis Pasmazoğlu (Maliye Bakanı), Dimitros Papaspiru (Tarım Bakanı), Haralambos Protopappas (Sanayi Bakanı), Atanasios Kanellapulos (Ticaret Bakanı), Yorgo Mangagis (Bayındırlık Bakanı), Yorgo Miltonas (Ulaştırma Bakanı), Yoannies Minalos (Deniz Ticareti Bakanı).

● Yunanistanda genel aftan yararlanana siyasi hükümlülerin tahliyesi sırasında ünlü Koridallos Cezaevi'nin önünde toplanan binlerce Yunanlı Teodorakis'in türkülerini söyleyerek gösteri yaptılar ve «İşkenceciler halkın eline verilmelidir», «Yunanistan Komünist Partisi meşrulasın» diye bağırıldılar.

 bir yorum

Yunanistan
nereye gidiyor?

Mehmet Güven

Temmuz ortalarından beri, Yunanistan, Türkiye ve Kıbrıs, olayların büyük bir hızla geliştiği üç ülke oldu. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Makarios, bir darbe ile devrildi. Ada'da iç savaş başlarken, Türkiye Girne'ye çıkarma yaptı. Bütün dünya, gözünü Kıbrıs'a çevirmişken, Yunanistan'dan gelen bir ses üzerine, başlar Batı komşumuza döndü. Yunanistan'da tam yedi yıllık askeri

cunta, kendi isteğiyle iktidarı sivil bir hükümete devrediyor, Paris'ten kalkan özel bir uçak Konstantin Karamanlis'i başbakan olarak Atina'ya getiriyordu. Yeni hükümetin dışişleri bakanı Mavros daha ayağının tozunu silmeden kendini Kıbrıs görüşmelerinin yapılacağı Cenevre'de buluyor, ancak görüşmelerin kesilmesi ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin Ada'da ilerlemeye başlamaları üzerine, Yunanistan NATO'dan çekildiğini bildiriyordu. Yunanistan'ın NATO'dan çekilme kararında ısrar edip etmeyeceği, bu kararın ne derece blöf ve gösteriş olduğu henüz belli değildir. Fakat şurası muhakkak ki, bu arada NATO'nun 25 yıllık hayatının hemen hemen en büyük buhranı, Güney Doğu kanadının fiilen çökmesiyle sonuçlanmıştır.

Günleri sayılı cunta:

Newsweek dergisinin, 22 Temmuz tarihli sayısında şu cümle yer alıyordu: «Yunan Cunta'sının günleri sayılıdır. Sonbahara bile çıkacağı şüphelidir.»

Bunu nereden biliyordu Newsweek? Derginin Pentagon'daki istihbarat kaynaklarının iyi işlediğini hesaba katmasak bile Yunanistan'daki durumu iyi izleyen bir göz Cunta'nın zor durumda olduğunu anlayabilirdi. Yunanistan kayınıyordu. İktisadi hayat çökmek üzereydi. Tüketim malları fiyatları son 12 ay içinde yüzde 31.9 oranında artmıştı, ve bu bir Avrupa rekoruydu. Bu korkunç enflasyonu önlemek üzere alınan anti-enflasyonist tedbirler etkisiz kalıyor, üstelik hükümet son derece sıkı bir para politikası uyguluyordu. Bu da yatırımların birden azalmasına hatta, ülkenin bazı sektörlerinde tamamen durmasına yol açmıştı. Altı yıl boyunca Yunanistan'a para akıtmış olan ünlü Onassis bile cunta'nın kendisine taviz vermemekte direnmesi üzerine bütün yatırımlarını kesmişti. Turizm gelirleri büyük ölçüde azalmıştı. İş gücünün büyük bir kısmı askere alınmış ve ülkedeki sanayi üretimi yüzde 40 oranında düşmüştü. Cuntanın varlığına ve faşizme genellikle pek de aldırmayan orta sınıflar etin kilosunun neredeyse 100 liraya çıkması üzerine homurdanmaya başlamışlardı.

Amerikan Üsleri:

Amerika'nın Yunanistan'da, nakliye ve keşif uçakları için kullanılan 7 küçük hava alanından başka Doğu Akdeniz'de üssü yoktu. Oysa Amerika'nın deniz ve hava gücü yakın üslere bağlıydı. Özellikle Süveyş kanalının açılmasından sonra Sovyet Akdeniz filosunun gözlenmesinde bir açık belirmişti. Ayrıca ABD'nin İran'daki hayati petrol boru hatlarının korunması için de yakın bir hava üssüne ihtiyacı vardı. Makarios radar üslerinin kurulmasına izin verdiği halde hava üslerine kesinlikle yanaşmıyordu. Bu arada Yunan cuntası da Girit'teki NATO üssünün Amerika tarafından kullanılmasına kesinlikle karşı çıkmıştı.

Bu sırada Cunta'nın Makarios ile olan ilişkileri de sertleşmişti. Makarios Kıbrıs'ın tarafsızlığını korumak istiyor, bu arada cuntanın kendi işlerine fazla karışmasından hoşlanmıyordu. Oysa cunta tarafından Kıbrıs'a Ulusal muhafız gücünü eğitmek üzere gönderilen 650 Yunan subayı daha çok Makarios'a ve onun Enosis'i gerçekçi görmeyen, Ada'nın bağımsızlığından yana politikasına karşı koymak üzere gönderilmişti. Nitekim Makarios'un, bu Yunan subaylarını Kıbrıs'tan geri göndermek için çabalamasına rağmen cunta ve ardındaki CIA'dan bağımsız olmayan güçler kukla Sampson'un kullanarak Makarios rejimine son verdiler. Ve Türkiye Gine'ye çıkartma yaptı. Böylece Ada'nın bağımsızlığı tehlikeye düşerken ve faşist Sampson darbesinin başlatıldığı bir süreç içinde Ada'daki, özellikle Rum kesimlerindeki demokratik gelişme sol güçlerin gerek darbe sırasında gerekse darbe sonrasında ezilmeleri sonucunu verirken, Yunanistan bu olup bitenlerden etkilenmeden kalmadı. İçten ve dıştan gelen baskılar karşısında halkın, egemen sınıfların Amerika'nın yani hemen hiç kim-

senin artık istemediği generaller cuntası, iflas halindeki Yunanistan'ı Karamanlis'e devretmek zorunda kaldı. Kissinger böyle bir oluşumu daha 24 saat öncesinden biliyordu. Ve herhalde Cunta karşı koyamayacağı bir zorlamanın altındaydı.

Karamanlis ve yeni dönem:

Konstantin Karamanlis Yunan siyasi hayatında sağ temsil eden bir politikacıdır. Kendisini tarif ederken: «ünlü «Z» filmine konu olan solcu lider Lambakis'in öldürülmesi sırasında, Yunanistan başbakanı, Karamanlis idi» demek kafaları bir an için aydınlatacaktır. Yunanistan'ın yeni başbakanı koyu bir anti-komünisttir. Ülkenin siyasi yelpazesinde sağ tarafta yer alan Millî Radikal Birlik partisinin lideridir. 1956'dan 1963'e kadar başbakanlık yapmış, fakat Kıral ile aralarında sürtüşme çıktığı için istifa ederek Paris'e yerleşmiştir. Partisi seçimlere iştirak etmiş fakat Orta Sol Papandreu'nun partisinin ezici bir çoğunluk kazanmasıyla muhalefete düşmüştür. Yunanistan merkez sol partilerin ağırlıkta olduğu bir devreye girmiş, hatta sosyalist EDA parlamentoda 78 sandalye kazanmıştır.

Aradan yedi yıl geçti şimdi. e Cunta'dan önceki son seçimlerde sola kayan Yunanistan, özellikle Yunan finans oligarşisinin pek sevdiği Karamanlis'i karşısında başbakan olarak buluverdi. Fakat faşist cunta yanında zemzemle yıkanmış olduğu için bugün Yunan halkı Karamanlis'i destekliyor.

Yeni Hükümet:

Karamanlis'in kurduğu hükümetin 31 üyesi genel olarak sağ eğilimlidir. Ancak Karamanlis bakanlarının arasına liberal ve ilericileri de alarak mümkün olduğu kadar yaygın bir kitleyi memnun etmek istemiştir. Bakanların 12'si sağ ve muhafazakâr eğilimlidir. 5'i Yorgi Papandreu'nun Merkez Birlik partisindedir. 7'si teknokrat, diğer 7'si de liberaldir. Bu arada hükümet üyelerinin 13'ü Faşist cunta yönetimi sırasında hapsedilmiş, 3'ü askerî mahkemelerce yargılanmış, 3'ü de sürgüne gönderilmiştir. Maliye bakanı olan eski Yunan Bankası Genel Müdürü Sosyal Demokrat Pesmezoğlu «öğrencileri isyana teşvik»ten, Kamu Kuruluşları bakanı Mangakis ise evinde patlayıcı madde bulundurmadan yargılanmışlardır. Fakat bu arada önemli bakanlıkların Karamanlis'in eski kabinesinde yıllar yılı birlikte çalıştığı arkadaşlarına verildiği ve dolayısıyla içindeki ilerici unsurlara rağmen yeni Yunan hükümetinin genellikle sağ eğilimli olduğu akıldan çıkarılmamalıdır. Yeni hükümet bu yüzden egemen sınıflarının desteğini kazanmış, Yunanistan'ın ünlü iş adamları derhal yatırımlara başlayacaklarını birer birer açıklamışlardır.

Faşist Cunta tamamen yokolmadı:

Yunanistan'ın şu andaki en önemli sorunlarından biri de faşist cunta'dan ve etkilerinden ne kadar zamanda ve nasıl arınılacığıdır. Cenevre'deki ilk görüşmelerden sonra bir gazeteci Karamanlis'e yapılan ilk anlaşmanın Yunanistan için bir kapitülasyon niteliğinde olduğunu düşünüp düşünmediğini sormuştur: Karamanlis, «her hata ödenmelidir» diye cevap vermiştir buna.

- «Şu halde neden hata yapanları açığa çıkarmıyorsunuz?»
- «Henüz vakti gelmedi»

Gerçekten de bir Atina'lının belirttiği gibi «Cunta henüz ölmemiştir. Ağır yaralıdır ama hala yaşamaktadır.» Karamanlis'in faşizmi bir anda ortadan kaldırmayacağı, hatta kaldıramayacağı şüphe götürmemektedir. Karamanlis, ülkenin yönetimine tamamen damgasını vurabilmek için yavaş ve tehlikesiz adımlar atmak istemektedir. Kıbrıs buhranı dolayısıyla ülke halâ sıkıyönetim altın-

dadır; dolayısıyla iplerin bir ucunun halâ askerlerin elinde olmadığını söylemek safdillik olur. Son olarak orduda önemli değişiklikler yapılmış ünlü gizli polis şefi Yuanidis görevinden alınmıştır. Ama cuntta artıkları halâ etkilidir.

Karamanlis hükümeti askerleri etkisiz kılabilme için elinden geleni yapmaktadır. Cuntayı koruyan tanklar Makedonya'ya kaydırılmıştır. Yuanidis'e izin verilmiş, ordu sivil bir savunma bakanının emrine verilmiştir. Faşist 1968 anayasası kaldırılmış yerine 1952 yasası getirilmiştir. Gazeteler Karamanlis'in «itidal» tavsiyelerini yerine getirmekle birlikte sansürsüz çıkmaktadırlar. Sokaktaki vatandaş yanbaşında gizli polisin bitivermesi tehlikesi olmadan genellikle rahat olarak konuşabilmektedir. Siyasi af ilan edilmiş, korkunç Yaros adasındaki mahkumlar salıverilmiştir. Yaros'taki işkence ve zulüm yatakları dünya kamuoyuna gösterilmiş, cuntta bu yüzden ağır bir şekilde suçlanmıştır. Ancak ne olursa olsun, Karamanlis cuntanın çağırıldığı, tercih ettiği bir politikacıdır. Ülkenin siyasi hayatını ne ölçüde ve nereye kadar değiştirecektir Karamanlis?

Karamanlis'in yanında kim var?

Bir Atina'lı üniversite öğrencisi kendisiyle konuşan yabancı bir gazeteciye şunları söylemiştir: «Karamanlis geleceğin adamı değildir. Ama şimdilik demokrasinin bir garantörüdür.»

Karamanlis verdiği bir demeçte «Yunan siyaseti bütün Yunanlılara açık olacaktır» demiştir. Ancak bu «bütün» sözcüğünün Karamanlis'in kafasında ne dereceye geniş kapsamlı olduğunu bilmek pek de zor değildir. Yunanistan'da komünist partisi 25 yıldan beri yasaklanmıştır. Fakat seçimlerde EDA'yı destekleyerek, EDA'nın parlamentoda büyük çapta sandalye kazanmasına etken olan Komünist Partisinin serbest bırakılacağı konusunda haberler sızdırılıyorsa da hiç olmazsa yakın gelecekte bu gelişme pek mümkün görülmemektedir.

Yunanistan'da iki Komünist Partisi vardır: Bağımsız Komünist Partisinin genel sekreteri Drakopoulos, «Bu hükümet ileriye doğru atılmış büyük bir adımdır» demiştir. Ve 25 yıldan beri ilk defa düzenlenen açık basın toplantısında partilileri Karamanlis hükümetini desteklemeye çağırmıştır. Bu partinin hükümette yer alan bazı bakanlarla oldukça sıkı fıkı oldukları da bildirilmektedir. Hatta bu bakanlar, kendilerine hükümette yer almaları teklif edildiğinde önce partiye sormuşlar sonra kabul etmişlerdir. Ve böylece Karamanlis bir zamanlar bahsetmekten bile nefret ettiği Komünist partilerinden hiç olmazsa birinin desteğini görünürde kazanmıştır. Bağımsız Komünist Parti şu andaki başlıca amacının Karamanlis'e karşı çıkacak keskin unsurların önlenmesi olduğuna karar vermiştir. Bir «Koordinasyon merkezi» için hazırlıklar yapılmakta ve bu merkezin bütün sol —kanat partilerinin temsil etmesi için çaba sarfedilmektedir.

Öte yandan Moskova yanlısı Komünist partisinin politbüro üyelerinden Ambatielos «Karamanlis hükümeti Yunanistan'ın Amerika tarafından düzenlenen sahnesinde bir dekor değişikliğidir» demiştir. Ve Ambatielos kendisi gibi düşünenler arasında, Yorgi Papandreu'nun oğlu ve Pan-Elen Kurtuluş Teşkilatının (gizli) lideri Andreas Papandreu'yu da bulmaktadır. Papandreu altı buçuk yıldan beri sürgünde yaşamıştır. Cunta, yetkilerini Karamanlis'e devrettikten sonra Papandreu önceleri kesinlikle bunun bir Amerikan oyunu olduğunu söylemiş ve Karamanlis'i desteklemeye yanaşmamıştır. Ülkesine en geç dönemlerden biri olan Papandreu, bir sosyalist parti kurmanın hazırlıkları içindedir. Yine Amerika'ya kesinlikle karşı çıkmakta fakat son zamanlarda Karamanlis aleyhine konuşmaktan kaçınmaktadır.

Yunanistan'ın genel manzarasına şöyle bir bakılacak olursa şimdilik Karamanlis'e karşı çatlak ses çok az duyulmaktadır. Kıbrıs buhranı Yunanistan'da demokrasiye doğru gerçekten önemli bir adım atılmasında büyük rol oynamış-

tır. Faşist cuntanın üyeleri berbadettikleri bir çuval incirin temizlenmesi görevini yüklenen Karamanlis'e şimdilik boyun eğmiş gibi görünmektedirler. Ancak muhakkak ki Karamanlis, askeri darbe tehlikesini henüz tamamen atlatmış değildir. Bazı Atina'ya uzak şehirlerde Karamanlis'e tebrik telgrafı çekenlerin tutuklandığına bile şahit olunmaktadır. Hele Kıbrıs konusundaki son gelişmeler ve Türkiye'nin Ada'daki harekâtı karşısında eli kolu bağlı kalma zorunluluğu bu türden tehlikeleri daha da artırmaktadır. Karamanlis bir yandan devlet mekanizmasındaki cunta üyelerini teker teker temizlerken, bir yandan da genç subaylardan destek almaya çalışmaktadır. Ordudaki bu genç subaylar, artık ordunun rolünün değişmesini ve «millî bir beraberliğin» geri gelmesini istemektedirler. Ayrıca bazı subaylar da Yuanidis'in tehlikeli bir paranoyak olduğunu belirterek, kesinlikle ordudan uzaklaştırılması gerektiğini söylemektedirler.

Nato'nun Güney Doğu kanadı gerçekten çöktü mü:

Bir yerde hem Amerika'nın hem de Yunan sermayesinin istediği olmuş, faşizmin girdabına yuvarlanırken ve debelenirken bir ölçüde «bağımsız» hareket etmeye başlayan ve iktisadî alanda son derece beceriksiz hareket eden faşist cunta alaşağı edilmiştir. Ancak bütün bunlar Yunanistan'ın Kıbrıs konusunda hem sıcak savaşta hem de masa başında Türkiye karşısında yenilgisiz sırasında olmuştur. Yunan kamuoyunun böyle bir yenilgiyi kabul etmesi çok zordur. Amerika ikili oynamış, önce Yunanistan'ı desteklerken, orada istediğini elde edince, el altından Türkiye'yi desteklemeye başlayıvermiştir. Yıllarca sanki çok büyük bir korunma silahıymış gibi NATO'ya sıkı sıkı sarılan Yunanlılar birdenbire, ne yenilir ne de yutulur olan bir lokmayla karşılaşmışlardır. Karamanlis bunun üzerine büyük ölçüde kendi kamuoyunu etkilemek, bir ölçüde de ABD'ye blöf yapmak için NATO'nun askeri komitesinden çekildiğini açıklamıştır. ABD aleyhtarlığı Yunanistan'da büyümeye ve Kıbrıs yenilgisinin sorumlusu olarak ABD görülmeye başlamıştır. Böylece sağlam gibi görünen NATO'nun aslında ne kadar pamuk ipliğiyle dokunmuş olduğu da ortaya çıkmış ve NATO'nun Güney Doğu kanadı Batılı gözlemcilerin söylediği gibi «çökmüştür.» Ancak bu arada Yunanistan'ın bazı bildiriilerine dikkat etmek gerekmektedir. Ülkedeki Amerikan üslerinden uçakların kalkışları önceleri yasaklanmıştı. Daha sonra ise bu üslerin Amerika ile Yunanistan arasında ikili anlaşmalarla düzenlendiği bildirilmiş ve uçakların izinle de olsa çalışmalarına izin verilmiştir. Kendi kamuoyunda, ABD emperyalizmine rest çekerek ve özellikle sol'u memnun ederek güçlenmeye çalışan Karamanlis Amerika'ya karşı ciddi ve tutarlı bir çıkış yapamayacaktır. Dayandığı sınıflar, Yunan finans kapitalinin çıkarları buna engeldir.

Şu halde Yunanistan'ın Nato'dan çıkmakla blok değiştireceğini ya da Amerikan sermayesinin koltuğu altından çıkıp hiç olmazsa bir ölçüde bağımsız hareket edeceğini sanmak hayal olur. Ülkede uzun süre anti-emperyalist sloganların atılacağı ve kamuoyunun Amerika'dan nefret edeceği açıktır. Ama Karamanlis bir süre iktidarda kalmayı başardığı takdirde, yavaş yavaş yine Amerika'ya yanaşacaktır. Çünkü Karamanlis kesinlikle sermayenin adamıdır ve Yunan egemen sınıfları da finans—kapital'in bir parçası olduğuna göre, kısa vadede yine onlar kârlı çıkacaktır.

Nitekim Karamanlis hükümetinin şimdilik seçimin ne zaman yapılacağı konusunda bir kararı yoktur. Yunanistan'ın, 7 yıl önce, daha solda bir hükümeti tercih ettiği unutulmamalıdır. Kıbrıs buhranı karşısında birleşen Yunan halkının bir süre sonra gerçek sınıfsal tercihlerine döneceğini görmek pek zor değildir. İşte Yunanistan'da Karamanlis ve egemen sınıflar bu tercihi geciktirmek için ellerinden geleni yapacaklardır.

Yunanistan'da önemli değişmeler olmuştur. Bir faşist cunta yıkılmıştır. Karamanlis'i iktidara getiren ABD emperyalizmi ve CIA olabilir. Hatta bunun kesinlikle böyle olduğu da söylenebilir. Ancak, dialektik düşünmek meselenin tüm etki ve tepkilerinin kavramak demektir. Bugün Yunanistan'da işçi sınıfı ve emekçi kitleler, demokrasi yolunda ileri bir adım atmışlardır ve özellikle bazı konularda dünden çok daha uyanıklardır.

27 Temmuz 1974

- Cenevre Barış görüşmelerinde ortaya çıkan bazı anlaşmazlıklar Yunanistanın Türkiye'nin istekleri yönünde taviz vermesi ile çözümlendi ve konferansa devam edildi. Kıbrıs konusunda Atina, Cenevre ve Ankara'da yoğun diplomatik çalışmalar yapılıyor. Ancak özellikle Ankara ve Atina Hükümet Başkanlarının demaçlerinde belirgin bir yumuşama havası var.
- THY iç hatlarda ortalama yüzde 54 oranında zam yaptı, Zammın ağırlığı Batı bölgelerindeki hatlarda. Doğu bölgesindeki hatlarda ise yüzde 10 oranında indirim yapıldı.
- Silvan'da uzun süredir araştırmalar ve sondaj çalışmaları yapan Amerikan Middle East Şirketi üç milyon tonluk bir rezerve sahip ve günde bin varil kadar petrol elde edilen büyük bir petrol damarı bulunduğunu açıkladı. Bölge,

Türkiye'nin ikinci büyük petrol rezervi olarak nitelendi.

- Yunanistan'da 82 general, 2 albay ve 3 yarbay emekliye ayrıldı. Bazı kaynaklar bu emeklilik işlemini Cunta'nın kuvvetli adamlarının tasfiyesi şeklinde değerlendirirken, başka kaynaklar, bu yüksek rütbeli subayların «Türkiye ile savaşa girilmesine karşı çıktıkları ve Yunanistan'ın müdahalesini önleyerek Kıbrıs'ı yalnız bıraktıkları için emekliye ayrıldıklarını» öne sürüyor.
- Watergate dosyasını görüşen Temsilciler Meclisi Adalet Komisyonu, hazırladığı rapora «Nikson'un soruşturma kurulunda yalan söylediğini» belirten bir madde konulmasını 11 red oyuna karşı 27 oyla kabul etti. Karar Nikson'un dokunulmazlığının kaldırılması konusunda atılmış en önemli adım olarak yorumlanıyor.

28 Temmuz 1974

- Cenevre Barış görüşmeleri yeniden çıkmaza girdi. Toplantıya katılamayan, ancak Cenevre'de ikili görüşmeleri aralıksız sürdüren ABD Temsilcisi Buffon'un baskılarına rağmen Türk ve Yunan delegasyonları, «Rauf Dektaş'ın Devlet Başkanlığı yetkilerinin yeniden verilmesi», «Ada'daki Türklerin otonom hakları» gibi konularda anlaşmıyorlar. Kissinger, Ecevit'e Karamanlis ile görüşmesini önerdi. Yunanistan ve Sovyetler Birliği ise Cenevre'deki gerginlikten hemen sonra B.M. Güvenlik Konseyini toplantıya çağırdılar. Bazı haber kaynakları konferansın her an kopabileceğini belirtirken, çalışmaların ağırlığının konferans görüşmelerinden

çok, delegasyonun kendi ülkeleri ile yaptıkları telefon görüşmelerine kaydığını bildiriyorlar. Bu arada Kissinger'in de gerek Ecevit, gerekse Karamanlis ile defalarca telefon görüşmesi yaptığı söyleniyor.

- Sovyetler Birliği bir deklarasyon yayınladı ve Kıbrıs'ta «Taksim»e karşı olduğunu açıkladı. Açıklamada Ada'daki yabancı askerlerin derhal çekilmesi, Kıbrıs'ın darbeden önceki statüsüne kavuşturulması ve Kıbrıs'la ilgili bütün görüşmelerde Kıbrıs temsilcisinin bulunması istendi.

- Peru'da askeri yönetim aldığı bir kararla sekiz günlük gazeteyi devletleştirdi. Devlet Başkanı Juan

Vemascos tarafından yapılan açıklamada gazetelerin çeşitli işçi örgütlerinin yönetimine verileceği de belirtildi.

● ABD Temsilciler Meclisi Adalet Komisyonu 11'e karşı 27 oyla Nikson'u suçlu bulduğunu açıkladı. Komisyon,

kararında Nikson'un görevinden alınmasını ve yargılanması için dokunulmazlığının kaldırılmasını da da Temsilciler Meclisine tavsiye etti.

● Şili'de enflasyon oranının yüzde 243'e ulaştığı resmen açıklandı.

29 Temmuz 1974

● Cenevre görüşmelerinde hala anlaşma sağlanamadı. Ateşkes şartları ve ateşkes sınırı üstüne oldukça kolay sağlanan anlaşmanın, Türkiye'nin «vazgeçilmez» olarak nitelediği isteklerinde ısrarı, Yunanistan'ın da buna yanaşmaması üzerine Ada'nın gelecekteki statüsüne ilişkin konularda mümkün olmadığı görülüyor. Türkiye'nin istekleri şöyle: Adadaki Türkler için fiili ve gerçek güvenlik sağlanmalıdır; Kıbrıs'taki Türk Silahlı Kuvvetlerine ikmal ve takviye yapılacaktır; kesin statü belli olana kadar Türk ve Rum yönetimleri otonom olacaktır; Rauf Denktaş'ın temsil yetkisi tanınacaktır;

imzalanacak anlaşma Türklerin «garantör» haklarını saklı tutacaktır. Bu arada Ecevit, Karamanlis'i Cenevre'de zirve toplantısına davet etti. Davet'in Kissingerin önerisi üstüne yapıldığı belirtiliyor.

● Caracas Deniz Hukuku Konferansı'nın 5. haftası tamamlandı. Ancak konferansta ciddiye alınabilir hiçbir ilerleme kaydedilemedi.

Konferansa katılan delegelerden biri, «En temel konularda bile anlaşma mümkün olmuyor. Sanırım konferans hiçbir karara varmadan dağılacak» dedi.

30 Temmuz 1974

● Cenevre Konferansı anlaşmayla sonuçlandı ve saat 21'de anlaşma imzalandı. Türk basını anlaşmayı «Türkiye'nin isteklerinin tümü kabul edildi» şeklinde duyurdu. Atina ise haberi yorumsuz bir şekilde duyurmakla yetindi.

● Tarım kesiminde çalışan işçiler için asgari ücret tesbiti çalışmaları sona erdi. Asgari Ücret Komisyonu tarım işçilerinin asgari ücretinin 33 lira, 16 yaşından küçük tarım işçilerinin asgari ücretinin ise 28,50 lira olmasını kararlaştırdı. Tarım kesimindeki asgari ücretler de bütün Türkiye'de tek bölge esasına göre uygulanacak.

● Cenevre Anlaşması imzalandı. Anlaşma metninin imza töreni saat 23.00'te yapıldı. Anlaşmaya göre Türkiye Ada'daki kuvvetlerini ancak Ada'da

Anayasal düzen kurulduktan sonra kademeli olarak geri çekecek. Denktaş'ın Devlet Başkanı Yardımcısı olarak görev ve yetkilerinin tanınması, Ada'daki Türklerin, Kıbrıs'ın yeni statüsü sağlanıncaya kadar otonom haklara sahip olmaları gibi konularda da Türkiye tezinin ağır bastığı görülüyor. Ateşkes sınırı için, anlaşmanın imzalandığı saatteki askeri sınırlar esas alınacak.

● ABD Temsilciler Meclisi Adalet Komisyonu, Nikson ile ilgili olarak, ikinci defa, görevinden alınması ve dokunulmazlığının kaldırılıp yargılanması için Temsilciler Meclisine tavsiyede bulunmayı kararlaştırdı. Komisyonun yeni kararı 10'a karşı 28 oyla atındı. Niksonun aleyhinde oy kullananlardan 7si Cumhuriyetçi Parti üyesi.

● Cenevre Barış Anlaşmasının yankıları devam ediyor. Türkiye ve Yunanistan anlaşmayı bir politik zafer olarak değerlendirirken, dünya basınında «Anlaşma Atina için ağır bir yenilgi oldu» şeklinde yorumlara pek sık rastlanıyor. Mavros, «Türkiye ile

Yunanistan dost olmaya mahkumdur» dedi.

● 'Nikson tahkikatın başından beri vermemekte direndiği ve «en gizli» olarak tanınan yirmi kaset teyp bandını kendine tanınan sürenin bitimine 15 dakika kala yargıç Sirica'ya teslim etti.

1 Ağustos 1974

● Başbakan Ecevit, Yunanistan'ın 12 Ada'da askeri yığınak yaptığını söyledi ve «Buna ancak ortak savunma sistemleri kurulması halinde izin verebiliriz» dedi. Türk - Yunan ikili görüşmelerinde Türkiye'nin bu konuyu gündeme getireceği sanılıyor.

● İspanya'da faşist Franco rejimine karşı bir demokratik cephe oluşturmak üzere İspanya Komünist Partisi Genel Sekreteri Santiago Carillo ile Prens Juan Carlo'nun danışmanlarından Rafael Calvo Paris'te bir basın

toplantısı düzenlediler. Toplantıda kurulacak gizli örgüte «Demokratik Cunta» adı verildiği açıklandı, bu demokratik cephede komünistlerin, sosyalistlerin, liberallerin ve bazı sanayicilerin bulunduğu bildirildi.

● Etopya'nın eski Başbakanı ve ülkenin en büyük toprak ağası Makkonen ordunun giriştiği temizlik hareketi sırasında tutuklandı. Tutuklananlar arasında Haile Selasiye'nin özel muhafızı Albay Wojo da bulunuyor.

2 Ağustos 1974

● Cenevre Barış Anlaşmasının imzalanmasından sonra çeşitli başkentlerde anlaşmayla ilgili «çeşitli» yorumlar yapılıyor. Türkiye'de AP anlaşmayı «hezimet» olarak niteliyor ve Meclisi olağanüstü toplantıya çağırılmaya hazırlanıyor. Bu arada Cenevre barış görüşmelerinin ikinci bölümü için hazırlıklar da başladı.

● Ecevit Hükümeti banka kredi hacimlerini arttırma kararı aldı. Özellikle orta vadeli kredilerde yapılan kısıtlamaların önemli bir oranda hafifletileceği bildiriliyor. Hükümetin aldığı karara göre Merkez Bankası daha önce aldığı, banka mevduatlarının yüzde 30 oranındaki meblağlarını «karşılıklar fonunda» bloke ederken, bu blokaj oranı yüzde beş indirildi. Yeni uygulama ile piyasaya 4 milyar liraya yakın bir para akışının sağlandığı belirtildi.

● Yunanistan'da 1952 Anayasası

yeniden yürürlüğe kondu. Yunanistan Genel Kurmay Başkanının, «1952 Anayasasının yürürlüğe girmesi ile Yunan ordusunun bağımsız hareket etme yetkileri kalmamıştır» gerekçesiyle istifa ettiği bildiriliyor. Bu arada Yunan Cuntasının kuvvetli adamı olarak bilinen Orgeneral Yuannidis'in altı ay süreyle görevinden alındığı resmen açıklandı.

● Kıbrıs olaylarının ilk hızını kaybetmesinden sonra CHP'ye karşı «Milliyetçi Cephe» oluşturmak amacıyla Bayar'ın çevresinde toparlanması istenen «güçbirliği» temasları yeniden hızlandı. CGP'li Kemal Satır ile DP'li Hasan Korkmazcan'ın katıldığı toplantıda Bayar'ın gene «Demirel faktörü halledilmedikçe, Cephenin kurulmayacağını» söylediği bildiriliyor.

● Şili'de faşist Cunta, Allende döneminde yöneticilik yapan dört yüksek memuru daha idam etti.

Taner Aydın

Kıbrıs öteden beri işleyen bir yaradır. Müdahale bu yarayı tedavi etmek amacıyla yapıldı. Emperyalizmin ikide bir kanattığı bu yara nasıl tedavi edilecektir. Neşter atmakla yapılabilir mi? Emperyalizmin etkileri ortadan kalkmadıkça tedavi mümkün mü?

Bakalım:

Kıbrıs Cumhuriyeti'ni şeklen değilse fiilen ortadan kaldıran son olaylar başlamadan önce durum neydi?

— 1960'ta kurulan cumhuriyet, her şeye rağmen, tümüyle emperyalizmin güdümünde olmayan ve NATO'ya sokulmamak için büyük ölçüde direnen bir **demokratik** cumhuriyetti.

— Ada halkını meydana getiren Türklerle Rumlar 10 yıldan beri ayrı yaşıyorlardı. Emperyalist etkilere ve faşist darbeye zemin hazırlayan bu ayrılık 1963 sonunda, **Türklerle Rumlar birarada yaşayamaz** diyen, dedirten emperyalizm tarafından yaratılmıştı.

Öyleyse genel olarak bu ayrılığı, özel olarak Türk toplumunu incelemek bize bugünkü durumun izahını verecektir.

Son olaylar başlamadan önce (Kıbrıs meselesinin başlamasından günümüze kadar) Türklerin durumu çok dramatiktir. Birlikte yaşanılmıyacağı tehdit—telkinini —pratik yaşantılarıyla— ısrarla reddeden Türkler yıllardan beri azgın bir dikta rejiminin baskısı altındaydılar. Alabildiğine müstebitleşmiş küçük bir **«gangster burjuvazi»** zümresi akla gelmedik işkencelerle hegemonyasını sürdürüyor, kimseye nefes aldirtmiyordu.

Yerli

«Gangster Burjuvazi»

1950'lere kadar varlığı pek duyulmayan yerli Türk burjuvazisi, 1950'lerden itibaren, Rum burjuvazisi enosis istemeye başlayınca, ortaya çıktı. Nasıl ortaya çıktığını Denктаş'tan öğrenelim:

1960 yılı ortalarında **«Rauf Denктаş'ın «Türkten Türk'e» Kampanyası hakkında basın mensuplarına verdiği izahat»ta**, Denктаş Beyin o zamanki uslubuyla, aynen şöyle deniliyordu:

«Bugün Kıbrıs'ta Türk ve Rum çarşısı diye iki çarşı mevcuttur..

«1958'e kadar ayrı bir Türk çarşımız vardır diyemzedik..

«En küçük yaşında iken babam Hakım Raif, Söz Gazetesi sahibi Remzi Okan ve Con Rifat, akuvat Fadıl Bey gibi kimselerin kendi aralarında bu mevzu etrafında konuşurken **«Biz de Ermeniler ve Rumlar gibi kendi milletimizi korumak yoluna neden gitmiyoruz?»** diye üzüldüklerini işitirdim. Misaller verirlerdi. Bir Ermeni veya Rum kendi milletinden alış veriş etmek için dört beş mahalle geçer, Türk'ten almazdı. Halbuki biz dört beş mahalledeki Türk bakkal veya tüccarı atlıyarak bir ecnebiye giderdik.

«Bu şartlar altında Türkler için ticaret perakendecilikten ileri gitmiyordu...

«... Bütün çarşı, ithalatı ihracatı ile Rumların elinde: Türklerde sadece veresiye olarak Rumdan almak ve veresiye Türk'e satmak var. Rumlar mütemadiyen iktisadi sahada genişlemekte, biz ise çok çok yeni bir mahalleye perakendeci, yeni bir bakıcal veya tüccar yetiştirmekteydik. Bu hal senelerce devam etti ve daha da devam edecekti.»

İşte en önde gelen sözcüsünün ağzından 1958'e kadar Kıbrıs Türk sermaye çevrelerinin durumu... Görüş ufku henüz o kadar dar ve ilkel bir seviyede ki «alış veriş», «almak satmak», çarşı» deyimleri ötesinde bir ekonomik kavrayışı yok. Ama içindeki özlem en azından Denктаş Beyin çocukluğu kadar eski: Nasıl yapsam da, nüfus kâğıdında «Türk» yazılı vatandaşları kendime sağmal i-nek haline getirsem, diye yerinip duruyor.

İngiliz emperyalizmi bu eğilimi sezmede hiç gecikir mi? Ustası olduğu «Böl ve Yönet» siyasetine Türk cemaati içerisinde işte hazır bir zemin...

Emperyalizmle bizim cılız sermaye çevreleri arasındaki bu çıkar birliği Kıbrıs'ın yakın tarihinde oldukça önemli rol oynayacaktır.»

Türk'ten Türk'e

Kampanyası

«Çarşı» yaratma seferberliğinin parolası: «Türkten Türke Kampanyası» idi. Yani Türkler Türk «çarşı»sından alış veriş yapacaklardı. Pekî ama, Türk «çarşı»sının mevcut olmadığını yine kendileri söylemiyorlar mıydı? O çarşı yoktan var edilecekti.

Nasıl mı?

Önce bir miktar sermayesi olan bir dükkâncık edinirdi. Sonra özel izinle Rum tarafına gider, Rum tüccardan gerekli malları alır ve dükkâncığında satar. Eh, tabii, üç-beş kuruş kâr etmek de en tabii hakkıydı.

Gerçi bu hesapça «Türkten Türke» kampanyası biraz garip kaçtıyordu. «Rum»un bu işten pek büyük bir kaybı yoktu. O yine parasını alıyordu. Olan, bizim çilekeş halka oluyordu. Eskiden sadece bir tüccara kâr verirken, şimdi ödediği kâr katmerlenmişti.

Ve tabii cemaatlar arası çatışmaların hızı kesilip de halk yine eskisi gibi bir arada yaşamaya başlayınca, bile bile kazık yemek kimsenin hoşuna gidecek işlerden değildi! Bizim türedi «çarşı» için tehlike çanları çalıyordu.

Daha önce işçi sınıfı üzerinde denen terör burada da imdada yetişti. Rum kesiminden alış veriş yapan halka silahlı çetelerce yapılmadık işkence kal madı. Kahraman tüccarlarımız, binbir güçlükte Rumların elinden koparttıkları pazarı («çarşı»yı) elden bırakmaya hiç de niyetli değillerdi.

Böylece aradan birkaç yıl geçer. Zürih-Londra anlaşmaları imzalanmıştır. Londra'da Anayasa hazırlığı vb. çalışmaları vardır. Rauf Denктаş da uzunca bir süre bu çalışmalarla ilgili olarak Londra'da kalmıştır. 1960 Martında Kıbrıs'a döner dönmez, ayağının tozuyla bakın nelerle meşgüldür:

«Londra'dan döner dönmez Doktor'la (Fazıl Küçük'le) birlikte Parti ve Federasyonun umumi bir kongresini topladık. Zürih anlaşmalarının mahiyetini açıkladık. Türkten Türke Kampanyasının devam edip etmemesi üzerinde durduk. Oy birliği ile devam edilmesi kararı alındı. «Kampanyadan vazgeçmek gelişmekte olan bir çarşığı baltalamak, bütün varını yoğunu bu kampanyadan aldığı cesaretle ticarete koyan birçoklarının mahvolması demektir.» dendi. Haklıydılar. Biz de, bu kampanyanın Zürih anlaşmalarının ruhuna aykırı olmadığı üzerinde durduk, ve olmadığı neticesine vardık. (F. Adalı, Kıbrıs'ta Seçimler, Aydınlık-Sosyalist Dergi sayı 21, Temmuz 1970).

Bu, ayrı Türk sektörü «yaratma» çabaları, emperyalizmin gizli açık desteği- ne mazhar oluyordu. Örneğin Cumhuriyet kurulunca o güne kadar birleşik olan kooperatif kuruluşlar ikiye ayrılıyor ve Türk Kooperatif Merkez Bankası kurulu- yordu. Eski kooperatif bankası Rumlara kalırken bütün Türk borçları Türk Koo- peratif Merkez Bankasına aktarılması antlaşmalarla sağlanıyor, İngilizler kuruluş sermayesi diye bu bankaya yarım milyon İngiliz lirası bağışta bulunuyorlardı. Böy- lece Cumhuriyetin kuruluş antlaşmalarında Türklere verilen bir takım siyasi ayrı- calıklarından sonra ekonomik ayrılma da başlıyordu. Ve sopa ile yürütülen «Türkten Türke Kampanyaları» bu tür enjeksiyonlarla hayat buluyordu.

Türk Kooperatif Merkez Bankası

Kooperatifçiliğin ve Kooperatif Merkez Bankasının ayrı Türk sektörünün ya- ratılmasında önemli bir işlevi olmuş, adeta manivela rolü oynamıştır. Aslında Türkiye hükümetlerinin Kıbrıs'la ilgilenmeye başladıkları 1955 lerdan sonra Tür- kiye'de olanların bir minyatürünü de Kıbrıs'ta görmekteyiz. 1925 lerdə kurulan İş Bankasına yaptırılan, Kıbrısta Kooperatif Merkez Bankasına yaptırılmıştır. Bir ticari banka yerine kooperatif boşuna seçilmemiştir. Kooperatifçilik Kıbrıs'ta ol- dukça yaygındır. Hemen her köyde bir tarım kredi kooperatifi, bir tüketim koo- peratifi vardı. 1930 lardan beri süregelen halk hareketleri ve ayaklanmalar ka- şısında kurnaz İngilizler «hak mı istiyorsunuz, alın size hak» diyerek kooperatif- çiliği teşvik etmişlerdi.

Ancak bu kooperatifçilik klâsik kooperatifçilik değildi Kooperatifçilik denin- ce, biliyoruz: küçük üreticilerin güçlerini birleştirmeleri, yutulmamak için bir araya gelmeleridir. Halkçı yanı ağır basmaktadır. Ve aşağıdan yukarıya örgütlenmek- tir. Kıbrıs'ta kurulan ve teşvik edilen kooperatifçilik ise tamamen yukarıdan aşağıya, tekelci ve baskı aracı olarak işlemiştir. Sermaye birikimi, şirketleşme ve tekelleşmede bir ön adım olmuştur.

Kooperatifler Kanununa göre her kooperatif sermayesinin %40 ını Merkez Bankasına yatırmalıydı. Ayrıca Kooperatifler Mukayyitliği kooperatif yönetim ku- rulunu ilga etmeğe yetkili idi. Bu şekilde bir kooperatifçilikle hem kontrolü elle- rinde bulunduruyorlar, hem sermaye birikimi sağlıyorlar, hem de aşırı derecede küçük parçalara ayrılmış topraktaki üretimi kapitalistleştiriyorlardı.

Böyle bir mekanizmayı devralan Türk burjuvazisi köylünün ürünlerini alarak ve karşılığında tohumluk hububat, suni gübre, hayvan yemi vb. satarak aracılık yapmak suretiyle sermaye biriktiriyor, bir yandan da halkın geniş bir kesimini meydana getiren küçük üreticileri tahakkümüne alarak sömürüyordu. Daha son- raları bir takım sahalara merkezi ve tekelci biçimde el atacak olan bu banka «**milli kuruluşumuz**», «**göz bebeğimiz**» diyerek bütün eleştirilerden ayrı tutuluyor- du.

1963-64 çatışmaları sonunda Türklere ve Rumlara fiilen birbirlerinden ayrı- lınca burjuvazi harp vurgunları ile palazlanmaya başlamıştı. Yaratılan fiili duru- mun muhafazası için Türklere epey sıkıntıya düşmüşler, ekonomik ablukaya kat- lanmışlardı. 1958 çatışmalarında yaratılan güvensizlik nedeniyle köyleri terkeden Türklere onbinlercesi daha eklenmiş, yüzden fazla köy daha terk edilerek «**daha salim bölgelere**» göçülmüştü. Onbinlerce Türk üretimden kopartılarak, birkaç ai- lenin tek gözlü evlere yığıldığı yurtsuzlar durumuna düşürülmüştü. Fakat ne gam! Körün istediği iki göz değil miydi? İşte Türklere belirli bölgelerde toplanıyor, Türk burjuvazisine yeyim olacak hale geliyorlardı. Fırsat kaçırılmamalı, **bu kritik günler** atlatılmadan yaratılan fiili durum **resmileştirilmeli** idi.

Böyle diyerek 1967 ye kadar gelindi. 1967 yılı Türk toplumu açısından önem- li bir yıldır. Yunanistan'da iktidar değişikliği olmuş, faşist cunta başa geçmişti.

Türkiye'de aynı değişiklik iki yıl önce demokratik görünümle olmuştu. İki Amerikancı iktidarın başkanları Keşan'da buluşturulup, emperyalizmin meseleyi uyutma plânını uygulamaya koyma pazarlıkları yapıldı. Kısa bir süre sonra ise normalizasyona girildi. Arkasından da toplumlararası görüşmeler başlatıldı. Rumlar barikatları kaldırdılar. Türkler ise otokontrolü azaltmakla birlikte barikatları kaldırmadılar. Ama, örneğin, gençlerin öğrenim için yurt dışına çıkmaları serbest bırakıldı. Hatta yaptıkları mücahitliğe **mükâfat olarak** Türkiye üniversitelerine kontenjandan ve burslu girdiler. Öte yandan barikatların (Rum) kaldırılması ve bir kısım mücahitlerin terhis edilmesiyle «yardımla» yaşamaktan bıkan işçiler yavaş yavaş Rum kesimine geçerek çalışmaya başladılar.

«**Bu kritik günler**» edebiyatını bırakmayan sermaye çevreleri bu kez de ekonomik mücadeleden söz etmeye başladılar. Normalizasyonla birlikte Türkiye'den gönderilmekte olan aynı ve nakdi yardım artırılmaya ve sırf nakit olarak gönderilmeye başlıyordu. Türkiye'den gelen bu yardım cılız burjuvazi için bir kan takviyesi oluyor, emme basma tulumbaya konan su yerine geçiyordu.

Bu yardım 1970 te 200 milyon liraya kadar varıyor ve her geçen yıl artan hoşnutsuzlukları gidermek için biraz daha artırılıyordu. Tabii Türkiye finans-kapitalistleri Kıbrıs'a gönderdikleri bu yardım karşılığında kesin olarak kendi güdümlerinde bir yönetimi şart koşuyorlardı. Nitekim 1970 yılında Rumlar yaptığı için Türklere de yapılması zorunlu olan seçim arifesinde Dışişleri Bakan Vekili Refet Sezgin Türkiye Büyük Millet Meclisinde bütçe görüşmeleri sırasında şöyle diyordu:

«**Cemaatımızın bu seçimlerde en geniş temsil imkânını bulacak ve kendi bünyesindeki çeşitli düşünce ve temayülleri barındıracak fakat her hal ve kârda birlik ve beraberliğini koruyacak bir sonuç alması günün şartları kadar geleceği icapları bakımından da şüphesiz ki lüzumludur. Seçim tertip ve faaliyetlerinin etrafında toplanacağı anlaşılan sayın R. Denktaş'ın bilgisi, tecrübesi ve kendini cemaate vakfetmiş tutum ve mizacı ile bu konuda en faydalı sonuca ulaşacağından şüphemiz yoktur.** (Halkın Sesi, 13.5.1970)

Bu arada Dışişleri Bakanlığı Kıbrıs Yunanistan Dairesi Genel Müdürü Adnan Bulak başkanlığında bir heyet Kıbrıs'a gönderildi. «**Ziyaret**»in sebebi açıklanmasa da sonradan anlaşıldı ki Denktaş ve grubunun kazanmasını garanti etmek için «**gerekli temaslar**»da bulunuldu. O günlerde Cumhuriyetçi Türk Partisi diye bir siyasi parti'nin kurulacağı söylenmekteydi. Parti kurucuları genellikle Denktaş'a karşı olan kişilerdi ve yılların biriken hoşnutsuzluğu, iyi organize edilecek bir çalışma ile partiye kanalize edilebilirdi. Bu yüzden de Denktaş'ın ağababaları için tehlikeli idi. Parti kurucularına yapılan nazik tavsiyeler sonuç vermeyince alınan «**zecri tedbirlerle**» kuruluş seçim sonrasına ertelendi. (Aynı Adnan Bulak 1973 teki Cumhurbaşkanı Yardımcılığı seçimlerinde gene Kıbrıs'a gönderilecek ve Denktaş'a rakip çıkan Fazıl Küçük'le CTP başkanı Berberoğlu aynı metodlarla adaylıktan «**feragat**» ettirilecekti).

Böylece Türkiyedeki ağababalarını arkasına alan yerli burjuvazi ekonomik ve politik alanda en tekelci biçimde gelişip palazlanmakta zorluk çekmemiştir. Nüvesini Kooperatif Merkez Bankasının teşkil ettiği, kamu kuruluşu olarak gösterilmeye çalışılan AY-KO (Ayakkabı Kooperatifi), Binboğa (hayvan yemleri fabrikası kooperatifi), KOOP-SÜT, KOOP LEVAZIM ve TİCARET, ETİ (Endüstri ve Ticaret İşletmeleri) vb. gibi kuruluşlar yanında özel sektör de parsayı vurmuş, palazlanmıştır. Geri ülkelerde ilk gelişen sanayi dalı olan tekstil sanayii geliştirilmiş, öteki alanlara el atılmaya başlanmıştır. Türk burjuvazisine sağlanan ucuz işgücü ve kolaylıklar burjuva yazarlarınca bile teslim edilmektedir. Örneğin 7 Ağustos tarihli Son Havadis'te çıkan bir «inceleme»de şöyle denmektedir: «**Türk kesiminde yer ücreti ve işçilik ucuz olduğu için imalat ucuz olmakta ve...**»

Burjuva yazarının «ucuz işçilik» diye belirttiğinin ne olduğunu işçi sınıfı sosyalistleri ve işçiler çok iyi bilmektedirler. Çeşitli izbelerde ve karanlık han odalarında en asgari sağlık şartlarından bile yoksun sendikasız, iş güvenliksiz, hatta iş kanunsuz olarak işçi çalıştırılmakta, artı değer çekilmektedir.

Üstelik bu artı değer tam anlamıyla **mutlak artı değer** olmaktadır. 13-14 yaşlarında genç kızları herhangi bir sosyal hak, sendika, sigorta vb. sözkonusu olmadan —komik bir ücretle— çalıştırarak vurgunlarına vurgun ekliyordular. Asgari ücretin bile tesbit edilmediği, hiç bir güvenlik sisteminin bulunmadığı bir ortamda, gözü kâr hırsıyla dönmüş işverenlerin soygun düzenlerini sürdürebilmeleri için tahkim edici kural (kanun)lar da çıkarılmıştır. Rum işyerlerindeki yüksek ücret ve sosyal hakları gören Türk işçiler oraya akmaya başlayınca Yönetim 1974 yılında komik bir asgari ücret yanında bir de İhtiyat Sandığı (sosyal sigorta) Kuralı çıkarmıştır. Kurala göre bir işçi 10 seneyi doldurmadan işten ayrıldığı taktirde ücretinden biriken kesintileri alabilecek, işverenden kesilen primleri alamıyacaktır. İşverenlerimiz işçilerini böyle can-ı gönülden seviyorlar, hiç yanlarından ayırmak istemiyorlardı.

Bütün bunlar hep «**milli dava**» diye diye gerçekleştirilmiş, «milli dava» diye diye halkın büyük bir kısmı yerlerinden yurtlarından edilerek yerli sermayedarlarımıza sağmal inek haline getirilmişlerdir. Amerikalılara kadar gönderilip eğitilen sendika gangsterlerinin başkanlığındaki işçi örgütleri reorganize edilerek Türk-Sen (Kıbrıs Türk İşçi Sendikaları Federasyonu) adı altında TÜRK-İŞ'e üye yapılmıştır. Mevcut sendikalara karşı sendikalar kurmak yasaklanmıştır. Türk - Sen ise en aşağılık bir patron sendikacılığı sürdürüp, Türk kesiminde göstermelik bir iki işyeri hariç, hiçbir işyeri ile ilgilenmemekte, Rum kesiminde çalışan işçilerin —kendi deyimleri ile— «**sapık ideolojiye yakalanmalarını önlemeye**» uğraşmaktadır.

Burjuvalarımız böyle boş meydan bulunca Arap pazarlarına el atacak kadar palazlandılar. Öte yandan, anavatanla olan **ticari ilişkiler** gelişmekte, Türkiye finans-kapitalizmi giderek mamullerini daha iyi pazarlayabilmektedir. Buzdolabı, yağ, çimento gibi mallar Kıbrıs'ta Avrupa mallarından ucuz oldukları sürece rağbet görmektedir.

Bu **ticari ilişkiler** okadar gelişti ki 1974 yılında Kıbrıs Türk Ticaret Odası ile Türkiye Ticaret Odaları birleşti. Adı da Türk-Kıbrıs Türk Ticaret Odası oldu. Türkiye finans-kapitali Kıbrıs'ta **yarattığı** küçük kardeşi ile bütünleşiverdi.

Kıbrıs'ta böyle ilişkilere giren finans-kapitalin 14 Ekim seçimlerinden başarısız çıkınca Kıbrıs Türk halkı demokratik bir yönetime kavuşacağını sandı. Fakat çok geçmeden Turan Güneş başkanlığında bir CHP heyeti Kıbrıs'ı ziyaret edince bütün bu ümitler suya düştü. Turan Güneş, o günlerde daha dışişleri bakanı olmadığı halde o güne kadar Türkiye'den giden bütün yetkililer gibi gezi programını elçilik mensuplarının düzenlemesine rıza göstermekle halkla temas etmekten kaçındı. Oysa «**ara rejim**»de muhalefet yapan, «**umut**» olan bir parti mensubu idi. Halkın kendisine söyleyecek çok şeyi vardı. Birkaç gün sonra temaların yoğunluğu ve hep halkın dışındaki çevrelerle olmasının nedeni anlaşıldı. Bir toplantıda müstakbel bakan «**Kıbrıs ekonomisini, üstelik yalnız Türk ekonomisini değil, tüm Kıbrıs ekonomisini Türkiye ekonomisine entegre etmek**»ten söz etti. Ayrılırken yaptığı basın toplantısında ise özgürlüklerin kısıtlı olmasından doğan yakınlıklar konusunda: «**En azından, (fikir özgürlüğü yoktur) demek özgürlüğü var**» diyerek «**Ulusal dava içinde fikir mücadelelerinin yasaklanması ve kısıtlanmasının, ulusal dava açısından, daha doğru bir ifadeyle toplumun gelişmesi açısından sakinca olacağını sanmadığını**» söyledi. (8 Ocak 1974, Cumhuriyet).

T. Güneş'in ziyaretinden üç-beş ay sonra AP'nin dışişleri bakanı I. S. Çağ-

layangil başkanlığında bir heyet Kıbrıs'ı ziyaret etti. Böylece İş Bankası İdare Meclisi Reis Muavini olan Güneş'in ziyareti de açıklık kazanmış oldu. Türkiye finans-kapitalinin çeşitli grupları Kıbrıs'ta yerinde incelemeler yapıyordu. Çağlayangil büyük tantana ile karşılandı. CHP heyetini, halkla teması önlemek için hava alanından kaçırın elçilik mensupları ve Denктаş yönetimi Çağlayangil'e karşılama mitingleri düzenliyor, kurbanlar kesiyorlardı. Ne de olsa kendilerini AP'nin temsil ettiği finans-kapitalistler beslemişti. Gönülleri ordaydı.

T. Güneş'in olsun, Çağlayangil'in olsun temsil ettikleri finans-kapital gruplarının Kıbrıs ilişkileri böyle devam ederken faşist darbe gerçekleşti.

Faşist Darbe

Darbe yapılmadan bir hafta önce, toplumlar arası görüşmelerde Türk anayasa uzmanı olarak katılan O. Aldıkaçtı: «**Yöresel özerklik konusundaki esas noktaları çözümlendiğini, belediyelerin de bunlar arasında bulunduğunu**» (10 Temmuz 1974, Cumhuriyet) söyledi. Aynı günlerde Denктаş: «**Üniter devlet anlayışımız Rumlarınkinden farklıdır**» diyerek kapalı bir ifade ile üniter devlet esasının kabul edildiğini açıkladı.

Aynı Denктаş Kıbrıs Cumhuriyetine açık bir saldırı olan faşist darbeyi «Rumların iç meselesi» diye niteleyerek kimlerden yana olduğunu, bir kez daha ortaya koydu. Kıbrıs Cumhurbaşkanı yardımcısı ünvanını taşıyan (bu mevkiye nasıl getirildiği ayrı konu) Bay Denктаş Kıbrıs Cumhuriyeti katledilirken böyle konuşabiliyordu, çünkü plan şuydu: Rum tarafındaki demokratik yönetim yıkılarak yerine Denктаş yönetimine paralel bir yönetim getirilecek, böylece Kıbrıs'taki bağımsızlıkçı hareket ezilmekle kalmayacak Kıbrıs'ın NATO'ya sokulmasından başka Atina cuntası da güçlendirilmiş olacaktı.

Darbe çok önemli bir gerçeği ortaya çıkardı. O güne kadar burjuva basınında bütün Rumlar enosisci olarak gösteriliyor ve Türklerle Rumların birarada yaşayamayacağına gerekçe yapılıyordu. Oysa binlerce Rum, faşist Yunan cuntası yönetimindeki bu darbeye karşı şiddetli bir direnişe geçtiler üç gün süren direnişten sonra faşistler üstün geldi. Kayıplar binlerin üzerindeydi. Bütün Rumların enosisci olduğu tezi çok pahalı bir fatura ile çürütülüyordu. Meselelerin özünde «milli» olmaktan çok sınıfsal olduğunu gösteren bu olay Türk şovenizmine cevap teşkil ediyordu.

Türkiye'nin müdahalesi ile olay yeni boyutlar kazandı.

Emekçi halk gelişimi neticesinde yıkılmaya yüz tutmuş Yunan cuntası darbe üzerine iyice çatırdamaya başladı. Zaten altı ay önce değiştirildiğinden yeniden üçüncü bir cunta ile değiştirilmesi komik olacak belki de tutmayacaktı. O zaman Kissingervari davranışa da uyan sivilleştirme yolu seçildi. Atina'daki ile birlikte Lefkoşe'deki Cunta yönetimi de «sivil»leştirildi. Yunanistan'da bundan sonraki gelişmeler (sol partilerin yeniden faaliyete geçmesi, NATO'dan askerlerin çekilmesi vb.) bu liberalleştirme hareketinin bedelleridir. Emperyalizm baskı ve terör yolunun daha uzun süre işe yarayacağını gördüğü için taviz vermiştir. Bu herşeye rağmen olumlu bir gelişmedir ve son duruşmada sınıt mücadelesinin emekçiler yararına bir gelişimi, bir sonucudur.

Türkiye'nin müdahalesi Yunanistan'da böyle değişikliklere yol açarken, Türkiye'de de yeni gelişmelere kapı açtı. Bu gelişmeler, kurulduğundan beri ABD emperyalizmi ile ilişkileri iyi olmayan CHP Hükümetinin bu ilişkileri düzeltmesi ve yerli finans kapitalin çıkarlarına daha uygun tavırlar alması ile sonuçlandı.

«SOYDAŞLARIMIZIN CAN VE MAL GÜVENLİĞİ (FEDERASYONİ)

Çıkarmanın birinci günü Ecevit şöyle diyordu:

«Türkiye'nin Kıbrıs'ta barış, kardeşlik ve özgürlük için giriştiği harekate...»

«Savaş için değil, barış için Kıbrıs'tadırlar.»

«Kıbrıs'ı istila için değil, zorbaca bir istilaya son vermek için...»

«Yalnız Türklerin değil, müstevli durumundaki kendi soydaşları elinde özgürlüklerini ve can güvenliklerini yitiren Rumları da kurtarmak...»

(20 Temmuz Yeni Ortam özel sayı)

Kıbrıs'ın bağımsızlığı, toprak bütünlüğü, özgürlük, kardeşlik... gibi sözlerle başlatılan bu harekât konulan bu hedeflere sadık kaldığı ölçüde tasvip görüyor, ABD hariç hemen bütün ülkelerce destekleniyordu. Harekâtı izleyen günler geçtikçe Başbakanın dile getirdiği özgürlük, demokrasi, kardeşlik... gibi sözler bir yana bırakılmaya, «Soydaşlarımızın güvenliği» ön plana çıkmaya başladı. Cenevre görüşmelerine hazırlanırken beliren coğrafi esasa dayalı federasyon tezi, soydaşlarımızın güvenliğinden çok «**Ekonomik çıkartma**» yapmaya hazırlananların yatırım güvenliği için zorunlu ön şart idi. Uluslararası finans-kapitalin at oynattığı bir —küçük de olsa— pazarda coğrafi (ve tabii gümrük vb.) zemin temin etmeden rekabete katılmak hiç birşey sağlamayacaktı. Kıbrıs piyasasının sosyalist ülkeler mamüllerine de açık bulunduğu ve bu malların batı malları karşısında ciddi bir rakip olduğu düşünülürse Türkiye finans-kapitalinin böyle bir pazardan ancak küçük bir pay alabileceği, oysa coğrafi zemin temin edilince bu payın ne kadar büyüyeceği de açıktır.

Çıkarmanın hemen arkasından sermayenin Kıbrıs üzerindeki hesapları ortaya çıktı. Daha önce çeşitli teknik elemanlar, heyetler gönderilerek yerinde incelemeler yapılan topraklar şimdi ellerinin-ayaklarının altındaydı. Hemen kol- lar sıvandı, işe başlandı. Birkaç gün içersinde Kıbrıs'ın ekonomik sosyal yapısını açıklayan bir broşür İş Adamları ve Sanayiciler Derneği tarafından yayımlandı. Arkasından banka şubeleri açılmaya başlandı. Fakat bu bölge ziraate bile elverişli olmayan çorak bir bölge idi.

Cenevre görüşmelerinde Yunanistan coğrafi esası reddedince Yunanlıların kötü niyetli oldukları söylenerek «**İkinci Barış Harekâtı**» başlatıldı. İkinci harekâtın devam ettiği günler boyunca Yunanistan dahil bütün ülkelerin seyirci kalması manidardır! Önceleri Fantomlar, Gorkularla ortalığı karıştıran İngiltere nin daha sonra olaya seyirci kalması ve Türkiye'nin müdahalesine karşı iken ABD'nin yanında yer alıp hiç ses çıkarmaması, Atilla hattına kadar gidilmesi için kimlerin gözyumduğunu, fiili taksime giden yolun silah zoruyla açılmasını, en sağlam ve emin bir çare olarak gördüğünden şüphe edilmemesi gereken anglo-sakson emperyalizminin kimden yana olduğunu açıkça göstermektedir.

Gerek birinci gerek ikinci «barış» harekâtından sonra basında şövenizmi körükleyen yayınlar yapılması utandırıcıdır. Faşist darbecilerin daha bir ay önce kendi soydaşlarına yaptıklarını bugün Türklere yapmaları olağanüstü bir durum gibi gösterilerek halkın insancıl duyguları istismar edilmektedir. En yetkili ağızlar bile savaşın sebeplerini bırakmış sonuçları üzerinde durmaktadırlar. Evet, katliam yapılmıştır ve bu katliamı yapan Rumlardır ama bunlar faşist Rumlardır. Ve Rum oldukları için değil faşist oldukları için yapmışlardır. Çünkü insanlıktan çıkmışlardır... Çünkü faşisttiler... Aynı şeyi dün Vietnam'da Amerikalılar, geçen gün Avrupa'da Nazi'ler yapıyordu. Bunun tekrarlanmasını istemiyorsak sebepleri üzerinde durmalı ve sebepleri ortadan kaldırmaya çalışmalıyız.

Bütün bu girişimler (birinci harekâtın ilk günlerindeki Ecevitin sözleri hariç) hep adada yaşayan 120 bin Türk'ün can ve mal güvenliğini korumak gerekçesiyle yapılıyor. Fakat bu Türklerin güvenliklerinin korunamadığı ortadadır. Ve ikinci harekâta girililrken, o günkü sınırlarla Rum bölgelerinde 80 bin kadar Türk'ün kaldığı açıklanmıştı. Ve ikinci Atilla hattına ulaşmak için hücumla ge-

çildiği takdirde rehine durumundaki Türklerin başına neler geleceği tahmin ediliyordu. Hele Rum birliklerine kumanda edenlerin faşist Yunanlı subaylar oldukları düşünülürse mezalim edebiyatının hiçbir haklı yan olmadığı ve sadece aleyhimize dönen dünya kamu oyuna cevap olduğu ortaya çıkar. Meselenin bu şekilde dönüşmesinde ise yıllardır «tüm Rumlar enosisçidir» diyen zihniyetin temsilcileri de en az faşist darbeciler kadar sorumludurlar.

SONUÇ :

Federasyon yaranın bir daha kanamaması için geçerli bir çözüm olabilecek mi?

Böyle bir çözüm büyük bir nüfus naklini gerektirdiğinden pratik değildir. Bir yığın problemler çıkacaktır. Nüfus naklinin yapıldığını kabul etsek bile sınır boyuna konacak üç-beş bin asker yeni kavgaları önleyebilecek mi? Verimli topraklarını terketmek istemeyip Rum bölgelerinde kalacak Türklerin başına birşey gelirse «n'apalım gelseydiler» mi denecektir, yoksa Türk bölgesinde kalan Rumlara aynı şekilde davranılıp intikam mı alınacaktır? Bir federal devletin topraklarında iç sınırlarda bekleyen karışıklı askerlerin namluları altında yaşayan insanlar nasıl tek bir devletin vatandaşları olacaklardır? Ve nasıl mutlu olacaklar, nasıl insanca yaşayacaklardır?

Soruları çoğaltmak mümkün. Meselenin ülkemiz, Kıbrıs ve bütün dünya emekçileri ve bütün dünyanın barış özgürlük ve demokrasiden yana güçleri açısından önemi, bulunacak formülün BAĞIMSIZ ve DEMOKRATİK bir Kıbrıs'ı sağlamasıdır. Meselenin özü rejimin bağımsız ve demokratik olmasıdır. Gerçekten demokratik bir düzeni sağlayacak bir çözüm ancak, Kıbrıs'lıların barış içinde yaşamaları olanaklı kılar.

Yoksa adada İngiliz üsleri durdukça ve emperyalizm —çeşitli mihraklarıyla farklı açılardan da olsa— Ada üstünde emellerini sürdürdükçe yaranın işliyeceği açıktır.

3 Ağustos 1974

● Kıbrıs'ta ateşkes kararına rağmen yer yer şiddetli çarpışmalar olduğu bildiriliyor. Yunanistan Dışişleri Bakanı Mavros, Atina'da verdiği bir demeçte: «Ateş fiilen kesilmezse Kıbrıs'a nasıl giderim?» dedi. Denктаş ise Kıbrıs'lı Rumları çete savaşı ve Türklerin azınlıkta bulunduğu köylerde katliam yapmakla suçladı.

● Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Başkanı Feyyaz Berker İzmir'de verdiği bir demeçte, şimdi de Türk iş adamları Kıbrıs'a bir ekonomik çıkarma yapacaklardır. Kendi kendine ekonomik olarak yetecek bir Kıbrıs yaratacağız» dedi. Dernek, Kıbrıs'a yapılacak yatırımlar konusunda bir rapor hazırlıyor.

● Karamanlis ve Mavros ile görüşmek üzere Atina'ya gelen Makarios'un özel

temsilcisi ve eski Kıbrıs Dışişleri Bakanı Kipriyanu, gerek Karamanlis, gerekse Mavros tarafından kabul edilmedi.

● Irak'tan dinlenebilen «Özgür Kürt Radyosu»nun verdiği bir habere göre yeniden hücumu geçen Barzani birlikleri Kerkük'ün 5 kilometre yakınına kadar yaklaştı. Irak hükümeti en güçlü komando birliklerini petrol tesislerini korumak amacıyla bu bölgeye sevketti.

● Fransa'da d'Estaing'ın aldığı tedbirleri protesto eden ve d'Estaing'ı seçim kampanyası sırasında verdiği sözleri tutmamakla suçlayan köylülerin gösterileri şiddetlendi. Fransa İçişleri Bakanı, «Bu hareketler gösteri sınırını aştı ve ihtilâl haline geldi» dedi. Köylüler kamyon ve traktörlerle şehir trafiklerini alt üst ediyorlar.

● Cenevre Görüşmelerinin ikinci bölümündeki tezlerinin tesbiti için Ankara ve Atina'da son derece yoğun çalışmalar yapılıyor. Bu arada Kıbrıs'ta esir düşenlerin değiştirilmesi için, Türkiye ve Yunanistan ellerindeki esirlerin listelerini Kızılhaç'a verdiler.

● Anayasa Mahkemesi, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanununun geçici 1. maddesini iptal etti. İptal edilen maddeye, Genelkurmay Başkanlığı Askerî Mahkemesi tarafından «Tabii hakim ilkesine aykırı düştüğü» gerekçesiyle itiraz edilmiş ve Anayasa Mahkemesine başvurulmuştu.

● Portekiz Hükümeti, Gine—

Bissau'yu resmen tanıdı ve ülkenin Birleşmiş Milletlere bağımsız bir devlet olarak kabulü yönünde çaba harcamayı kararlaştırdı.

● Hükümet, yeni ekonomik kararlar aldı. Buna göre bütçeye «Yatırımları Hızlandırma Fonu» adında 1 milyar liralık bir fon konacak. Yeni tedbirler «üretimi artırmaya dönük» ve «tüketimi kısımaya dönük» olmak üzere iki bölümde ele alınıyor. Üretimi artırmaya dönük tedbirlerin başında bir süredir kısıntılı olarak dağıtılan orta vadeli kredilerin açılması konusu geliyor.

● Kıbrıs'ta küçük çapta çarpışmaların aralıksız devam ettiği bildiriliyor. Nitekim gerek Rum, gerekse Türk cemaatlarının temsilcileri bu konuda karşılıklı suçlamalarda bulunuyorlar. Bu arada Ankara ve Atina da Cenevre görüşmelerinin ikinci bölümüne hazırlanıyorlar. Türkiye'nin tezi Güvenlik Kurulunda görüşüldü ve Bakanlar Kurulunca kesin şeklini alacak olan ilkeleri saptandı. Sızan haberlere göre Türkiye, coğrafi federasyonda ısrar edecek.

● Nikson, Watergate olayı ile ilgili bir kısım bantları sakladığını ve olayın

soruşturması sırasında bazı konularda «yalan söylediğini» resmen itiraf etti. Nikson'un bu açıklaması ABD'de bomba etkisi yaptı. Gerald Ford, açıklamanın hemen ardından verdiği bir demeçte «Niksonun istifa etmesinin zorunluk haline geldiğini» söyledi.

● Yan ödemeler ile ilgili kararname Bakanlar Kurulunca onaylandı. Ödemeler 1 Haziran 1974'den itibaren geçerli olacak ve kararnamede belirtilen bütün şartları taşıyan bir teknik eleman bin liraya kadar yan ödeme alabilecek.

● Cenevre Barış Görüşmelerinin ikinci bölümünün başlamasına bir gün kala Türkiye, görüşmelerde savunacağı tezi açıkladı. Ecevit tarafından yapılan açıklamada «Coğrafi federasyon halinde iki ayrı ve otonom yönetim» önerileceği belirtildi. Türk tezinin esasları, Millî Güvenlik Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda ve Bakanlar Kurulunun altı saat süren toplantısında tesbit edildi. Aynı gün

Alman TV'sine bir demeç veren Yunanistan Dışişleri Bakanı Mavros, «İlk anlaşmada kabul edilenler dışında her yeni öneriyi geri çevireceğiz» dedi. Dünya basınında hissedilir bir Türkiye aleyhtarlığı başladı. Özellikle İngiliz ve Alman basınında gözlenen bu tutum daha çok ateşkes sonrasında Kıbrıs'ta yürütülen faaliyetleri hedefliyor

● Başkan Nikson'un istifasının «an

meselesi» olduğu ABD'nin önemli gazeteleri tarafından ileri sürülüyor. Bu arada bir kısım Cumhuriyetçi senatörlerin, Başkan'a bir muhtıra verdikleri ve istifa etmediği takdirde, Senato'da, yargılanması yönünde oy kullanacaklarını sert bir dille bildirdikleri söyleniyor.

● AP Bitlis Senatörü Kamuran İnan'ın, AP Büyük Kongresinde Demirel'e karşı adaylığını koyma ihtimali ağırlık kazanıyor. Genellikle

iyi haber alan bir ajansın verdiği habere göre, Kamuran İnan da adaylığı konusunu «dolaylı» olarak doğruladı. Daha sonra sermaye yanlısı bir haftalık derginin kısmen düzelttiği habere göre İnan, Demirel'i, «Dar görüşlülük, kapalı kapılar ardında entrikacılıkla» suçladı ve «Kıbrıs konusunda net bir çözüm önerememiş, şahvare tasavvuf edebiyatı ile idare etmeye çabalamıştır» dedi.

DEMİREL'E BİR ALTERNATİF: KÂMURAN İNAN

14 Ekim yenilgisinin şaşkınlığını atlattırmaya çabalarlarken, Kıbrıs olayları dolayısıyla yeni bir bunalıma giren ve CHP'nin ve özellikle Ecevit'in, halktaki güven duyguları kıskırtma bahasına elde ettiği büyük prestijden ürüntüye kapılan AP'de artık miadını doldurduğu iddia edilen Demirel'e karşı ilk defa ciddi ve güçlü bir aday çıkarıldı: Kamuran İnan.

Daha önce Dışişleri Bakanlığında, çeşitli elçiliklerde görev alan, bir ara da NATO Basın sözcülüğü gibi ilginç bir görevi üstlenen Kamuran İnan, Türkiye halkı tarafından ancak 14 Ekim seçimlerinden sonra tanınmaya başladı. Üstelik İnan'ı kamuoyuna ilk tanıtan olay bir siyasi başarı değil, bir siyasi suçlama oldu. Bitlis'de önseçimlere katılan zamanın Köyişleri Bakanı Orhan Kürümoğlu, listeye bile giremeden eleştirirken, AP Bitlis Senato adayları listesinin başına Kamuran İnan kurulmuştu. Kürümoğlu bir basın toplantısı yaptı ve «Ben gerek parlamenter iken, gerek

bakan iken Bitlis için bir sürü iş yaptım. Ancak yıllarca yurtdışında bulunmuş, Bitlis'i görmemiş, bilmemiş, unutmuş bir adam (Kamuran İnan) geldi, basının siyasi nüfuzundan yararlanıp, hiç terlemeden liste başına oturdu. Bu mudur demokrasi. Bu mudur seçim...» diye acı acı yakındı.

Kamuran İnan adı ilkin böyle duyuldu ama gene de üzerinde fazla durulmadı ve bir aşiret reisinin oğlu olarak parlamentoya giren bir çok doğulu parlamenterden biri olarak değerlendirildi. Ancak 14 Ekim yenilgisinin hemen ardından AP'de yeni kan arama çabaları başlar başlamaz Kamuran İnan adı alışılmışın çok daha ilerisinde gazete sütunlarında yer almaya başladı. Demirel'in kurduğu «14 Ekim yenilgisinin sebeplerini araştırma ve AP'yi yenileştirme önerilerini hazırlama» komitesinde görev alan İnan, oldukça sistematik bir çalışmadan sonra hazırladığı raporu «Demirel'e sunmadan önce» kamuoyuna açıkladı. AP çevre

lerinden belirtildiğine göre İnan — Demirel arasındaki ilk karekedi bu olayla geçti ve giderek çatışma haline dönüştü.

Daha sonra Kamuran İnan, AP'nin dış politikaya ilişkin görüşlerinde gayri resmi sözcü olarak (resmisi Çağlayangil'dir ve İnan onu «paslanmış» olarak nitelendirmektedir) sık sık parlamento kürsülerinde ve sermaye yayın organlarında boy göstermeğe başladı. Bu arada Türkiye'nin AET komitesi başkanlığı görevini de yapan Kamuran İnan, özellikle dış politika konusunda Demirel ve çevresine göre çok daha geniş ufuklu görüşler ileri sürüyor, yeterli bilgi ve yorum gücüne sahip olduğu izlenimi uyandıran demeçler veriyordu. Ancak bu dönemlerde, İnan için Demirel'e rakip bir AP'li yerine, Demirel ekibini içine düşüğü ataletten kurtaracak bir sadık yardımcı gözüyle bakılıyordu.

Fakat İnan, Devir Dergisi'nin sayfalarında sık sık arz-ı endam etmeye ve dergide gerekli gereksiz ken-

ğerlendirmeler yeralmaya başlayınca işin rengi biraz değişti. İzmir'de DYO grubu tarafından finanse ve lanse edilen ve uzun süre «Demirelci» bir politika izleyen Altumur Kılıç'ın Devir dergisi, İstanbul'a taşındıktan hemen sonra Koç grubunun fiili yönetimi altına girdi. Derginin genel politikası Koç'un damadı ve Otomotiv Grubu yönetmeni Can Kırac tarafından çizilmeye başlandı ve Kamuran İnan'ın da yıldızı iyiden iyiye parlamaya başladı.

Nitekim sermaye çevrelerinden sızan haberlere göre Bitlis Senatörü Kamuran İnan 1974 Haziran'ı ortalarında Vehbi Koç'la uzun bir görüşme yaptı. Can Kırac tarafından ortaya atılan öneri büyük patron tarafından «tasvip» görmüş ve İnan davet edilmişti. Koç - İnan görüşmesini izleyen günlerde Kamuran İnan sistemli bir şekilde büyük iş adamları ve sanayicilerle görüşmeye başladı. Feyyaz Berker (Tekfen Holding İdare Meclisi başkanı ve Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği Genel Başkanı'dır), Orhan Aker ile görüştü, Bercis Morova ile yemekli toplantılarda uzun uzun konuştu.

ADAYLIK KESİNLEŞİYOR

İnan bu görüşmelerde gerçekli güven ve puanı sağlamış olmalı ki Can Kırac, İnan'ın AP Genel Başkanı olmasına karşı CHP'nin tepkisini de ölçmek gereğini duydu ve İnan'ın Üniver-

siteden okul ve yurt arkadaşı İsmail Hakkı Birler ile bir görüşme yaptı. Nitekim daha sonraları Demirel'iler İnan'ı, Ecevit'in, AP Genel Başkanı adayı olmakla suçladılar.

Ayrıntıları ile verdiğimiz bu gelişmelerden sonra İnan'ın adaylığı hemen hemen kesinlik kazandı. İnan'ın kişiliğindeki bazı sakıncalar ise, onu aday yapan ve adaylığını destekleyen çevrelerce «sakinca değil, avantaj» olarak değerlendirildi. Bilindiği gibi Kamuran İnan Bitlis'li ünlü «kürt Şih'i» Selahattin İnan'ın oğludur. Bu durumun bir doğulu yurttaşının desteğini elde etmek için çok önemli bir puan olduğunu söyleyen İnan destekçileri, buna tepki gösterme eğilimindeki çevrelere karşı ise «İnan'ın tam anlamıyla asimile olduğunu» ileri sürüyorlardı. Tabii bu oldukça üstü örtük ve dolaylı olarak yaygınlaştırılmaktaydı.

ADAYLIK AÇIKLANIYOR

Kamuran İnan'ın AP Genel Başkanlığına aday oluşu ilkin ANKA Ajansınca yapılmış bir mülakatın Günaydın gazetesinde yayınlanması ile açıklık kazandı. Ajansın haberine göre İnan, «AP Genel Başkanlığına aday olup olmayacağı» şeklindeki soruya «Kendisine bir görev verildiği takdirde bundan kaçmayacağı», «Siyasal hiyerarşi içinde yükselmek istememin, politikaya atılan herkes için tabii bir davranış

olduğu» şeklinde cevaplar verdi ve Demirel'i «otel odalarında, kapalı kapılar ardında kulis çevirmekle» suçladı ve «Kıbrıs konusunda hiç bir somut öneri getiremediğini» belirtti.

İnan'ın sözlerine ilk cevap AP'nin yarıresmi organı Son Havadis'ten geldi. Selçuk İrdem imzalı bir birinci sayfa makalesinde İnan yer yer partiyi bölmekle suçlanıyor, yer yer de tecrübesiz bir politikacı olarak hafife alınmak isteniyordu. Ancak anlaşılın Demirel ekibinin kulağına kar suyu kaçmıştı ki 22 Ağustos günü toplanan AP Grubu toplantısında Demirel yanlısı AP Balıkesir Milletvekili Behram Eker baştan sona Kamuran İnan'ı hedef alan bir konuşma yaptı. Fakat Ankara'dan sızan haberler AP içindeki önemli bir parlamenter topluluğunun «Demirel'den umudunun kestiğini ve İnan'ı yeni lider olarak desteklemeye hazırlandığını» bildiriyordu.

Nitekim büyük sanayicilerin güdümündeki İstanbul AP Örgütünde patlak veren kaynaşma, Genel Merkez'den gönderilen 18 Parti müfettişine rağmen çözümlenememiş ve Demirel aleyhtarı hava yatıştırılmamıştı. Üstelik Samsun, İzmir, Gaziantep ve Diyarbakır gibi delege sayısı yüksek illerdeki AP örgütleri de bu havayı iyice benimsemişlerdi.

Ağustos'un son günlerinde özel olarak Koç'un, genel olarak Türkiye finans kapitalinin organı durumu.

na gelen Devir dergisi Kamuran İnan'a hem kapından yer verdi, hem de 6 sayfasını onun görüşlerine ayırdı. Burada iç politikadan, dış politikaya kadar İnan'ın görüşleri sergileniyor ve oldukça ustalıkla bir teknikle İnan'ın AP Genel Başkanlığına ne kadar yararlı bir aday olduğunun propogandası yapılıyordu.

KAMURAN İNAN KİMDİR

AP'nin başına finans kapitalistler zümresi tarafından genel başkan olarak getirilmek istendiği hemen hemen kesinlik kazanan Kamuran İnan, 1929 Yılında Bitlis'in Hizan İlçesinin Gayda köyünde doğmuştur. Ünlü kürt şeyhi Selahattin İnan'ın Dersim isyanı nedeniyle Bursaya sürülmesinden sonra bir süre orada okudu, daha sonra elkonan arazileri, kendilerine tebligat yapılmadığı için kararın usulden bozulması üzerine geri verildi ve İnan'lar yeniden Bitlis'e döndüler. An kara Hukuk Fakültesini bitiren İnan daha sonra doktora için Cenevre'ye gitti.

Cenevre Siyasal Bilgiler Fakültesini de bitirdikten sonra Dışişleri Bakanlığına girdi, NATO delegeliğinde, Roma ve Paris elçiliklerinde görev yapan İnan, daha sonra milletlerarası memur olarak NATO Basın sözcülüğü yaptı. 1962'den 1973'e kadar NATO'da çalışan İnan 1973 seçimlerinde yurda döndü ve Bitlis AP listesinden Senatör oldu.

TÜRKİYE'DE FİNANS KAPİTAL AT DEĞİŞTİRMEYE HAZIRLANIYOR

Gelişmelerin görünen yada öğrenilebilen yüzü böyle oldu. Bu arada bazı CHP çevrelerinin «İnan, Demirel' in kendisine karşı daha ciddi alternatifler çıkmasını önlemek için ortaya attığı bir şike adaydır» yorumu bir süre başkent dedikoduları içinde yer aldıysa da gelişmeler bu yorumu haklı göstermedi.

Ecevit'in liberal ve geniş görüşlü nitelikleriyle benim senmesini örnek alan İnan, Kıbrıs davasını yurtdışında anlatmak üzere CHP'iler tarafından kendisine yapı-

lan teklifi bile tereddütsüz kabul etti ve İLKE baskıya hazırlanırken CHP'li Haluk Ülman'la birlikte yurtdışına gitti. Demirel kanadı bunu «İnan CHP'lilerin hizmetinde» şeklinde propoganda ettiyse de, özellikle İstanbul AP örgütü, «işte devlet adamlığı budur» şeklinde değerlendirdiler. Sermaye basını da yayınlarında buna ağırlık verdi ve İnan, Koç ile yaptığı görüşmeden sonra başladığı «puan toplama» eylemine devam etti.

Görünüşe göre Demirel gidicidir ve Türkiye Finans kapitalistleri kendi ana siyasi örgütlerinin (AP) yeni başkan adayını bulmuşlardır, AP Büyük kongresinde de tipki Demirel'in aniden ortaya çıkıp, Bilgiç'i yenerek Genel Başkan olması gibi - Kamuran İnan da genel başkanlığa hazırlanmaktadır. Yada bir başka deyişle Türkiye finans kapitalistleri 14 Ekim'den beri - hatta daha öncelerinden beri - aradıkları Demirel alternatifini Kamuran İnan'ın şahsında bulmuşlardır.

8 Ağustos 1974

● Kıbrıs Rum Hükümeti istifa etti ve yenisi kuruldu. Sampson tarafından kurulan ve Türkiye'nin askeri müdahalesi yüzünden bazı iskemleleri boş kalan Rum kabinesinin istifasından sonra geçici Cumhurbaşkanı Glafkos Klerides genellikle ılımlı bilinen Rumlardan kurulu yeni bir hükümet kurdu. Yeni kabinede Dışişleri ve İçişleri Bakanlıklarını bizzat Klerides üstleniyor.

● İslâm Kalkınma Bankasının

kuruluşu ile ilgili toplantıya katılmak üzere Maliye Bakanı Deniz Baykal Cidde'ye gitti. Suudi Arabistan'ın liderliğinde oluşturulmasına çalışılan İslâm Kalkınma Bankası kuruluş toplantılarına İslâm ülkelerinin Maliye Bakanları katılıyor.

● Maliye Bakanlığı reeskont kredilerinde yüzde yüz oranında bir artış yaptı. Maliye Bakanı Deniz Baykal'ın bazı büyük sanayicilerle yaptığı görüşmelerden sonra alınan

ve uygulanmasına hemen geçilen kararlar ilgili olarak İstanbul Sanayi Odası Başkanı Nurullah Gezgin «Maliye Bakanlığı piyasayı rahatlatacak planlı ve doğru bir tutum içine girmiştir» dedi.

● Nikson istifa etti. İstifanın,

Nikson'un en güvendiği Cumhuriyetçi senatörlerin de kendisine cephe almalarından sonra «ister istemez» kararlaştırıldığı bildiriliyor. Nikson'un yerine, seçilmeksizin ve tayin yoluyla gelen yardımcısı Gerald Ford ABD Başkanı oldu.

WATERGATE'İN KRONOLOJİSİ

Yıllardan beri devam eden ve kamuoyunda Watergate skandalı olarak anılan olay 17 Haziran 1972 günü Demokrat Parti Genel Merkezinin bulunduğu Watergate kompleksi adlı binalarda beş CIA ve FBI mensubunun yakalanması ile başlamış ve basit bir polis olayı gibi görünen skandal gittikçe dalbudak sararak Nikson'un istifasına kadar uzanmıştır. Yıllarca süren dava sırasında Nikson'dan başlayarak hemen hemen bütün Beyaz Saray görevlilerinin bu skandala karıştığı ortaya çıkmış, Nikson'un yardımcılarının çoğu hapis cezalarına çarptırılmışlardır. ABD'nin içyüzünü ortaya koyarak «orta halli Amerikan vatandaşları» üzerinde derin bir şok yaratan Watergate olayının kronolojisi şöyle olmuştur:

17 HAZİRAN 1972 — Sabahın erken saatlerinde. Güvenlik Muhafızı Frank Wills'in polisi uyarması üzerine, Demokrat Parti Genel Merkezinin bulunduğu Virginia Bulvarındaki Watergate kompleksinde beş şahıs yakalanmıştı. Ellerin de elektronik cihazlar bulunan bu şahıslar şunlardı: CIA ve FBI Ajanı James McCord, polis Bernard Bar

ker, kiralık adam Frank Sturgis, CIA yetkilisi Eugenio Martinez ve Miami'den çilingir Virgilio Gomaes.

23 HAZİRAN 1972 — Başkan Nixon, olayın siyasi ihtilâtlarını yardımcıları ile görüştü. (Bu husus Başkan Nixon tarafından 5 Ağustos 1974'te açıklanmıştı). İşin örtbas edilmesini emretti.

15 EYLÜL 1972 — Federal jürinin bu konudaki iddianamesinde Beyaz Saray görevlilerinden Gordon Liddy ile Howard Hunt da suçlandı.

30 OCAK 1973 — Demokrat Parti Millî Komitesi binasının gizli cihazlarla dinlediği ortaya çıktı. Yakalananlar suçu kabul ettiler.

7 ŞUBAT 1973 — Senato, Watergate olayını incelemek üzere bir komisyon kurulmasını kararlaştırdı. Sam Erwin komisyon başkanı oldu.

23 MART 1973 — Watergate sanıklarına, görevleri hakkında açıklama yapmamaları hususunda büyük baskı yapıldığı mahkemede açıklandı.

30 NİSAN 1973 — Beyaz Saray görevlilerinden H. R. Haldemann, John Ehrlichman ile Başsavcı

Richard Kleindienst istifa etti.

17 MAYIS 1973 — Senatör Sam Erwin'in (Demokrat) başkanlığındaki Özel Senato Komisyonu, tanıkları dinlemeye başladı.

18 MAYIS 1973 — Archibald Cox, Watergate olayını soruşturmakla görevli özel savcılığa atandı.

16 TEMMUZ 1973 — Beyaz Saray görevlilerinden Alexander Butterfield, Başkan Nixon'un üç yıldan beri Beyaz Saray'da özel elektronik dinleme cihazlarından yararlandığını açıkladı.

6 AĞUSTOS 1973 — Başkan Yardımcısı Spiro Agnew hakkında da çeşitli konularda tahkikat açıldığı belli oldu.

29 AĞUSTOS 1973 — Watergate davasına bakan yargıç Sirica, Başkan Nixon'dan dokuz ses bandını istedi. (Sirica'ya daha sonra özel cesaret nişanı verildi).

10 EKİM 1973 — Başkan Nixon, Archibald Cox'u özel Watergate Savcılığından azletti. Yerine Leon Jaworski getirildi. Cox'un azledilmesini protesto eden Adalet Bakanı Elliot Richardson görevinden istifa etti. Cox'un azli emrini yerine getirmeyen Adliye Ba

kani Yardımcısı William Ruckelhaus da görevinden atıldı.

23 EKİM 1973 — Nixon, mahkeme kararına uyarak ses bantlarını Yargıç Sirica'ya vermeyi kabul etti.

21 KASIM 1973 — Yargıç Sirica, bantlardan bazı larının silindiğini açıkladı.

15 OCAK 1974 — Teknik uzmanlar, yargı organlarına teslim edilen ses bantlarında silinti olduğunu doğruladılar. Nixon'un özel sekreteri Rose Mary Woods, «Bazı silintileri yanlışlıkla ben yaptım,» dedi.

25 ŞUBAT 1974 — Nixon'un avukatı Herbert

Kalmbach, seçim yasalarını ihlâl etmekten suçlu bulundu.

18 NISAN 1974 — Başkan Nixon'un eski bakanlarından John Mitchell ile Maurice Stans suçsuz bulundu.

30 NISAN 1974 — Başkan Nixon, geriye kalan ses bantlarını verdi.

9 MAYIS 1974 — Temsilciler Meclisi Adalet Komisyonu, Watergate konusunu görüşmeye başladı.

21 HAZİRAN 1974 — Başkan Nixon'un eski danışmanlarından Charles Colson, adaleti engelleme suçundan hapis cezasına

çarptırıldı.

27 TEMMUZ 1974 — Temsilciler Meclisi Adalet Komisyonu, Başkan Nixon'un adaleti engelleme suçundan dokunulmazlığının kaldırılmasını tavsiyeye karar verdi.

5 AĞUSTOS 1974 — Başkan Nixon, Watergate olayı hakkında sakladığı bilgiler olduğunu itiraf etti.

8 AĞUSTOS 1974 — Başkan Nixon, televizyonda bir açıklama yapmaya karar verdi. Yetkililer, Başkanın istifasını açıklayacağını belirttiler.

9 AĞUSTOS 1974 — Nixon istifa etti.

Emperyalizmin imparatorlara ihtiyacı yoktur

Ömer Burçak

1972 yılı Haziran ayından bu yana, dünya ve Amerikan kamu oyunu meşgul eden Watergate olayının yankıları daha uzun süre devam edeceğe benziyor. Bindiği gibi Demokrat Parti'nin Watergate'deki karargâhında 1972 Haziran'ında «BİRDENBİRE» beş adam yakalanmış ve bu adamların Demokrat Parti Karargâhına, buradaki konuşmaları izlemek üzere elektronik cihazlar yerleştirmiş kişiler oldukları ortaya çıkmıştı. «OLAY»ı bütün boyutlarıyla, Amerikan ve dünya kamu oyuna açıklayanlarsa, yine «BİRDENBİRE» Washington Post Gazetesi'nde zuhur eden iki «çok yetenekli» yazar oldu. Başlangıçta olayın «ÖNEM»i tam olarak anlaşılmadı, fakat kısa bir süre içerisinde, Watergate'yi tertipleyenler arasında sadece birkaç bürokrat yada teknisyenin değil, en üst mevkilerdeki politikacıların ve hatta devrin Başkanı Nixon'un da yer aldığı ortaya çıkmağa başladı. Watergate «OLAY»ı adeta bir çığ gibi büyüyor ve Nixon ile en yakın çevresi, sadece rakiplerini dinletmekle değil, onlar hakkında iftiralar düzenlemekle, vergi borçlarını saklamakla, rüşvet ve benzeri ödeme biçimlerine büyük yakınlık duymakla, bir kelimeyle, her türlü ahlâk kurallarından yoksun bir çete olmakla suçlanıyorlar ve Nixon'un yıldızı görünür bir şekilde sönüyordu. Amerikan Cumhurbaşkanı'nın «Olay»daki rolünü gizleme çabalarında, dış politikadaki «başarıları» bile ye-

terli değildi. Amerikan basını, Amerikan politikacıları, Amerikan halkı Nixon'un aleyhine dönmüştü. Nixon Amerikan Temsilciler Meclisi tarafından, yargılanmak üzere Senato'ya gönderilecek ve belki de Cumhurbaşkanlığından azledilerek, mahkum olacak ve hapse girecekti. Bütün dünya, «Demokrasi»nin en temel kurallarını inkâr ederek, kendi halkını ve hatta dünya halklarını aldatmış bir kişinin halâ «Hür Dünya»nın liderliğinde bulunmasına gözyumamazdı. Nixon, milyonlarca insanın «sevgilisi» haline gelmiş bulunan bir Kennedy olmadığını açıkça ortaya koymuş; Amerika'yı, «Demokrasi»yi, «Hür Teşebbüs Sistemi»ni lekelemişti ve bunun hesabını vermesi, yaptığı pislikleri temizlemesi gerekliydi ve nitekim Nixon'da, bir yerde, Amerikan halkının, diğer yerde «Hür, demokratik dünya sistemi»nin çıkarları açısından, en büyük fedakârlığı yaparak istifa etti sonunda; ve yerini bir «Alle Baba»sı olan Ford'a bıraktı.

Burjuva basını, «Olay»a genellikle, yukarıda özetlendiği gibi bakar ve Nixon'un istifasıyla «Hamamın Namusu»nun kurtulduğunu, Amerikanın, sağlıklı ve dinamik bir demokrasi olduğunu bir kere daha ispatladığını, mevcut sistemler arasında, yavaş da işlese, Amerikan tipi demokrasinin yeniden ön plâna geçtiğini ileri sürer ve Nixon olayının gerçek niteliğini gözlerden saklamağa çalışır. Nitekim, Türkiye finans kapitalinin en «bilinçli» sözcülerinden Milliyet gazetesi'nde de hem «İpekçi» hem de damad-ı şehriyari bu görüşü tezgâhlamağa çalıştılar.

O halde nedir bu «olay»ın iç yüzü?

Bir finans oligarşisi tarafından yönetilmekte olan Amerika'da, diğer «demokrasi»lerden farklı olarak, «Başkanlık» sistemi yürürlüktedir. Bu sistemde, «halk» tarafından seçilen bir başkan çok geniş yetkilere sahiptir; örneğin kabineyi kendisi seçer, Amerikan Yüksek Mahkemesi'ne yargıçlar atar, dış politikayı saptar, ve uygular, iç politikaya yön verir, kanun tasarıları hazırlayıp, Temsilciler Meclisi'ne gönderir, «askeri, ekonomik ve benzeri» yardımların niteliği, büyüklüğü ve yönü konusunda belirleyici kararlar alır. Ordunun başkomutanıdır; gerektiğinde, Amerika Temsilciler Meclisi ile Senato'ya danışmadan Amerikan Silâhlı Kuvvetlerini savaşa sokabilir. Hükümetler devirip hükümetler yapan CIA'nin müdürünü atar, işlemlerini kontrol eder ve yönetir. Aynı şekilde FBI da başkanın kontrolü altındadır. Böylesine geniş yetkilere sahiptir Amerikan Başkanları. Ve özellikle Birinci Emperyalist Evren Savaşı'ndan sonra, hukuki yetkilerinin yanında fiili yetkileri daha da artmıştır. Bu yetki artışı bir yerde, Amerikan Emperyalizminin dışa daha fazla açılmasıyla, özellikle Amerikanın İkinci Emperyalist Evren Savaşı'ndan sonra Emperyalist Dünya Düzeni'nin liderliğine geçmesiyle birlikte yeni boyutlara ulaşmıştır. Franklin Roosevelt, Truman, Eisenhower, Kennedy, Johnson, Nixon bu yetki artışının somut örnekleri olarak göze çarparlar. Başkanın yetkilerinin bu fiili artışına karşılık, aynı süre içerisinde Amerikan Temsilciler Meclisiyle Senato'nun yetkileri de, yine fiili anlamda bir kısıntıya uğramış, halkımızın deyişiyle senatör ve milletvekillerinin «Esamisi Okunmamağa» başlanmıştır. Böyle bir gelişim, Amerikan finans oligarşisinin bir yerde işine gelir, bir yerde gelmezdi. Kararların çabuk alınması, «müdahale»lerin derhal yapılması, milli kurtuluş savaşlarının daha doğarken boğulmaları, Amerikan «iş Adamları»na dışarıda yeni kâr olanaklarının, en yetkin kişiler tarafından ve yine en etkin şekilde sağlanması, finans oligarşisinin yararınaydı. Ama, bu kadar büyük yetkilerin bir kişi elinde toplanması aynı zamanda tehlikeliydi de.

Öte yandan, Amerikan finans oligarşisi, dünya halkları karşısında bir bütün oluşturmalarına rağmen, genel çıkar kavgasında, kendi içinde bölünmez, çelişkisiz bir bütün de değildi. Kavgaları, çekişmeleri, çelişkileri vardı.

Bu ve buna benzer nedenlerle, Amerikan finans oligarşisi, başkanlık yetkile-

rinin kısılarak, Temsilciler Meclisiyle Senato'nun güçlendirilmesinden yana görünüyordu. Çünkü, ne olursa olsun, bir milletvekili yada senatörün satın alınması bir başkanın satın alınmasından çok daha kolay ve «ucuz» olduğunu düşünüyordu. Burada ucuzluk kişisel çıkarlar açısından değil, bir başkana ve çevresine tanınması gereken çıkarlar açısından değerlendiriliyordu. Amerikan finans oligarşisi, geçmişte ve hatta günümüzde, doğrudan doğruya kendi çıkarlarının temsilcisi olarak Amerikan Temsilciler Meclisi ile Senato'ya pek çok kişi «seçtirmiş» ve bunların arasında, kendilerini seçtiren finans kapital kuruluşunun adıyla anılanları bile olmuştur. Yani Amerika'da finans oligarşisinin kendi temsilcilerini Temsilciler Meclisi ile Senato'ya göndermesi ve onlar vasıtasıyla çıkarlarını koruyup sürdürmesi ve geliştirmesi Amerikan politikası'nın en belirgin gelenekleri arasındaydı. Fakat, başkanlığın fiili yetkilerinin artması ile birlikte, bu temsilciler ve senatörler de 'adeta «lüzumsuzlaşıyor»lardı. Oysa, finans kapital oligarşisi, kendi direktiflerini, harfiyen yerine getirecek kişilerle iş görmeğe alışmıştı ve bir başkanın «kapis»leri, «kişisel yapısı», «orta sınıflara tanıdığı taviz»ler, işleri belirli ölçüde bozabilir, hiç değilse aksatabilirdi. Temsilciler Meclisi ve Senato, Amerikan Finans Olgarşisi için, daha «emin» bir yerdi. Tek tek temsilcilerin yada senatörlerin, gereksiz derecede büyük bir yetkiye sahip olabilmeleri olanak dışıydı. Nitekim, kardeşlerinin ünü arkasına sığınan parlak Kennedy bile, nihayet bir senatörçük olarak kalmıştı. Başkanlık durumunda iş değiştirdi ve bu bakımdan adeta bir kaadiri mutlak haline gelmiş başkanları ve başkanlık müessesesini bir hiza sokmak gerekliydi artık.

Diğer yandan, kendi etkinliklerinin giderek ortadan kalktığını gören temsilcilerle senatörler de, başkanlık müessesesinin «anormal» yetkilerle donatılmış olduğunu, bunun Amerikan Demokrasisi açısından büyük tehlikeler taşıdığını, başkanın diktatörleşebileceğini ileri sürüyor ve Amerikan halkı içerisinde de bu yönde ajitasyonda bulunuyorlardı. Nitekim Başkan Kennedy kimseye sormadan, Domuzlar Körfezi Çıkartması'nı yaparak Amerika'yı bir nükleer savaşın eşliğine kadar getirmiş, bu konudaki eleştirileri hiç dikkate almadan, bu defa da Vietnam'da «bağimsız» girişimlerde bulunmuştu. Elbetteki bu girişimler, Amerikan finans oligarşisinin ve dolayısıyla temsilcilerle senatörlerin çıkarları yönündeki girişimlerde, ama «insan bir kere sorardı canım». Kennedy, böylesine atak ve maceracı oluşunun cezasını, Texas'ta görünce, yine bir Texas'lı olan Johnson'un gerçekleri göreceği umulurdu. Ama, Johnson da başına buyruk görünüyordu. Yine kimseye danışmadan, Vietnam Savaşının boyutlarını büyütmüş, silahlı müdahaleyi adeta olağanlaştırmıştı.

Başkanlık müessesesinin Amerikan kamu oyununda sistematik bir şekilde yıpratılması, Johnson döneminde başlatıldı ve Vietnam Savaşı ile tam anlamıyla çarşafa dolaşan Johnson, sonunda başkanlık için adaylığını bile koyamayacak hale geldi. Johnson'un yıpranması, elbetteki sadece, Amerikan finans oligarşisinin kıskırtmalarıyla değil, Amerikan halkının en dinamik kesimlerinin Vietnam katliamına karşı çıkmalarıyla gerçek bir anlam kazanmıştı. Dolayısıyla diyalektik bir süreçti bu. Fakat, burada başkanlık kurumu karşısında, çeşitli finans kapital mihraklarının ve egemen çevrelerinin tutumunu da gözden uzak tutamayız. Nitekim o dönemde, Time ve Newsweek gibi, Amerikan burjuva yayın organlarını izleyenler Johnson'a karşı da sistematik bir saldırıya geçilmiş olduğunu hatırlayacaklardır, böylece, söz dinlemez Kennedy «temizleniyor», Texas Çobanı Johnson halkın gözüne paçavraya çevriliyor ve finans oligarşisi kendi egemenliğine, siyasi anlamda da olsa, ortak kabul etmeyeceğini ortaya koyuyordu.

Öte yandan genellikle gözden kaçırılan bir gerçek de, Amerika Birleşik

Devletleri Başkanı'nın, özellikle İkinci Emperyalist Evren savaşıdan sonra, artık sadece Amerika'nın değil emperyalizmin lideri haline geliyordu. «başkan», «gerekli gördüğü zaman», Amerikan Silahlı Kuvvetleri'nin ötesinde, Nato aracılığıyla «Hür Dünya»nın bütün kuvvetlerine emir verebilecek bir fiili yetkiye sahipti. Diğer bir deyişle, dünya olayları ve emperyalist sistemdeki gelişmeler, «Başkan»ı, adeta, yeni bir imparator durumuna getiriyordu; oysa, 20. yüzyıldan çok daha önceleri, klâsik anlamda imparatorların sonu gelmiş ve dünya finans kapitali siyaset sahnesini, «memurlar»la «idare» etmeğe alışmıştı. Fakat, her değişim gibi, emperyalizmde ortaya çıkan değişimler de diyalektik değişimlerdi ve belirli bir süreç içerisinde, «Başmemur», söz yerinde ise, nitel bir değişimden geçerek, çok geniş fiili yetkilere sahip olabiliyor ve böylece «sistem» için daha da az güvenilir bir hüviyete bürünerek «tehlikeli» olmaya başlıyordu. Belirli koşullarda, yine belirli çelişkilerden yararlanmasını bilen böyle bir kişi ve çevresi, bir ölçüde de olsa, başına buyruk hale gelebilir, hatta sistem için «gereksiz» tavizlerle bulunmağa bile kalkışabilirlerdi. İşte Amerikan finans kapitali, «Başkanlık sistemi hakkında genellikle böyle düşünüyor ve sadece Amerikan Halkını değil, Amerikan Temsilciler Meclisi ile Senatosu'nu da Başkanlık kurumuna karşı, giderek sistematik bir şekilde kışkırtıyordu. «Mademki, sistem demokratik bir sistemdi, o halde, kuvvetler ayrılığı prensibi tümüyle geçerli olmalıydı, oysa, Amerika'da Başkan sadece yönetimde bulunmuyor, Temsilciler Meclisi'ne kanun teklifleri gönderebiliyor hatta en yüksek mahkemelere kendisine yakın kişileri tayin etmek suretiyle, «demokratik adalet mekanizması»nın işleyişini bile etki altında bırakabiliyordu. Bu bakımdan, Başkan'ın başkanlığını ve Milletvekilleri ile senatörlerin yasama erkinin vazgeçilmez unsurları olduklarını artık bilmeleri zamanı kesinlikle gelmişti. İşte böyle bir süreç içerisinde Richard Milhaus Nixon, başkanlığa adaylığını koyuyor ve Johnson'dan sonra «Hür Dünya»nın liderliğine seçilmek «şeref»ini elde ediyordu.

NIXON'UN BAŞLANGICI, GELİŞİMİ VE SONU.

Cumhuriyetçi Parti'nin çeyrek asır önceki, en muhteris, genç liderleri arasında yer alan Nixon, politik kariyerini, İkinci Emperyalist Evren Savaşı sonrası ortamı içerisinde, «komünizm»e karşı bir haçlı seferi mensubu olarak yapmış, Eisenhower'ı bile «kızılılık»la olmasa da «penbe»likle suçlayan Mc Carthy Mektebinde yetişmiştir. Genç Nixon için, dünya'nın en asil, en temiz ve en insancıl sistemi «Amerikan Sistemi»dir ve bu sistemin bütün dünyaya refah ve saadet getirmesine «komünist»ler kasıtlı bir şekilde engel olmaktadırlar. Dünya'daki bütün sorunlardan «komünist»ler sorumludur, bu bakımdan «Hür Dünya»nın artık fiilen lideri olan Amerika, hem «Hür Dünya'yı korumak hem de gerektiğinde «komünistler»e hadlerini bildirmek için çok kuvvetli, yani dışından tırnağına kadar silahlı olmalıdır. İşte, böyle bir «ideolojik savaş» içerisinde, Nixon, Amerikan finans oligarşisi'nin gözüne girmeyi becermiş ve Eisenhower'ın Başkan Adayı olmasıyla birlikte, Cumhuriyetçi Parti tarafından, başkan yardımcılığına lâyık görülmüştür. Böylece, kompleksli, hastalıklı, tatminsiz bir kişiliğe sahip olan ve bu nedenle de sık sık psikiyatrik müdahaleye ihtiyaç duyan Nixon, Eisenhower'ın koltuğu altında, daha da yükselmeğe başlamıştır. Amerikan Emperyalizmi'nin tahakküm yöntemlerini henüz sistematik hale getirmediği ve bu nedenle de çok «kaba» ve «hantal» olduğu bir dönemde, Başkan Yardımcısı olan Nixon, kendisine verilen görevleri bihakkın yerine getirmiş ve örneğin Moskova'da bir sergide Kruşçev'le itişip kakışmak suretiyle, ne kadar «atak» ve «cesur» olduğu nu «Hür Dünya»ya göstermişti. Nitekim Nixon'un bu «cesareti»ni karşılıksız bırakmak istemiyen Lâtin Amerika Halkları, Nixon'un, Lâtin Amerika ülkelerine yap-

tığı bir «iyi niyet» ziyaretinde, kendisini domates, yumurta ve balgamla ağırlıyordu. Eisenhower, Stevenson'a karşı başkanlığa iki defa adaylığını koydu ve her iki seferinde de Demokrat Parti adayını, büyük farkla geçerek başkanlığa seçildi. Sözde bir İkinci Dünya Savaşı kahramanı diye tanıtılan ve fakat Montgomery, Mac Arthur gibi, çok daha yetenekli askerler tarafından yetenekleri insafsızca eleştirilen Eisenhower, zayıf bir kişiliğe sahipti, bu nedenle onun başkanlık döneminde Nixon, geniş bir faaliyet ve temsil sahası bulabilmişti. Bu bakımdan, Eisenhower'ın ikinci başkanlık dönemi bittiği zaman Nixon'un Cumhuriyetçi Parti'nin aday olması çok beklenen bir şeydi ve böylece, Eisenhower'den sonra, Nixon, başkanlık için, Demokrat Partinin «sempatik» görünüşlü Kennedy'si ile karşı karşıya buldu kendisini. Nixon küstah, Kennedy görünüşte alçak gönüllü, Nixon hantal, Kennedy «esprili», Nixon durgun, Kennedy hazır cevap, Nixon sevimsiz, Kennedy şirindi. Üstelik Amerikan televizyonlarında milyonlarca kişinin karşısına «makyajsız» ve pejmürde çıkmıştı Nixon. İşte, Nixon'un sözde Kennedy'ye karşı seçimleri, pekaz bir farkla kaybetmesinin nedenleri de bunlar oldu burjuva basınına göre. Oysa, Amerikan finans kapitali, kendi uzun süreli çıkarlarını savunmak için, daha değişik ve daha ince yöntemlerin uygulanmasının gerekli olduğu bir döneme girildiğinin bilincindeydi. Nixon'un kaba ve hantal anti-komünizmi artık tatminkâr değildi; «temsil kabiliyeti» daha yüksek, «Hür Dünya» ile daha iyi ve sıcak ilişkiler kurabilecek yeni bir yüze ihtiyaç vardı ve bu nedenle Kennedy, Amerikan kamu oyunda bir yıldız gibi parlatılmıştı. Nixon, hiç değilse belirli bir süre için yararlılığını büyük ölçüde yitirmişti; Amerikan finans kapitali somut durumun somut tahlilinden hareketle, Kennedy'nin yükselişine gözyumuyor, hatta açık ve gizli bir şekilde bu yükselişin «finansmanı»na bile katılıyordu. Böylece, Nixon, yıllarca, süren «emek»inin boşa gittiğini, kendisinin büyük ölçüde yalnız bırakıldığını, bir kenara itildiğini gördü. Yukarıda da belirliğimiz gibi, hastalıklı ve kompleksli bir kişiliğe sahip olan Nixon, bu «kalleş»liği hiç bir zaman unutmadı ve «mağlubiyet» karşısında hiç de «centilmence» davranmadı. Başkanlığa herkesin bildiği gibi Kennedy seçildi. Amerika'nın ilk katolik başkanıydı Kennedy. Bir harp kahramanıydı, güzel ve hızlı bir karısı vardı, yaşamayı seviyor ve insanlarla kolay ilişki kurabiliyordu. Dışa dönük bir yapıya sahipti, öte yandan örgütçülük yanı kuvvetli olan kardeşi «Bobby» her zaman yanındaydı. Görünüşteki, alçak gönüllülüğü, şirinliği, esprileri ve güzel karısıyla, «Hür Dünya»daki milyonlarca küçük burjuva'nın sevgilisi haline geliverdi Kennedy. Oysa, en az Nixon kadar muhterem olan bu genç adam, temelde, çok sathî, bilgisiz ve kültürsüz bir «normal» Amerikalı idi. İşte Nixon kendi köşesinde, unutulmağa bırakılmışken, Kennedy'nin yıldızı parladıkça parladı. Bununla beraber Amerikan finans kapitalinin bu sevimli görünüşün altında, çok daha başıbuysuk, çok daha «bireysel», çok daha «sorumsuz» bir kişiliğin yattığını görebilmesi için çok zaman gerekmedi. Ve bu «parlatılmış» yıldız, parlatıldığından çok daha hızlı bir şekilde, Texas'ta söndürülüyordu. Amerikan siyaset hayatından bir kuyruklu yıldız gibi gelip geçti böylece Kennedy. Bu arada, Nixon, Kaliforniya Eyaleti Valiliği için adaylığını koymuş ve burada da «yüz kızartıcı» bir mağlubiyete uğramıştı. Nixon'un politik hayatı bitmiş görünüyordu.

Kennedy'nin bir «deli»nin «rasgele» kursunlarına hedef olmasıyla Başkanlığa gelen Johnson, başlangıçta, daha «sorumlu» davrandıysa da, Amerikan Emperyalizmi'nin dünya egemenliğinin savunulması için yürütülen Vietnam savaşı, Portoriko askerî müdahalesi gibi objektif ve kendi dışındaki nedenlerle bir «Savaş Başkanı» haline geldi. Dış politikadan hiç anlamadığı, bütün hayatını senato oyunları ile geçirdiği ileri sürülen Johnson, doğrusu bir «Savaş Başka-

nı*ndan beklenen görevleri, tam anlamıyla yerine getirdi. Fakat ne olursa olsun, Amerikan finans oligarşisi, Johnson'da da, fiili olarak çok büyük bir yetki birikimi olduğunu açıkça görüyordu. Öte yandan, Vietnam Halkının kahramanca yürüttüğü savaş, Amerikan Emperyalizminin hesaplarını boşa çıkarmış, Vietnam maddi ve manevi anlamda Amerika için çok «pahalı» olmağa başlamıştı. Amerikan Ödemeler Dengesi altüst olmuştu. Savaş Amerika içindeki gelişmeleri hızla artırıyor, yükselen fiyatlar karşısında Amerikan halkı güngeçtikçe daha huzursuz hale geliyordu. Üniversitelerde önce boykotlar, daha sonra işgaller başlamıştı. Zenciler, şehirlerin altını üstüne getiriyorlar, «domuz» adını taktıkları Amerikan polisi ile silâhli çatışmalara giriyorlardı. Öte yandan Amerikan «Millî Muhafızları» üniversitelere girerek öğrencilere ateş açıyor, kan döküyor, adam öldürüyordu. Görünüşe bakılırsa Amerika, bir iç savaşın eşiğine gelmişti, Vietnam Savaşı'nın «bilânçosu» buydu işte. Bu bakımdan, halkın tepkilerinin sisteme değil de kişi ve kişilere tevcih edilmesi gerekiyordu ve Amerikan finans oligarşisi, bu tepkilerin Johnson'a döndürülmesinin kayıpları azaltacağı görüşündeydi. Böylece Amerikan basınında, televizyonunda, radyolarında, hatta tiyatro ve kiliselerde Johnson'a karşı bir baraj ateşi açıldı. Bunu yapmakla, Amerikan finans oligarşisi bir taşla iki kuş vuruyordu. Bir yandan Amerikan halkının tepkilerinin sisteme karşı yönelmesi önleniyor, diğer yandan artık sistem için tehlikeli hale gelmeğe başlayan başkanlık kurumu da böylece kamu oyununda, sistematik bir şekilde yıpratılmış oluyordu. Nitekim, tıpkı Nixon olayında olduğu gibi, işe Johnson'un yakınlarının yolsuzluk yaptığı ve Johnson'un da bu yolsuzluklara gözyumduğu iddiası ile başlandı ve Johnson'un en yakın yardımcılarında Sol Estes, dolandırıcılık yaptığı nedeniyle ağır hapse mahkum edildi. Yine Johnson'un bir başka yardımcısının cinsi sapık olduğu ileri sürüldü, ayrıca Johnson'un geçişinin «karanlık» olduğu, siyaset alanındaki yükselişini, Texas'lı petrol milyonerlerine borçlu bulunduğu ve siyasette yükseldikten sonra da bu borcu fazlasıyla ödediği, Amerikan basında açıkça yeralmağa başladı. Böylece genel bir ekonomik ve sosyal anarşinin, Amerikan toplumuna damgasını vurmak üzere olduğu bir sırada, Johnson da tıpkı Nixon gibi hızla yıprandı. Amerikan halkının tüm kesimleri «Başkan»a olan itimatlarını yitirmişlerdi, Johnson onlara hemen her konuda yalan söylemiş, onları aldatmıştı; böylece Amerikan Halkı ile Başkan arasında bir «İtimat Uçurumu» açıldı. Buna Amerikan burjuva basını «Credibility Gap» adını veriyor ve Johnson'u bir deccal, kendisinden her türlü düzenbazlık ve desise beklenecek, karakter düşkün, yalancı ve üçkâğıtçı bir kişi olarak tanımlıyordu. Görülüyor ki, Nixon'un başına gelenler hiç te orjinal değildi ve daha önce, başka koşullar altında da olsa, Johnson'un başına da gelmiştir.

İtibarını yitirmiş, moralman çökmüş ve yapayalnız bırakılmış olan Johnson, Amerikan geleneklerinin aksine, ikinci bir defa başkanlık için adaylığını koymayacağını açıklamak zorunda kaldığında, Amerikan finans oligarşisinin Johnson'u bir günah tekesi haline getirdiği açıkça ortaya çıkmıştı. İşte bu koşullar içerisinde, politik hayatına sönmüş gözüyle bakılan Nixon yeniden ortalıkta gözükmeğe başladı. Nixon, Amerikan hayatında, «Huzur ve Sükun»un, «Kanun ve Nizam»ın (Law and Order) bulunduğu bir dönemi temsil ediyordu, zaman içinde «olgunlaşmış» benzerdi ve doğrusu Cumhuriyetçi Parti içerisinde de dışı geliri başka bir «lider» yok gibi görünüyordu. İyî bir «fırsatçı» olan Nixon bu durumu değerlendirmesini bildi ve bütün enerjisini, parti mensuplarının seçimlerine ayırmak suretiyle parti içindeki itibarını da yükseltti. Öte yandan Amerika'daki «Sessiz Çoğunluk», anarşi, kaos, bunalım değil, «Kanun ve Nizam» istiyordu ve geçmişinde, Amerika içindeki ve dışındaki komünistlere karşı, en atak şekilde mücadele ederek yeteneklerini ortaya koy-

muş bulunan Nixon'dan daha iyi kim temsil edebilirdi Kanun ve Nizam'ı? Kim getirebilirdi Amerikan toplumuna uzun süre özlediği barış ve huzuru? Böylece, Nixon Cumhuriyetçi Parti'nin adayı olarak başkanlığa seçildi. Amerikan finans oligarşisi Nixon'un hem kendi geçmişinden hem de Kennedy ve Johnson'un başına gelenlerden ders almış olacağını umuyor ve kendisinden, bir yerde «memur» tipi, renksiz ve kişisiz bir başkanlık görevini yerine getirmesini bekliyordu. Belki de Nixon'un da istediği buydu ve Nixon da geçen yıllar içinde «olgunlaşmış»tı, fakat olayların diyalektiği, kendisini herşeye muktedir saysa bile Amerikan finans oligarşisinin de iradesi dışındadır ve özellikle dünya devrimci mücadelesinin gelişiminin ve sahip olacağı boyutların, Amerikan Emperyalizmi tarafından bütün veçheleriyle önceden görülüp «gereken tedbirlerin» alınması olanak dışıdır. Böylece Amerika'ya barış ve huzur vaatmiş olan Nixon Vietnam Savaşı'nı hızlandırmak, hatta bu savaşı daha da genişletmek zorunluğu ile karşı karşıya buldu kendisini. O da bir «Savaş Başkanı» idi artık. Dolayısıyla, Amerikan finans oligarşisi, hiç bir kışkırtmada bulunmasa bile, yıpranması mukadderdi. Bununla beraber, tıpkı Johnson döneminde olduğu gibi, Amerikan finans oligarşisinin hoşuna gitmese de Nixon'da da fiili bir yetki birikimi olduğu açıkça ortadaydı. Amerikan finans oligarşisi hem kendi dünya çıkarlarını savunmak ve sürdürmek üzere, Amerikan Silahlı Kuvvetleri'nin dünyanın her köşesinde gereken «müdahaleler»de bulunmasını istiyor hem de bu kuvvetleri savaşa sürecek son emri veren kişide «memur» nitelikleri arıyor, Başkanlık yetkilerinin «anormal» şekilde artışına karşı çıkıyordu. İşte bu da Amerikan finans oligarşisi'ni bir çelişkisi idi ve kişi «Pastasını yerken onu bütünüyle muhafaza edemez» di. Öte yandan Amerikan kamu oyunda, Vietnam Savaşı hakkında beliren tepkileri, artık şu yada bu hedefe yönelterek etkisizleştirmek de olanak dışıydı ve bu bakımdan Vietnam Savaşı için belirli bir çözüm bulunması zamanı gelmiş bulunuyordu. Bu çözüm için gerekli adımların atılması ise Başkan olarak, Nixon ve çevresine düşüyordu. Nitekim bu adımı attı da Nixon. Fakat, artık Amerikan kamu oyunu tüm olarak tatmin etmek mümkün olmadığı gibi, Vietnam Savaşı'nın hızının kesilmesiyle birlikte Nixon sadece, kârları azalan silâh endüstrisindeki finans kapitalistlerin değil, bu endüstrinin faaliyetlerini kısması yüzünden işlerinden çıkarılan milyonlarca Amerikalının da tepkisini üzerine çekti. Öte yandan, silâh endüstrisinin faaliyetlerini kısması mevzi bir olay değildi, Amerikan silah endüstrisi ile bu endüstriye bağlı yan endüstrilerde toplam olarak 25 milyon kadar kişinin çalıştığı biliniyordu ve Nixon, işte böyle büyük bir kitlenin, hiç değilse bir kesimini karşısına alıyordu. Fakat, Amerikan toplumundaki çelişkilerin bir iç savaşa dönüşmesini önlemek için Vietnam Savaşı'na son verilmesi gerekiyordu ve Nixon'u önünde başka bir alternatif yoktu. Böylece Nixon, hem Amerikan silah endüstrisi hem de işlerine son verilen milyonlarca kişi ile karşı karşıya buldu kendisini. Öte yandan Vietnam Savaşı'nın hızının azalması, Amerikan askerlerinin geri çekilmesi, Amerikan esirlerinin ülkelerine dönmeleri bile, bütünüyle Amerikan Halkını tatmin etmiş değildi. Amerikan Halkı içerisinde, sistemde bir bozukluk olduğuna inananların sayısı artıyordu. Böyle bir gelişim ise, gelgeç üniversite işgallerinden, yağmalardan çok daha tehlikeli idi Amerikan finans oligarşisi için. Böylece, Amerikan burjuva basını ve diğer yayın organlarında, çok ince bir yöntemin uygulanmasına başlandı. Bozukluk inkâr edilmedi. «Evet bir bozukluk vardı ama neredeydi bu bozukluk? Amerikan ekonomik sisteminde mi? Yani, şimdiye kadar başarıya çalışmış «Hür Teşebbüs Sistemi»nde mi? O hür teşebbüs sistemi ki hem milyonlarca Amerikalıya hem de «Hür Dünya» halklarına insanca ve hatta konfor içinde yaşama olanak ve koşullarını sağlamıştı. O halde bozukluğun kaynağı başka yerdeydi ve gerçekten de bu kaynağı hemen tespit edebilmek hiç te güç de-

ğildi. Amerikan politik sisteminde ve özellikle Başkanlık Sistemindeydi bu bozukluk. Bundan iki asır önceki koşullara göre düzenlenmiş bir sistemde, Başkan'a belirli yetkiler tanınmış ve sistem gerçekten de ahenkli bir şekilde çalışmıştı. Fakat, o zaman Amerika, kendi sınırları içine kapanmış, yalnız bir ülkeydi ve «sorumluluk»ları çok sınırlıydı. Oysa, Bugün Amerika «Hür Dünya»nın lideriydi, milyonlarca, Hatta milyarlarca kişinin hayatından, mutluluğundan sorumluydu Amerika. Öte yandan «Hür Dünya»nın karşısında, «herşeyi yapmağa hazır bir «Komünist blok» vardı. Çağ, nükleer silâhlar çağıydı ve Amerikan Cumhurbaşkanı, adeta bir «imparator» haline gelmişti. Bir yerde sonsuz yetkilere sahip olan imparatorların hem kişi hem de çevre olarak yozlaştıklarını tarih göstermiyor muydu? İktidar insanı bozardı. Hele bu iktidar, en korkunç boyutlarla, tek bir kişinin, bir «Başkan»ın elinde bulunuyorsa. Bu bakımdan, Başkan'ın yozlaşması, başına buyruk hale gelmesi, despotlaşması, demokrasiyi inkâr etmesi olağandı, çünkü bütün bu özellikler bencil ve muhteris olan insanın tabiatında mündemiçti».

İşte bu ve buna benzer görüşlerle, Amerikan Halkı'nın tepkisi Başkanlık kurumuna yöneltildi. Önemli olan Nixon değildi, Nixon'un yerinde kim olsa aynı şey onun da başına gelecekti. Emperyalizmin imparatorlara ihtiyacı yoktu artık.

Nixon olayının arkasında, bütün bu karmaşık ilişki ve çelişkiler yumağı yatıyor. Bununla beraber Amerikan finans oligarşisi, mutlak anlamda kazançlı sayılamaz. Hem Amerikan hem de dünya halkının tepkileri, sistematik bir şekilde, Emperyalizmden kişilere ve özellikle Nixon'a kaydırılarak, belki taktik bir başarı elde edilmiştir. Fakat yine diyalektik bir şekilde dünya halkları «Hür Dünya» lideri olan bir kişinin yalancı, hırsız, düzenbaz, ahlâk ve karakter düşkünü bir kişi olduğunu açıkça görmüş bulunuyor. Dış ve iç burjuva basını Nixon olayını ne kadar «demokrasi»nin sağlıklı işleyişinin bir örneği olarak vermeğe çalışırsa çalışsın, hem Amerikan hem de sömürülen ülkelerin halkları er geç, bozukluklardan kişilerin değil, sistemin, yani emperyalizmin sorumlu olduğunu görecekler. Bu bilinçlenme sürecini hızlandırmak görevi ise, olaylara mekanik bir şekilde değil de tüm ilişki ve çelişkileri ile bakmak zorunda olan sosyalistlere düşüyor.

NOT: Nixon'un koltuğuna seçimsiz oturan Gerald Ford'un «emeziyetlerini» burjuva basınıımız göklere çıkartıyor. Gerçekte, silik, göze çarpmıyan, renksiz bir politik kariyeri ve bu kariyerle uyumlu bir kişiliği var Ford'un. Nitekim kendi kendisini «Ben Lincoln değil, Ford'um» sözde, esprisi ile değerlendirmesi, bir yerde Amerikan Halk karşısında sahte bir tevazu gösterilmesi gereğinden kaynaklanıyorsa da bir yerde gerçeği de yansıtıyor. Öyle görünüyor ki, Ford «memur» nitelikleri ağır basan bir başkan hüviyetine sahip ve bu bakımdan Amerikan finans oligarşisinin dışına da uygun. Fakat, daha önce de belirttiğimiz gibi, olayların diyalektik gelişimi, Ford'un da, Amerikan Emperyalizminin de, Amerikan finans oligarşisinin de iradesi dışındadır. Ford'un bu «memur» niteliklerini koruyup koruyamayacağını, ileride yeniden bir «imparator» haline gelip gelmeyeceğini de yine olayların diyalektiği belirleyecek. Bu diyalektik sürecin bir ucu Amerikan ve dünya emperyalizminin elinde ise, diğer ucu sömürülen ülkeler halklarının, dünya emekçilerinin ve sosyalist bloğun elinde.

● Cenevre görüşmelerinin ikinci bölümü başladı. Karşılıklı suçlamalarla başlayan konferansın ilk oturumunda ateşkes hattının tesbiti üzerinde duruldu ve kilit konularda ön hazırlıkları yapmakla görevli ve uzmanlar düzeyinde alt komiteler oluşturuldu.

● Cenevre Barış görüşmeleri, Türkiye'nin coğrafi federasyon tezi ile ilgili ön diplomatik temaslar uzadığı için bir gün sonraya ertelendi.

● Denizcilik Bankası vapur ücretlerine

yüz de 10 ila yüzde 172 oranında zam yaptı.

● Şili'de faşist cunta, iktidarda uzun süre kalmak eğiliminde olduğunu aldığı yeni bir kararla bir kere daha kanıtladı. Cunta'nın kararı ile ülkenin bütün seçmen kütükleri polis tarafından yakıldı. Cunta yetkilileri, seçmen kütüklerinin Allende tarafından «şişirildiği için yakıldığını» söylediler, ancak «yeni kütüklerin ne zaman düzenleneceği» sorusunu «acelemiz yok» şeklinde cevapladılar.

 bir yorum

Mehmet Sönmez

Desen

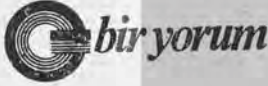
● Cenevre Barış görüşmeleri gene çıkmaza girdi. Denktaş ve Klerides'in toplantıda ne sıfatla yer alacakları konusu «diplomatik» bir çözüme bağlanırken, Türkiye'nin federasyon tezinin İngiltere ve Yunanistan tarafından reddedilmesi ve Cenevre Anlaşmasının ilk bölümünde anlaşmaya varılan esasların yorumunda çelişik görüşlerin öne sürülmesi üzerine konferansın çıkmaza girdiği bildiriliyor.

● İngiltere, Kıbrıs'taki askerî gücünü süratle artırmaya başladı. Daha önce alınan, Ada'daki Fantom uçaklarının çekilmesi kararından vazgeçildi ve Ada'ya 5 bin kişilik yeni İngiliz birlikleri gönderilmesi kararlaştırıldı.

● Yüksek Askerî Şura yıllık toplantısını tamamladı ve emekliye ayrılan ve terfi eden generaller açıklandı. Yüksek komuta

kademelerinde önemli değişikliklere yol açan emekliye ayrılan generaller listesi şöyle:
Oramiraller: Kemal Kayacan.
Orgeneraller: Nihat Tolunay, Kemalettin Eken, Hamza Gürgüç.
Diğer generaller: Memduh Ünlütürk, Selahattin Kahraman, Hulusi Süer, Orhan Yapku, Hüsnü Başak, Turan Orhan, Tevfik Türüng, Necati Özkaner, İsmail Hakkı Akgün, İsmail Ayık, Turan Olcaytu, Kâzım Aldan, Nihat Yıldız, Cemal Ulman, Reşit Aydingün, Mustafa Fethan, Hacım Uz, Hüseyin Işık, Fethi Erten, Ali Elverdi.

● Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları (TMMOB) bir basın toplantısı düzenledi ve hükümetin yan ödemelerle ilgili olarak aldığı karara şiddetle karşı çıktı, TMMOB adına konuşan Yavuz Önen «Kararname anti-demokratik ve Anayasaya aykırıdır» dedi.

bir yorum

Yan ödemeler ve teknik elemanlar

İlkay Izer

9 Ağustos 1974 tarihinde yan ödemelerle ilgili kararname açıklandı. Personel Kanunundaki son rötuşları yapan 12 sayılı kanun hükmündeki kararnamede, yan ödemelerle ilgili hükümlerin bir süre ertelenmiş olması, bu konuda daha sağlıklı kararların alınmasını sağlamak açısından akıllıca bir davranış olarak yorumlanabilir. Ne var ki, yan ödemelerle ilgili kararnamenin çıkışı oldukça gecikmiş ve yan ödemelerin getirdiği gelirden yoksun kalan teknik elemanlar, en az üç aylık bir süre boyunca sıkıntılı durumlara düşmüşlerdir. Sonunda çıkarılan yan ödeme kararnamesi ise, bu sıkıntıları unutturmak şöyle dursun, bunlara yenilerini ekleyecek nitelikte görünmektedir. Yeni kararnamenin eleştirisi-ne girmeden önce Personel Kanunu ve yan ödemelerin gelişimini özetlemek yararlı olacaktır.

Teknik elemanlar ve personel kanunu:

Bilindiği gibi 657 sayılı Personel Kanunu yürürlüğe girmeden önce teknik elemanların büyük çoğunluğu 4/10195 sayılı kararname hükümlerine göre istih-

dam edilmekte idiler. Bu kararname 1954 ten 1970 ortalarına kadar uygulanmıştır. Dışa bağımlı kapitalizmin gelişmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının, büyük sayıda yetişmiş teknisyen ihtiyacı doğurması, kamu kesimi kadrolarının teknik elemanlar için çekici kılınmasını zorunlu bir hale getirmiş ve sonuç olarak 4/10195 sayılı yeni (ya da ilâve) istihdam şekli ortaya çıkmıştır. Bu kararname, teknik elemanlar için yeterli ekonomik olanaklar sağlamanın yanında, bunlara siyasi partilere girme, sendika kurma vb. demokratik hakları kullanma olanağını da veriyordu.

657 sayılı Personel Kanunu, teknik elemanların hem demokratik hem de ekonomik haklar açısından 4/10195'e göre çok daha geri bir düzeye itilmesine sebep olmuştur. Böylece, kamu kesimi kadrolarının zayıflatılması hatta çökmesi pahasına, özel kesimin kadrolarını güçlendirmesi, yeni kadrolar derlemesi sağlanmış oluyordu. Zira Personel Kanununun çıkışıyla birlikte teknik elemanlar arasında büyük bir huzursuzluk ve tepki doğmuştur. Bunun sonucunda, bir yandan kamu kesimi teknik elemanları içinde sosyal hareketlilik ve bilinçlenme gelişmiş, öte yandan en azından sahip olunan ekonomik düzeyi koruyabilmek için, kamu kesiminden özel kesime ve yurt dışına hızlı bir kayma olmuştur.

Personel Kanunu gerekçesiyle ve Personel Kanunu ile ilgili her açıklamada, teknik elemanların durumunun «önemle» ve «özellikle» ele alındığı belirtilmiştir. Ama bugüne kadar teknik elemanların sorunlarına bir çözüm getirilememiştir. 1960'tan bu yana geçinme endeksleri üç misli yükseldiği halde teknik eleman ücretleri hemen hemen sabit kalmış, ya da bazı durumlarda azalmıştır. Ayrıca teknik elemanların büyük çoğunluğunun, dört yıl öncesine kadar sahip oldukları demokratik hakların hepsi ortadan kaldırılmıştır.

Son kararnamelerin getirdikleri:

12 sayılı kanun kuvvetindeki kararname ve 9 Ağustos tarihli yan ödemeler kararnamesi ile, teknik elemanlara önemli bir yarar ve hak kazandırıldığını iddia etmek güçtür. 12 sayılı kararname ile yüksek öğrenim görmüş teknik elemanların bir kesiminin başlangıç dereceleri yükseltilmiştir (bu uygulama 1975'te yürürlüğe girecektir). Yine bu kararnamede yan ödemelerle ilgili çok esnek (ya da kaypak) hükümler getirilmiştir. Bu hükümlere dayanılarak uygun bir yan ödeme kararnamesi çıkarılabiliirdi, ama 9 Ağustos kararnamesi, bunun yapılmadığını göstermektedir.

9 Ağustos kararnamesi ile, en geniş sınırlarıyla kullanılsa bile, çok büyük bir ekonomik yarar sağlamıyacak olan son derece esnek bir uygulama imkânı yaratılmış olmaktadır. Ayrıca bu kararname ile (özellikle teknikerlere) getirilen yan ödeme imkânı «komik» denebilecek bir seviyededir. Kararnamede ilgili bakanlara yan ödemeyi tayin yetkisi tanınmıştır. Verilen bütün göstergeler sıyrı rakkamı ile başlamaktadır. Bu demektir ki, bir yetkili istemediği kişiye hiç yan ödeme yapılmamasını rahatlıkla sağlayabilecektir. Ve bugün hiçbir teknik eleman eline ne kadar para geçeceğini bilememektedir. Bilinen sadece ele geçecek olan yan ödemenin, daha önce alınmakta olandan pek farklı olmayacağıdır. Bu kararname, hakların tamamen keyfi ölçülerle elden alınabilmesi imkânını veren anti—demokratik ve son derece tehlikeli bir uygulama getirmekte ve eşitsizlikleri, ayrıcalıkları artırmaktadır. Kararnamenin ne derece objektif ölçülerle uygulanacağını zaman gösterecektir. Ama şunu hemen söyleyebiliriz: Personel Kanunu ve yan ödemelerle teknik eleman problemine bir çözüm getirilemeyeceği kesin olarak belli olmuştur.

Teknik elemanlara demokratik hakları verilmelidir:

Daha önce de belirttiğimiz gibi teknik elemanların demokratik hakları el-

lerinden alınmış ve ekonomik hakları sürekli olarak geriletilmiştir. Problemin çözümlü için tek çıkar yol demokratik hakların geri verilmesi yani teknik elemanların büyük çoğunluğunun 1970'e kadar sahip olduğu sendikal hakların tanınmasıdır. Teknik elemanların işçi statüsünde istihdam edilmeleri hem onların çalışma koşullarına uygun olacak hem de ekonomik problemlerinin çözülmesini kolaylaştıracaktır. Böyle bir yolun izlenmesi kamu kesimindeki teknik eleman istihdamının çözülmesini de sağlayacaktır.

Biliyoruz ki demokratik hakların sağlanması sadece iktidarların iyi niyetliyle olacak bir iş değildir. Bunun için eldeki bütün imkânları kullanmak, bütün gücü seferber etmek gerekmektedir. Mevcut teknik eleman örgütleri (meslek odaları, tekniker dernekleri, TÜTED vb.) öteden beri savundukları bu tezin gerçekleşmesi için bütün demokratik hak ve imkânlarını kullanmalıydılar. Sendikal hakların tanınması dışında hiçbir çözümün teknik elemanlar için olumlu birşey ifade etmediği gerçeği tüm kafalara çakılmalıdır. Ve teknik elemanların problemlerinden söz edenler, eğer sendikal haklara değinmiyorlarsa, bunların sözlerine kesinlikle itibar edilmemelidir.

11 Ağustos 1974

● Cenevre Barış görüşmelerinin ikinci bölümünde çıkan anlaşmazlık, Kissinger'in araya girmesi ile şimdilik giderildi ve görüşmelere yeniden başlandı. Bu arada Kıbrıs Anayasasının yeniden düzenlenmesi gereği üzerinde tarafların anlaşmaya vardıkları bildiriliyor.

● Kıbrıs'ta, Rumların elinde bulunan Türk rehinerin serbest bırakılacağı bizzat Dışişleri Bakanı Mavros tarafından açıklandı. İngiltere ise Adaya kuvvet ve silah yığacağı yapmaya devam

ediyor. Son olarak 12 fantom uçağı ile takviyeli bir Gurkha taburu adaya sevk edildi. Paralı askerler olarak bilinen Gurkha'lar İngiltere'nin eski bir sömürgesi olan Nepal'den geliyorlar.

● Af Kanunu kapsamı dışında kalan siyasi hükümlülerin iki ayrı cezaevinde toplanacağı Adalet Bakanı tarafından açıklandı. Kazan, demecinde erkek hükümlülerin Niğde, kadın hükümlülerin ise Adapazarı cezaevlerinde toplanacağını belirtti.

12 Ağustos 1974

12 Ağustos 1974

● Cenevre Barış görüşmeleri kopma noktasına geldi. Türkiye «vazgeçilmez istekler» olarak nitelediği şartlarını 13 Ağustos günü son bir defa daha ortaya koyacağını ve Yunanistan'dan kısa süre içinde «kesin cevap» isteyeceğini, bu cevap verilmediği takdirde ise konferansın sona ereceğini belirtti.

● Piyasaya 3,5 milyar lira tutarında para çıkarılacağı Erbakan tarafından açıklandı. Erbakan para darlığını önlemek amacıyla hükümetin bazı tedbirler aldığını belirtti ve Merkez Bankası'ndaki mevduatın munzam karşılığı olan 2 milyar liranın serbest bırakılacağını

söyledi. Hükümetin aldığı tedbirler arasında bir süredir «halk sektörü» ve «Kooperatifler»e yöneltilmek üzere kısıtlanmış olan orta vadeli kredilerdeki kısıtlamanın kaldırılması ve orta vadeli kredilerin 1,5 milyar lira artırılması kararı da yer aldı. Odalar Birliği Genel Merkezi hükümetin aldığı kararı «bir yanlışın düzeltilmesi ve sevinç verici bir gelişme» olarak niteledi.

● Portekiz'in eski başbakanı Adelino Da Palma Carlos, başkanı bulunduğu partisinden de istifa etti. Palma Carlos, parti merkez komitesinin aldığı «sağ partilerden hiç biri ile birleşmek

mümkün değildir» İlkesine karşı olduğu için istifa etti.

● İtalya'da, Italicus trenine girişilen bombalı saldırının soruşturması sırasında Anno Zero adlı gizli bir faşist örgüt ortaya çıkarıldı. Ordino Nero faşist örgütünden sonra ortaya çıkarılan yeni örgüt, Mussolini döneminden kalma subaylar tarafından yönetiliyor.

● Suudi Arabistan'ın başkenti Cidde'de bir süredir devam eden İslam Kalkınma Bankası görüşmeleri sona erdi ve 24 İslam ülkesi Maliye Bakanları,

bankanın kuruluş anlaşmasını imzaladılar. Anlaşmaya göre, bankanın sermayesi 50 milyon «İslam dinarı» olacak. «İslam Dinarı» deyiminin özel bir para birimini ifade ettiği bildirilmekte ve 50 milyon İslam dinarının, yaklaşık 1,2 milyar lira olduğu belirtilmektedir. İslam Kalkınma Bankasına kurucu olarak katılan ülkeler şunlar: Cezayir, Bangladeş, Birleşik Arap Emirlikleri, Çad, Mısır, Endonezya, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Malaysiya, Mali, Moritanya, Fas, Nijer, Amman, Pakistan, Katar, Suudi Arabistan, Somali, Sudan, Tunus, Türkiye ve Kuzey Yemen.

İSLÂM KALKINMA BANKASI KURULURKEN...

Yirmiden fazla İslâm ülkesinin temsilcileri geçenlerde Cidde'de toplanarak bir İslâm Kalkınma Bankası kurulmasını kararlaştırdılar. Türkiye'nin Maliye Bakanı Kıbrıs buhranının en civcivli ânında bu iş için Cidde'ye gitti geldi. Dönüşünde bildirdiğine göre Bankanın sermayesi ilk başta bir milyar dolar olacak, banka önümüzdeki Ekim ayı sonuna kadar faaliyete geçecek. Maliye Bakanı yeni bankanın, «kuruluşundan sonra ortaya çıkabilecek yatırım ve kredi olanaklarından Türkiye'nin yararlanması konusunda bazı yeni imkânlar yaratabilecek» durumda olduğunu söylemiştir. Millî Gazete'nin verdiği haberde ise, Bankanın «İslâm ülkelerinde doğal kaynakların işletilmesine yardımcı olacağı» bildirilmektedir.

«İslâmî esaslar»a uygun olarak çalışacağı, yani «faiz almadan» kredi vereceği bildirilen bu bankanın kurulması ve faaliyete geçme

siyle, emperyalizmin kendi metropollerinde işçi sınıflarıyla Üçüncü Dünya ülkelerinin halklarını sömürme ve o ülkelerde gelişmekte olan kalkınma dinamiklerini kendi kısa ve uzun vâdelli çıkarlarına bendetme mekanizmasına yeni bir parça daha eklenmiş olacaktır. Türkiye ve Türkiye gibi ülkelere «yatırım ve kredi olanakları» sağlamakta da, İslâm ülkelerinde «doğal kaynakların işletilmesine yardımcı olmak»tan da kasıt budur. Belli ki İslâm Kalkınma Bankası az gelişmiş ülkelerin bağımsız ekonomik gelişmelerini engelleyerek emperyalist sömürüyü sürdürmeye hizmet eden Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, vs. gibi emperyalist finans kuruluşlarından biri olmak üzere kurulmaktadır.

Bankanın benimseyeceği «Faizsiz» çalışma esasına gelince:

Bankanın kurulmasında ilk elde, güdülen hedef petrol üreticisi İslâm ve Arap

ülkelerinin gerici hükümetleri elinde toplanan büyük dolar rezervlerini emperyalizm hesabına devreye sokmaktır. Bu sayede hem Avrupa içinde oradan oraya savrulup Amerika'nın da, Avrupa ülkelerinin de başına belâ olan avare kaynak (işsiz ama güçlü) para rezervleri piyasadan emilmemiş olacak, hem de emperyalist ekonomiler için günümüz koşullarında yeni ve zorunlu sömürü imkânları doğacaktır. Bu bakımdan «faiz almadan borç verme» önerisi az gelişmiş ülkeleri kayırcı bir İslâmî «hayır» değil, bu gibi ülkelere «kalkınma parası» satmak, yani emperyalizmin sermaye ve mal ihracına yeni kapılar açmak için düğünmüş şeytanî bir «iyilik»tir.

Emperyalizm hâlihazırda özel sermaye yatırımları, «bağlı» dış yardım, patent ve royalti hakları, faizli kredi, ve tarikiyle az gelişmiş ülkelerden kendine her yıl en az 10 milyar dolar

değer transferi yapmaktadır. Bu durumda, yeni bankanın emperyalizme sağ layacağı yeni yatırım ve ticaret imkânlarına karşılık onun aracılığıyla yapılacak ek yatırımların faizinden pekâlâ sarfınazar edilebilir. O da eğer buna mutlak bir zorunluluk duyulursa! Zira İslâm Bankasının «Faiz almıyoruz!» diye sureti haktan görünerek pazarladığı kredileri türlü karışık hesap ve kitapla «Kitabına» uydurarak üç otuzaya maletmesi de hiç «olnak» dışı değildir!

İslâm Kalkınma Bankasını bir de uluslararası kapitalizmin kendi içinde mevcut çelişkiler ve süregiden rekabet açısından değerlendirmekte yarar var. Şu sıra birbirlerinin iç pazarlarını elden geldiğince sömürebilmek için «dostluk» ve «ittifak» görünümeleri altında birbirlerinin gözünü oyan emperyalist ülkeler, bir yandan da az gelişmiş ülkelere açılıp oralarda ilişki kurdukları yerli burjuvazi ile birlikte işlerine gelen yatırımlara girişmek —ve tabii bu ara

da işlerine gelmeyenleri önlemek— için birbirleriyle kıyasıya yarışmaktalar. Bu yarışta yer kapmak onlar için bir tercih değil, *mutlak bir zorunluluktur*. Gelen haberlerde İslâm Kalkınma Bankası'nın kuruluşu ile ilgili çalışmalarında Suudi Arabistan şeyhliğinin başı çektiği bildiriliyor. İslâm Bankasının, ABD emperyalizmine yarışta virajı önce alması için imkân sağlamak amacıyla tezgâhlandığı yakında açığa çıkarsa şaşmamak gerekir.

14 Ağustos 1974

● Cenevre Barış Görüşmelerinin ikinci bölümünün bir anlaşmaya varılmadan dağılmasından sonra Kıbrıs'ta, Türk Silahlı Kuvvetleri askeri harekâtının ikinci bölümü başladı «Atıla hattı» olarak tanımlanan hedeflere göre Magosa - Lefkoşe - Lefke şehirlerinden geçen çizginin kuzeyinde kalan bölgeleri tamamen işgal etmeyi amaçlayan askeri harekât hızla gelişiyor.

● Yunanistan, Türkiye'nin ikinci askeri müdahalesinin başlamasından kısa bir süre sonra NATO'nun askeri kanadından çekildiğini açıkladı. Karamanlis Başkanlığında toplanan Savaş Konseyinde alındığı anlaşılan

karar, Dışişleri Bakanı Mavros tarafından «NATO'dan çekildik» şeklinde açıklandı. Ancak hemen ardından hükümet sözcüsü Panayotis Lambrakis, Yunanistanın NATO'nun askeri kanadından çekildiğini, siyasi kanadına üye kalmakta devam edeceğini belirterek, Mavros'un sözlerini kısmen düzeltti. Ancak Yunanistan'da esmekte olan şiddetli Amerikan aleyhtarı hava ve liberal eğilimli bazı kabine üyelerinin demeçleri, Yunanistan'ın kararında «ciddi» olduğu izlenimini uyandırıyor. Bu arada acele toplantıya çağırılan NATO Konseyinde konuşan Joseph Luns, NATO'nun Türkiye'nin işlerine karışamayacağını söyledi.

15 Ağustos 1974

● Kıbrıs'ta Türk Silahlı Kuvvetlerinin giriştiği ikinci harekât bütün hızıyla devam ediyor. Ciddi bir mukavemetle karşılaşmadığı anlaşılan Türk birlikleri batıda Magosa'yı aldılar. Doğuda da Omorfo'nun düşmek üzere olduğu bildiriliyor.

● Bülent Ecevit, ABD'nin, Türkiye'nin tezi olan «coğrafi temele dayalı otonom

idare» şeklini kabul ettiğini açıkladı.

● Atina Radyosunda konuşan Yunanistan Başbakanı Karamanlis, «Kıbrıs, Yunanistan'a 1200 mil uzaktadır. Adaya gidip Türkiye ile çarpışmamız olanaksızdır. Yunanistan'ın savunmasını zayıflatmayı göze almadan böyle bir şeye girişemeyiz. Buna benim kişiliğim de engeldir. Ben

bir barbar değilim» dedi. Bu arada Kissinger'in Karamanlis ve Mavros'a, Washington'da karşılıklı görüşmeler için yaptığı çağrı oldukça sert bir dille reddedildi.

● Güvenlik Konseyi ateş kes kararı aldı. Konseyin kararından sonra Romanya, Yugoslavya devlet başkanları ateşkes istediler. Daha sonra aynı isteği ABD Başkanı Gerald Ford da tekrarladı.

16 Ağustos 1974

● Türk Silahlı Kuvvetleri, Kıbrıs'ta önceden planlandığı bildirilen ve Atilla hattı olarak adlandırılan Lefke - Lefkoşe - Magosa hattının kuzeyini tamamen ele geçirdikten sonra, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin iki gün önce yaptığı ateşkes çağrısını kabul ettiğini bildirdi ve saat 19.00'dan itibaren ateş kesildi.

● Kıbrıs olaylarını görüşmek üzere toplanan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde bir konuşma yapan Genel sekreter Kurt Waldheim «BM örgütünün varlığı tartışılır hale geldi» dedi.

● Denктаş ateşkestten hemen sonra bir demeç verdi. Demecinde Denктаş aynen şöyle dedi: «Federe Türk devleti Kıbrıs'ta fiilen kurulmuştur ve sınırları Türk askerinin gittiği yerdir.»

● Kissinger, Karamanlis ve Ecevit'i Washington'a yeniden davet etti. Ecevit çağrışı, «bir Avrupa başkentinde buluşulmasını» önererek cevaplarken, Karamanlis gene sert bir dille reddetti. Karamanlis bu arada, «Türkiye'nin ilk Cenevre görüşmelerinin sonundaki hatlara çekilmediği takdirde ülkesinin Cenevre konferansına katılmayacağını» açıkladı.

17 Ağustos 1974

● Genelkurmay Başkanı Orgeneral Semih Sancar birinci ve ikinci Kıbrıs harekâtının sonunda Türkiye'nin toplam 250 şehit ve 550 yaralı verdiğini açıkladı. Sancar'ın açıklamasına göre kayıpların büyük kısmı ilk harekât sırasında verildi.

● Güvenlik Konseyinin, Kıbrıs ile ilgili karar tasarısının görüşmeleri sırasında, tasarımı düzenleyen Fransa ile Türk delegesi Osman Olcay arasında çok şiddetli söz düellosu oldu. Bu arada Fransa, Yunanistan'ı aktif olarak

destekleyeceğini ve her türlü askeri yardımı yapacağını resmen açıkladı.

● Yunanistan'da ABD aleyhtarı gösteriler yoğunlaşıyor. Girit'te bir ABD üssüne saldıran halk, üssü tahrip etti. Atina ve Selanik'te de büyük kitle gösterilerinin yapıldığı bildiriliyor.

● Habeşistan'da (Etyopya) ordu yönetime fiilen el koydu. İmparator Haile Selasiye'nin bütün yetkileri alındı. Bu arada Kraliyet Konseyi dağıtıldı. Gelişmeler Habeşistan'da, feodalitenin sona ermesi şeklinde yorumlanıyor.

18 Ağustos 1974

● Kıbrıs'ta ateşkes altı saat süreyle bozuldu. Çarpışmalar sırasında hangi tarafın ilk ateşi açtığı belli olmadı. Ancak BBC Radyosu saldırının ilkin Rumlar tarafından başlatıldığı bildirdi.

● Yabancı basında, Türkiye aleyhtarı kampanya genişliyor. Türklerin, ele geçirdikleri Rum köylerinde katliam

yaptıkları iddiası üzerine Turizm ve Tanıtma Bakanı Orhan Birgit, uluslararası kuruluşları uyardı ve tedbir alınmasını, gözlemci gönderilmesini istedi.

● Ateşkestten sonra bütün ağırlık diplomatik temaslara kaydı. Özellikle Ecevit, gerek ABD gerek Sovyetler Birliği elçileri ile sık sık görüşmeler

yapıyor. Bu arada Ecevit'in bir kaç defa da Kissinger ile telefon görüşmesi yaptığı bildiriliyor.

● Emekli bir Yunan Albay'ı, Rumların Kıbrısta, gerilla savaşına başlayacaklarını söyledi ve «Türkiye,

Avrupa'nın ilk Vietnam'ını yarattı» dedi.

● Maliye Bakanı Baykal, ilk Kıbrıs harekâtının Türkiye'ye 5 milyar liraya mal olduğunu, ikinci harekâtın bilançosunun ise henüz belli olmadığını söyledi.

19 Ağustos 1974

● Kissinger, Washington'da verdiği bir demeçte «Callaghan sonuç alamadı. Kıbrıs konusunda arabuluculuk görevini bizzat ben üstleneceğim» dedi. Kissinger aynı demecinde, Türkiye'ye yapılan silah yardımının kesilmesinin düşünülmendiğini de belirtti. Yunanistan'da ise ABD aleyhtarı gösterilerin baş hedefi Kissinger oldu. Atina, Selanik ve hatta Newyork, Chicago, San Fransisco, Los Angeles

gibi Amerikan kentlerinde gösteri yapan Yunanlılar «Katil Kissinger, ABD Hitleri» diye bağırıyolar.

● Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan, hükümetin Kıbrıs'ta uygulayacağı kalkınma programını açıkladı. Açıklamaya göre Girne ve Magosa'da büyük petrol rafinerileri ve tersaneler kurulacak. Ayrıca Girne'de büyük bir hava limanı inşa edilecek.

20 Ağustos 1974

● ABD'nin yeni Başkanı Gerald Ford kendisine yardımcı olarak eski New York valisi Nelson Rockefeller'i seçti. Dünya'nın en büyük sermaye gruplarından bir kaçını yöneten Rockefeller, ünlü Standart Oil Petrol şirketinin de genel yönetmenliğini yapıyor. Yeni Başkan yardımcısının biyografisini veren AP Ajansı, «Rockefeller her biri büyücek birer ülkeyi andıran 16 çokuluslu şirketin yönetimini sürdürmektedir» dedi.

● Şafak Davası olarak da anılan Türkiye İhtilalcı İşçi Köylü Partisi davası sona erdi. Ankara 3 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi verdiği kararda 267 sanıktan 21 sanığı 20 yıla, 73 sanığı 15 yıla, 5 sanığı 12 yıla, 13 sanığı 10 yıl sekiz aya, 85 sanığı da 8 yıla mahkum etti. 67 sanık hakkında ise Af kanunu nedeniyle kovuşturmayla gerek olmadığı kararı alındı. Kararın açıklanmasından sonra «Kahrolsun

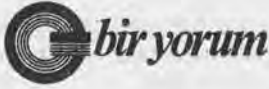
Amerika», «Kahrolsun Faşistler» «Yaşasın tam bağımsız Türkiye» şeklinde tezahürat yapan sanıklar, mahkemenin ikazına rağmen gösterilerine devam ettiler ve yeniden toplanan mahkeme sanıklardan 29'unu «Mahkemeye hakaret ettikleri» gerekçesi ile tutukladı.

● Yugoslavya Devlet Başkanı Tito'nun, Kıbrıs'la ilgili çözüm önerisini Ankara'ya getiren Yugoslavya Başbakan Yardımcısı Miniç, «Türkiye'den ümitle ayrılıyorum» dedi. Miniç'in getirdiği mesajda «Yugoslav tipi bir federatif Kıbrıs» önerildiği haber veriliyor.

● Magosa'nın Atlılar Türk köyünde, köyün 60 kişilik nüfusunun 57'sinin Rumlar tarafından topluca öldürüldüğü haberi gazetelerde yer aldı. Hükümet sözcüsü Birgit, olayı gazetelere bildirirken «Klasik Yunan uygarlığının son eseri» sözlerini kullandı. Olaydan kurtulan üç kişinin ihbarı üzerine köyde

yapılan arama ve kazılarda, önce iki yaşında bir çocuğun ,sonra da annesine sarılmış 9 yaşlarında bir çocuğun ve annesinin cesetleri bulundu. Olaydan kurtulan üç tanık «Rum millî muhafızlarının köye gelerek köy halkını makineli tüfekle taradıklarını»

bildirdiler. Ancak bu toplu katliamın ne zaman yapıldığı bilinmiyor. Ölülerin gömüldüğü çukurların açılışı fotoğraf ve filmle tesbit edildi ve Türkiye televizyonlarında gösterildi. Yerli basın olaya tam sayfalar ayırarak yer verdi,

Halkları, halklara düşman edenler

Bektaş Akçadağ

Türkiye’de yerli yabancı sömürücülerin körüklediği; geniş emekçi kitlelerden en bilinçli sayılan aydınlara kadar pek çok kimsenin kendini kaptırdığı kin, düşmanlık, şovenizm havasına, fetih, istila, haklılık, güçlülük sarhoşluğuna taze kan verecek kitlelerin tüm duygularını ayağa kaldıracak, galeyana getirecek yeni bir olay lazımdı. Her savaşta benzerlerine rastlandığı gibi, böyle bir «insanlık dışı» olay, tüm belgeleriyle Kıbrıs’ta da ortaya çıktı.

Barışı sağlamak ve bağımsızlığı korumak üzere girildiği bildirilmişken, Ada’nın bölünmesi, Kıbrıs halkının resmen olmasa da fiilen toprak bütünlüğüne sahip bağımsız bir Cumhuriyetin vatandaşları olmaktan uzun süreler için uzak kalmaları ile sonuçlanan bir politikanın Türkiye’ye dünya kamuoyunda kaybettirmeye başladığı prestij, cuntanın devrilmesiyle ve Karamanlis sivil hükümetinin kurulmasından sonra yeniden Yunanistan’a doğru kayıyor gibiydi.

Türkiye kamuoyu, uzun yıllar Batı dünyası için, hep, uygar Yunanistan’a karşı «barbar» Türkler olmanın birikimiyle doluydu. Kıbrıs’ta, fiilen Yunanistan’a karşı kazanılmış olan askerî başarılar, bu yüzden kitlelerde, Türkiye’nin nihayet kendini kabul ettirmesi, varlığını duyurması, «rencide olmuş milli gurur»un yeniden tamiri olarak görülüyordu.

Ve yine bu hava içinde, yetkililerin yer yer yumuşatıcı demeçlerine rağmen, Yunan düşmanlığı, Rum düşmanlığı, bütün çevrelerde körükleniyordu.

İçinde yaşanan olayların Rum halkına düşmanlığa dönüşmesini engellemeleri, asıl düşmanın kimler olduğunu göstermeleri gerekenler; halkların halklara düşmanlığından sadece yerli yabancı sömürücülerin kârlı çıkacağını anlatmaları gerekenler bile, kendilerini bu havaya kaptırdılar. «Rum mezalimi», «Yunan vahşeti» edebiyatı günlerce Türkiye basınının en büyük tirajlı organlarının birinci sayfalarını «süsledi». Gerçek düşmanlar, örneğin Atlılar köyünde canavarca öldürülen iki yaşında bebenin, genç annenin, delikanlının, dedenin gerçek katilleri gözlerden saklandı, suç bir halkın üzerine yıkılmak istendi.

Atlılar köyü halkını kim öldürdü?

Atlılar köyündeki masum ölümler, Vietnam’da çukurları dolduranların, Nazi Almanya’sında fırınlara atılanların, Kamboçya’da gözleri oyulanların, Şili’de kurşunlananların, Yunanistan’da tutuklanıp, bir daha geri dönmeyenlerin daha dünyanın binlerce köşesinde, yüzlerce halkın kardeşleridirler. Hepsinin celladı aynıdır, hepsini vuran kurşun aynı namludan çıkar.

Atlılar köyünde ve dünyanın nice yerinde nice Atlılar köylerinde, babeleri,

kadınları, çocukları, ihtiyar nineyi, yaşlı dedeyi, gelin kızı, bunca sivil halkı kim öldürdü? Atlılar köyü halkını Rum sivil muhafızları, Yunanlı subayların komutasındaki birlikler, hatta çevre köylerden faşist Rum çeteciler öldürmüş olabilir. Atlılar köyüne komşu Rum köyü halkının olaydan sonra neler söylediklerini radyadan, televizyondan dinledik. İnsancaydı, kardeşceydi söyledikleri: «Komşu köyümüzü, Sınırımız birdi. Tanırdık, gider gelirdik birbirimize. Üzgünüz...»

Nedir aynı çevrede aynı tarımı yapan, birbirinin dilini anlayan, konuşan, bir birinin bayramını tebrik eden, bir zamanlar kız alıp vermiş, köylüsü zaman zaman kadeh tokuşturan iki köyü birbirine düşman eden, birbirine vurduran?

Bu insanlar, eğer kimse müdahale etmese, içlerine kin ve düşmanlık tohumları ekilmese, bir şafak vakti, içlerinden biri yerde ölü yatıyor olmasa ve ölünün yanında öteki köyden birinin tüfeği bulunmasa, yabancılar gelip «sorunlar» yaratmasa düşman olurlar mıydı birbirlerine?

Atlılar köyü halkını kim öldürdü sorusunun tek cevabı vardır: Almanya'da ve Nazilerin istila ettiği ülkelerde, milyonlarca kişiyi kimler öldürmüştü onlar; Viyetnam'da çukurları dolduran ölümlerin katili kimlerse onlar; Atlılar köyünün biraz ilersinde, bir başka Rum köyünde bundan yıllarca önce Rum bebeyi, Rum ihtiyarı, Rum anayı kimler öldürmüştü onlar.

Gerçek katili bütün dünya biliyor aslında. Katilin Türkiye'deki suç ortakları da biliyor. Emekçi kitlelerin kininden, hırslardan bir ticaret meta olarak yararlanmayı uman, bu kini kışkırtarak gerçek katilin çıkarlarına yardımcı olanlar da biliyor. Biliyor ve saklıyorlar. Çünkü suç ortaklarıdır bunlar, çünkü katilin kendisi kadar suçludurlar.

Gerçek katil, gözlerden saklanmak istenen ve barış meleği pozlarına girmeye çalışan halkları halklara düşman eden, halkı halka kırdıran: EMPERYALİZM, YERLİ ORTAKLARI ve bunların uşaklığını yapan FAŞİSTLERDİR.

Son örnek Kıbrıs'ı ele alalım. Kıbrıs sorunu nasıl Türkiye'nin sorunu haline getirildi 1950'lerden sonra, bir hatırlayalım. 1952'lerde Türkiye'nin Kıbrıs diye bir sorunu olmadığı yetkili ağızlardan ifade edilirken ve Kıbrıs halkı İngiliz emperyalizmine ve boyunduruğuna karşı bağımsızlık için savaşıırken, Ada'da Rum'lar Türkleri, Türk'ler Rumları öldürmüyorlardı. Kin, nefret, hırs bürümemişti gözlerini.

Emperyalizmin Akdenizdeki çıkarları söz konusu olunca; Kıbrıs, Yeşil Ada olmaktan çıkıp «batmayan uçak gemisi» haline gelince; İngiltere yeni dünya dengesinde Ada'ya bağımsızlık tanımakla birlikte dünyadaki en büyük askerî üslerini burada kurunca ve ABD emperyalizmi adaya göz dikince Kıbrıs bir sorun oldu. Bu günlere, Atlılar köyü katliamına varan ve daha nicelerine varacak olan bir sorun...

Gözlerden ne kadar saklanmak istenirse istensin, açık bir gerçek vardır Kıbrıs konusunda: Kıbrıs'ta emperyalizmin ajanı ve maşası sağcı Rum EOKA örgütüyle sağcı Türk gizli teşkilatlarıdır ilk Rum—Türk çatışmasını körükleyenler. Olayları hatırlamak, hatırlamak yeter: Camiye bombaları koyanların, çocukları öldürenlerin, bütün bir ailenin cesetlerini banyo içine yığanların, Rum köylüleri öldürenlerin, emperyalizmin maşası olan bu ve benzeri örgütlerin ajanları olduğu bütün belgeleriyle çıkmıştır ortaya. Yani Kıbrıs'ta son dönemlere, son sıcak savaşa gelene kadar, Rum ve Türk halkı öldürmemiştir birbirlerini. Faşist katiller, her iki taraftan da, belki çok önceden çok uzak yerlerde çizilmiş, kolalı planlara göre ve birbirleriyle irtibatlı olarak, Rumları ve Türkleri birbirine düşürmek için ellerinden geleni yapmışlar, her türlü oyunu tezgâhlamışlardır. Bu oyunlar, bu korkunç planlar ürünlerini vermiştir şüphesiz. Halklar birbirlerine düşman edilmişler, kin ve nefret ortak yaşantının yerini almıştır.

Ama aynı katliam, benzeri cinayetler, aynı kin ve nefret Kıbrıs Rum halkının kendi içinde de yok mudur? Kıbrıs'ta Sampson darbesini izleyen ilk iki günde 2000'den fazla Kıbrıs'lı yurtsever, emekçi sosyalist, Faşist EOKA'cılarca öldürülmüştür. Bugün halâ Rum Millî muhafızları ve EOKA'cı Rumlar, Kıbrıs emekçi halk hareketinin mensuplarını, liderlerini, buldukları yerde öldürmeye çalışmakta Ada'nın bağımsızlığının yegane teminat olan bu güçleri başlıca düşmanları olarak görmektedirler. Uzun yıllardan beri Kıbrıs'ta emperyalizmin ajanı faşist EOKA'cılar en hunharca cinayetleri Kıbrıs'lı yurtseverlere, bağımsızlıklarına, sosyalistlere, karşı sürdürmüşlerdir. Buna karşılık emekçi halk hareketinin güçlü olduğu bölgelerde ve köylerde, sosyalistlerin çoğunlukta olduğu yerlerde, Türk-Rum çatışmasına, halkın birbirini kırmasına rastlanmamıştır. Bu gün de bağımsızlıktan yana olan güçlerin Rum millî muhafızlarına karşı savaştıkları, çete savaşına giriştikleri haberleri gelmektedir.

Bütün bunları, Kıbrıs'ta gerçek sorunun bir Rum-Türk sorunu olmadığını anlatmak için yazıyoruz. Gerçekte Türklerin düşmanı, Rumlar veya Rumların düşmanı Türkler değildir. Halklar değildir birbirine düşman olan. Halklar birbirini bilinçli olarak vurmaz. Halkları halklara düşman eden, Kıbrıs'lı Rum'a Kıbrıs'lı Türk'ü boğazlatan hatta EOKA'cı Rum'u öldürten hep aynı güç, aynı el, aynı çirkin çıkar bütünüdür: EMPERYALİZM ve maşası FAŞİZM.

Atlılar köyü olayı bir vahşetti. Kim hoş görebilir, böyle olayı? Kim omuz silkip geçebilir? Atlılar köyü halkını ABD emperyalizmi başta olmak üzere, kullandığı tüm maşalar öldürmüştür. Faşist EOKA öldürmüştür, Yunanlı faşist subaylar öldürmüştür... Cinayet şebekesi budur işte. Dünyanın her yanında benzeri cinayetleri işleyen şebeke budur... Emekçi halkımızın, Yunanistan ve Kıbrıs halklarının, dünyadaki tüm emekçi halkların kanına susamış, onları birbirine düşman etmek için her türlü çirkin ve «barbar» oyunu tezgâhlayan, her türlü maşayı kullanan **canavar** budur.

Görevimiz halkları birbirine düşman etmek değil, bu **canavarı** tanıtmak; oyunlarını ve gerçek yüzünü açığa çıkarmak; onu gizlemek, sevimli göstermek isteyen suç ortaklarıyla mücadele etmek; ve dünyanın tüm emekçi halklarının gerçek düşmanlarını tanımalarını ve mücadelelerini birbirlerine karşı değil tümünü ezen bu düşmana karşı çevirmelerini sağlamaktır. Bu ortak düşman, emekçi halkları emekçi halklara düşman eden bu iblis, başta ABD emperyalizmi olmak üzere emperyalist ve faşist güçler ve onların yerli ortakları tüm sömürücü sınıf ve zümrelerdir.

Halklar tüm ezilen emekçiler, işçiler kardeşdir. Bir gün gerçek ve ortak düşmanlarını tanımaya görsünler...

21 Ağustos 1974

● Cenevre Barış Görüşmelerinin üçüncü bölümünün başlaması için yürütülen temaslar sıklaştırdı. Ancak henüz olumlu bir adım atılmadığı da belli oluyor. Yunanistan, Kıbrıs için altı devletin garantörlüğü altında yeni bir düzen kurulmasını önerdi. Kissinger'in, Yunanistan'dan, Kıbrıs barış görüşmelerinin bir an önce başlamasını

isteyen mesajı ise Atina'daki anti - Amerikan havayı iyice arttırdı. Bu arada Kıbrıs'ın en güçlü partisi olan AKEL'de Klerides'e karşı muhalefet başladı. AKEL, Makarios'u, Kıbrıs'ın meşru başkanı olarak tanıdığını bir kere daha açıkladı.

● Şafak Davasında, kararın okunması sırasında birer ay hafif hapis cezasına

mahkum edildiler.

● Kayıp oldukları bildirilen üç Türk gazetecisi Konuksever, Kapkın ve Yavuz'un Kıbrıs Rum Ulusal Muhafız Birliklerinin elinde esir oldukları ve

Konuksever ile Yavuz'un yaralı oldukları açıklandı. Bu arada 6 türk gazetecisinden de 5 gündür haber alınmıyor.

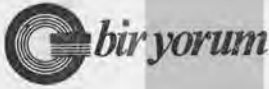
22 Ağustos 1974

● Türk Sanayici ve İşadamları derneği Başkanı Feyyaz Berker bir demeç verdi ve «ekonomik seferberlik» ilan edilmesini istedi. Berker demecinde, hükümetin son haftalarda aidığı ekonomik tedbirleri övdü ve «Kıbrıs askerî harekâtının, ekonomik bir harekâtle tamamlanması» gerektiğini söyledi.

● Af Kanunu kapsamı dışında kalan hükümlü ve tutuklu siyasi mahkumların sayısının 138 olduğu bildirildi.

● Kıbrıs bunalımını çözüme bağlamak

amacıyla toplanması düşünülen esas konferanstan önce liderler düzeyinde çeşitli ön görüşmeler yapılmasına çalışılıyor. Denктаş ve Klerides arasında «insanî sorunların acil çözümüne ilişkin» ikili görüşme, karara bağlandı, ancak Klerides daha önce Atina ile temaslarda bulunmak amacıyla Yunanistan'a gitti. Ecevit ile Karamanlis arasında bir zirve toplantısı yapılması amacıyla Kissinger ve Pakistan Devlet Başkanı Zülfikar Ali Butto arabuluculuk yapıyorlar.

«Aydınlık»tan Karanlığa

Ali Doğu

Kıbrıs olayı geçen ay boyunca (bu satırların yazıldığı 22 Ağustos tarihine kadar) göz gözü görmeyen bir aydınlıktan göz kamaştırıcı bir karanlığa doğru hızla ve emin adımlarla ilerledi. Bu arada kafalarındaki «aydın»lıktan gözleri kamaşanlar, bastıkları toprağı ve âfâkı saran zulmette adımlarını çok emin ve pek keskin attılar. Eski boyhedeflerinin yanından hayalet gibi sıyrılıp yeni korkuluklara cepheden tos vurdular. Daha düne kadar tek hedef bilinip «evine git!» mesî salık verilen düşman şimdi âdeta bağırlara basılır ya da nâmevcuda yazılırken, yine daha düne kadar âdeta «kurtarıcı» gözüyle bakılıp koltuk altından «öteki»ne nanik yapılmaya çalışılanlara veryansın ediliyordu.

Biz de daha açık ve aydınlık bir üslûpla konuşacak olursak, artık Amerika dost, Avrupa düşmandı! Çünkü şimdiki siyasetler gerçekten harikaydı.

O kadar harika ki, «canî» Kıbrıslı Rumlar ve «palikarya» Yunanistan'ın yanısıra «Kıbrıs'taki üslerinin derdine düşen kıcıkırık Büyük Britanya İmparatorluğu» ile «büyüklük tutkusuna yakalanmış silâh bezirgânı Fransa» gibi «aşşağılık» ve küçük ve emperyalist, hem de haddini bilmez milli ve NATO düşmanı düşmanlarımız vardı şimdi. Hattâ koalisyonun Kıbrıs siyasetinin sohbeti hoş, halûk, üstad mimarlarından birisi ikinci Cenevre Konferansında Yunanistan'ın izlediğı taktiğın, «konferansı Birleşmiş Milletlerin toplanmasına kadar geciktirmek, sonra Makarios'u oraya getirip tarafsız blokun ve sosyalist ülkelerin desteğı ile Türkiye'yi kısıklvrak bağlamak» olduğunu, buna karşı tam zamanında davranılıp taktiğın boşa çıkarıldığını açıkladığına göre (Bakınız: 19 Ağustos 1974, Cumhuriyet gazetesi), Üçüncü Dünyaya ve sosyalist ülkelere de pek fazla gü-

venilmediği anlaşılıyordu. Nitekim doğrusu da buydu. Zira Fransız silâh fabrikatörleri ve Onasis efendinin parasıyla ve kadim Yunanistan'ın şâniyla beslenen propagandadan beyinleri yıkanmış bazı çevreler Birleşmiş Milletlerde pekâlâ Makarios lehinde bir çoğunluk sağlayabilirler, birtakım hesapları bozabilirlerdi.

Bir hükümetin kendi kendine uygulamayı yeğ gördüğü tecrit politikası işte ancak bu kadar ehliyetle yürütülebilir ve ancak bu kadar başarılı olabilirdi. Sovanın cücüğünü yemek için kabuklarını soya soya varılan sonuç ortadaydı: elde sovan kalmamıştı. Ya da cücük:KISSINGER'di!

O Kissinger ki, Türkiye ile arayı bozmama uğruna Yunanistan'ın NATO'dan ayrılıp Sovyetlere yanaşmasını sonradan göze alabildiği halde, başlangıçta Sampson sergerdesinin Enosisçi faşist darbesini kınamadan âdeta desteklercesine durumu «idare» etmiş, böylece Türkiye'yi müdahale hakkını kullanmak zorunda bırakmıştı. Sonra da yediği naneyi kendi de anlamış, oynadığı oyunun sökmediğini görünce ne kurtarsam kârdır diyerek, CIA kuklası olduğu söylenen Sampson'u da, onun ağababası CIA—gödümlü Yunan cuntasını da malûm akibetlerine terkedip coğrafi federasyon tezine arka çıkmıştı. Bu arada CIA'dan para aldığı ve Beşparmak Dağlarında Amerikalılara radar üssü verdiği dahi ifşa(!) edilen kurnaz papaz Makarios'un en azından Kıbrıs Rumlarının temsilcisi olma hakkı Turan Güneş'in profösörlüğü kadar maziye karışmış olmakla, Kıbrıs'da emperyalizmin beline bir yaman darbe daha indirilmiş demektir!

Yunanistan'a gelince, onun zaten herşeyi yalan, herşeyi sahteydi. Şunun şurasında bir sıkımlık canı varken Yunanistan da kim oluyordu NATO'ya kafa tutacak? Onun için, orda bütün ipler hâlâ ve kat'a cuntanın elindeydi; Yunanistan'da demokrasiye dönüş çabası denilen ve o yüzden hemen bütün dünya kamuoyunu Türkiye'nin aleyhine döndüren şey de, salt koalisyonun işini bozmak için çevrilen bir dalaveradan, sonu hiç bir yere varmayacak beyhude bir maskaralıktan ibaretti(!)

Kıbrıs'da ve Yunanistan'da olup bitenler göz kamaşıklığı içinde böyle görüldünce, pekâlâ burjuvazinin basında, radyoda, televizyonda göz göre göre ve kör kör parmağın gözüne körüklediği Kıbrıslı Rum düşmanlığının kuyruğuna takılınabilirdi. ABD emperyalizminin şövenizm bezirgânları eliyle tezgâhladığı Türk—Yunan düşmanlığı tuzağına düşülebilirdi. Yunanistan'ın NATO'dan ayrılma kararının **ardındaki** ve **önündeki** demokratik birikim, Yunanistan'ın geleceğinde bu birikimin ister istemez oynayacağı hayati rol, Yunanistan'da ard niyetle ya da «küskünlük»ten ötürü dahi olsa demokrasiden medet umulmasından sağlanacak mutlak kazanç hemen hiç kaale alınmayarak, hattâ kasıtlı küçüm senerek, kimi ilerici gazetelerde Yunanistan'ın NATO'dan ayrılmasının bütün dünyaca «kınandığı»nı bildiren manşetler dahi atılarak, sözümona bağımsızlık ve anti-emperyalist mücadele adına bal gibi NATO goygoyculuğu yapılabilirdi. Nitekim öyle oldu.

Yunanistan'da bütün ipler hâlâ cuntanın elindeyse, cuntanın ipleri hâlâ kimin elindeydi? ABD'nin elinde değilse, cunta gerçekten tecrit olmuş, en azından faşizm olmayan bir demokrasiye sığınmaktan gayri çıkar yolu kalmamıştı ki Yunanistan'da olanlar oluyordu. Yok eğer ipler hâlâ ve kat'a ABD'nin elindeyse, komünist partilerin fiilen meşruiyetinin tanınmasından, Papandreu'nun geri dönmelerinden tutun da, tüm Yunan halkını saran ABD düşmanlığına kadar herşey CIA'nın marifeti demektir. O halde cuntanın iş başına çağırıldığı siviller Cenevre'de Kıbrıs'ın taksime uğramasına karşı (ne sebeple olursa olsun) direnirlerken, Yunanistan bu uğurda NATO'dan çekilmeye dahi karar verirken, ve Atina sokakları yedi yıl süren ölüm suskunluğundan sonra yeniden «Amerika, evine

git!» sedalarıyla çınlarken, aynı ABD'nin, sonu fiilen taksim olacağı herkesce bilinen «otonom bölgesel coğrafi federasyon» tezini **tek uygulanabilir gerçekçi çözüm yolu** olarak kabule şayan bulunduğunu ilân etmesi nedendi?

Belli ki bunlar, gözler kamaşınca akla gelebilecek, gelse de cevabı aranacak, cevabı olsa da dile getirilebilecek sorular değildi.

Kissinger'in bunalımın daha başlangıcında Makarios'a, «Amerika bazen göğede iş görmeyi sever,» demekle ne denli vaciz bir gerçeği dile getirmiş olduğu şimdi daha iyi anlaşılıyordu. Hazretin gölgeden saçtığı nurdan göz gözü görmez olunca iş kulağa binmiş, yeni bir icat, «telefon diplomasisi» gündeme girmişti. O gündeme girince, hoca filozofa da dünyanın bir yerinde daha işleri karıştırıp Arap saçı-Yahudi sakalına çevirdikten sonra «düz»eltmek için «ara»bulmaya fırsat doğmuştu. Herifin bu gibi fırsatları nasıl değerlendirdiği ise herkesce biliniyordu. Ne var ki bu defa da ara bulunurken, şimdiyedek Kıbrıs olayında hangi eğriler ve meyiller üzerinde kimler adına ne puvanlar toplandıysa, bunlardan hangilerinin bu arada **dümdüz** edilebileceği henüz belli değildi.

Yalnız şurası belli ve açıktı: gözleri kamaşanlar, burjuvalar değildi. Onlar taksimin de, coğrafi federasyonun da aynı kapıya ha çıktı ha çıkacağını, ayrıca bu gidişle Kıbrıs'da demokrasiye ve bağımsızlığa yol göründüğünü, her iki durumdan da Kıbrıs, Türkiye, Yunanistan, Orta Doğu ve bütün dünya emekçilerinin kaybı ne olursa olsun, kendilerinin ve «dost»larının kazançlı çıkacaklarını gayet açık ve seçik görüyorlardı. Çünkü onlar neyin ne olduğunu, kimden ne istendiğini ve ne zaman nereye kadar gidilebileceğini çok iyi biliyorlardı. O kadar iyi biliyorlardı ki, bir kısmı daha şimdiden Ada'nın Kuzey bölümünde liman, sanayi, turizm ve banka yatırımları için kolları sıvayıp faaliyete girişmişken, en mutemet sözcüleri, Lefkoşe'de Amerikan elçisinin öldürülmesi olayını bahane ederek Kıbrıs'lı Rumlara da, Yunan halkına ve hükümetine de, ayaklarını denk almazlarsa boylarının ölçüsünü alacaklarına, bugünedek başlarına gelenlerden beter belâlara uğrayacaklarına dair ihtarlar patlatmaktan pervaya duymuyordu.

Evet, burjuvazinin gözü hiç de kamaşmamıştı. Gözü kamaşanlar, her zaman olduğu gibi yine küçük burjuvalar ve onlar adına ahkâm kesen cin fikirli kalem ve kelâm erbabı idi. Bunun bir nedeni küçük burjuvanın ezeli «kuvvete tapma» içgüdüğü ise, bir nedeni de küçük burjuva ideologların demokrasi için en sağlam ve güvenilir teminatı oldum olası tepeden inme kişisel müeyyidelerle arama ve «bulma» alışkanlığı idi.

Onlara sorarsan bütün olup bitenler ve sonuçları içinde en önemlisi, içindeki çelişkilere bakılmaksızın hükümetin elde ettiği başarı, sağı solu hesaba katılmaksızın CHP'nin sağladığı kazanç, girilen «cidal» uğruna «eşit şart ve koşullarda» yaptıkları «bağış»larla kazançlarından fedakârlık eden İşçi Ali ve Köylü Velî ile Milyoner Halkî Bey arasında apansız fıskıran «millî birlik ve kenetlenme» ruhu idi. O ruh ki «ekonomik seferberlik» ve Kıbrıs'ı «kalkındırmak» için yanıp tutuşan parabalalarıyla Türk—İş'i ve başka birtakım sendika yöneticilerini hükümetin başarısı ve CHP'nin kazancı ardında elele hizaya getiriyordu. Ve yine o ruh ki, nedense, işçi Ali'leri grev kararlarını ertelemeye götürürken, Halkî beylere nicedir özledikleri, yetersizliğinden yakındıkları kredi ve teşvik musluklarını açıyordu!

İşte böyle bir ortamda aynı «O RUH»un parılışından nice küçük burjuva aydınımızın gözleri kamaştı. Adı son zamanlarda kimbilir neden kendilerince pek az anılır olan bir «dost»luğun güce güç katan iktidar soluğunu yakınlarında duyar duymaz mestoldular. Hayatta olmaktan kâfalarında tasarladıkları

riyla, yani olmasını diledikleriyle birbirine karıştırmaktaki ezeli istidatları yine aldı götürdü onları, geçen ay boyunca. Anlaşılan, daha da götürecek.

Ya nereye kadar?

Taa ki atı alan Üsküdar'ı bulana kadar. O zaman gerçek ayan olup akılları başlarına vurunca, «Vay, yine aldatılmışız! Bu muydu bizim «arzu»muz?» diye hayıflanacaklardır, ve hedefini şaşırın bir «cin»liklerini daha, haybeye yaşanmış düşler defterinin aldanış hânesine kendi elleriyle yazacaklardır.

Bunu bugünden haber vermek bize düşen bir görevdir.

23 Ağustos 1974

● Kıbrıs Emekçi Halkın İlerici Partisi (AKEL) bir bildiri yayınladı ve Makarios Başkanlığında bir «Milli Birlik Hükümeti» kurulduğunu açıkladı. AKEL, bu hükümetin, Kıbrıs Cumhuriyetinin tek meşru temsilcisi olduğunu da belirtti.

● Hükümetin, Kıbrıs konusundaki görüşlerini Avrupa Başkentlerinde anlatmak üzere görevlendirilen AP Bitlis Senatörü Kamuran İnan ve CHP İstanbul Senatörü Haluk Ülman Londra'ya hareket ettiler.

● Hükümet pamuk taban fiyatlarının ilânını erteledi. Hükümet açıklamasında, «Dünya pamuk fiyatları çok düşük düzeyde olduğu için, taban fiyatın daha ileri bir tarihte ilan edilmesi kararlaştırılmıştır» dendi.

● Sümerbank mamüllerinde yüzde 15 oranında indirim yapıldı. İndirim kararı, daha önce yapılan zamlardan dolayı satışların yüzde 25 oranında azalması ve stokların yüzde 32 oranında artması üzerine alındı.

24 Ağustos 1974

● Yunanistan, Kıbrıs konusunda önerilen plânlardan, İngiltere ve ABD planlarını reddetti ve Sovyetler Birliğinin önerisini kabul etti. Bu arada Rauf Denktaş ile Klerides arasında yapılması kararlaştırılan ikili görüşme, Klerides'in de Sovyetler Birliğinin önerisini kabul ettiğini açıklaması üzerine, Denktaş tarafından iptal edildi.

● Maliye Bakanı Deniz Baykal ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Korkut Özal Kıbrıs'a yapılacak yatırımları saptamak ve Kıbrıs ile ilgili ekonomik politikayı saptamak amacıyla Kıbrıs'ta incelemeler yapıyorlar.

● CHP İstanbul Senatörü Haluk Ülman'ın birkaç gün önce İstanbul'da büyük sanayici ve iş adamlarıyla yaptığı görüşmelerden sonra, iş adamları, Kıbrıs konusundaki Türk tezini Dünya kamuoyuna duyurmak amacıyla yüksek tirajlı batı gazetelerinde tam

sayfa ilanlar vereceklerini ve tezimizi anlatan bu ilanların finansmanının sermaye örgütlerince karşılanacağını açıkladılar.

● Rum Milli Muhafızları tarafından tutsak edilen iki Türk gazetecisi Adem Yavuz ve Ergin Konuksever yaralı olarak serbest bırakıldılar. Konuksever sırtından hafif yaralı. Buna karşılık Adem Yavuz'un durumunun kritik olduğu ve bir böbreğinin ameliyatla alındığı bildiriliyor.

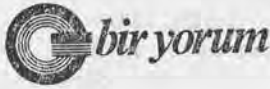
● Yunanistan Hükümeti, cunta döneminin kuvvetli adamı ve o dönemde yapılan işkencelerin birinci sorumlusu General Yoannidis'i emekliye sevketti. Bir süre önce altı ay kadar izinli sayılan Yoannidis'in azli Karamanlis'in bir gövde gösterisi olarak niteleniyor.

● Dört Nato ülkesi Belçika, Hollanda, Danimarka ve Norveç'in hava kuvvetlerini modernleştirmek amacıyla

alacakları uçaklarla ilgili yoğun pazarlık sona erdi ve ABD'nin Cobra savaş uçağı tercih edildi. Karar şimdilik sadece Hollanda tarafından resmen açıklandı. Sonuç Fransız savaş sanayii için «son derece kötü bir darbe» olarak yorumlanıyor.

● Başbakan Ecevit'in Amerika'da çıkan günlük New York Times gazetesine verdiği demeç Türk basınında yansdı. Başbakan Ecevit, «Yunanistan'ın NATO'nun askerî yapısından çekilmesinin ittifakın Doğu kanadına biraz zarar vereceğini kabul

etmekle birlikte, bunu Türkiye'nin geniş çapta karşılayabilecek» durumda olduğunu söyledi. Yunanistan limanlarının 6. filoya kapanması halinde Amerikan gemilerinin Türkiye limanlarından yararlanıp yararlanamayacağını soran New York Times muhabirine verdiği cevapta, «Bu konunun ayrıntılarına girmek istemiyorum, çünkü Yunanistan'ın çekilmesi sonucunda ortaya çıkacak her türlü zaafı giderebileceğimizi söylemekle yeterince açıklama yapmış olduğum görüşümdeyim» dedi. Ecevit, aynı demeçte Kissinger'i de övdü.

Quo Vadis Ecevit?

(Nereye Ecevit?)

Sinan Gölcüklü

Omuzu güvercinli resimlerin yerini miğferli ve tomsonlu Ecevit resimlerinin alması yeni değil. Ama yine de, Nereye Ecevit? diye sormak gerekiyor.

Başbakanın New York Times muhabirine verdiği demeç çeşitli çevrelerde çeşitli yankılar uyandırdı. Kıbrıs harekâtının başından beri, muhtemel gelişmelere ve tehlikelere işaret edenler için, Ecevit'in son demeçleri ve tutumu sürpriz olmadı. Özellikle iki ay önce haşhaş ekimi ve kıta sahanlığı konularında, ABD emperyalizminin tam güdümünde olmayan bir çizgiyi sürdürebilen ve Türkiye'de yerinde ve son derece haklı bir anti-Amerikan akım içinde olmasa bile böyle bir akıma karşı olmayacağı intibaini vermiş olan Ecevit, bu çizginin sınırının nerede, hangi olayda, hangi güçlkle sona ereceğini de çiziverdi.

Yunanistan'ın NATO'nun askerî bünyesinden ayrılacağını ilan etmesi, dünya kamuoyunca çoğunlukla bir blöf olarak nitelenmişti. Çünkü Yunanistan büyük sermayesinin adamı olan Karamanlis'in iktidarı sırasında, böyle bir kararın gerçekten alınması mümkün görünmüyordu. Onasis'leriyle, Niarkos'larıyla boğazına kadar uluslararası finans kapital ağı içine batmış bir ülkede, sermayedar sınıfların egemenliği devam ettiği sürece emperyalizmden bağımsızlık nasıl mümkün olabilirdi?

Yunanistan'ın, NATO'nun askerî kanadından ayrılma kararının sonuna kadar gidemeyecek bir karar olduğu, Yunan kamuoyunu oyalamaya yöneldiği ve hatta belki belli ölçülerde ABD ile ve onun çok «akıllı» sihirbaz Kissinger'yle danışıklı dövüş içinde olduğu düşünülebilirdi. Ancak, bu karar bir kere ilan edildikten sonra Yunan kamuoyunda yankılanacağı, NATO ve ABD aleyhtarlığını geliştireceği de hesaba katılmıyordu. Nitekim, Yunan solu, kuşkuyla olmakla ve belli ihtiyat payları bırakmakla birlikte, yine de karardan hoşnuttu ve kararın, başlangıçta bir blöf de olsa, daha tutarlı ve dönülmez noktalara varması için —haklı olarak— çaba gösteriyordu.

İşte bu hava içinde ve Kıbrıs sorununun askerî üstünlük ve güç gösterisiyle çözümlenemeyeceğinin anlaşılmasından, Ecevit hükümetinin de kamuoyundan yaratılan hava bir yana, aslında siyasal ve ekonomik durumun sarpasarmakta olduğunu hissetmesinden sonra, Yunanistan'ın kararının yankıları Türkiye'de şiddetle duyulmaya başladı.

Ecevit'in New York Times muhabinine verdiği demeç netliğinde ve açıklığında olmasa da, yetkili ağızlardan Yunanistan'ın bıraktığı boşluğun Türkiye tarafından doldurulabileceğine değinen demeçler, gayri resmi konuşmalar duyuldu. Ve nihayet Ecevit, Kıbrıs gelişmeleri sırasında yaratılan hava içinde birçoklarının farketmediği, birçoklarının hoş gördüğü, bazılarınsa hayretle karşıladığı bu tarihî demeci verdi. Türkiye NATO içinde, yani ABD emperyalizminin etkisini artırmak ve korumak üzere, Yunanistan'dan boşaltılan yerleri doldurmaya hazır ve bu uğurda elinden geleni yapacaktı.

Ecevit'in bu demeci bir dil sürçmesi değildir. Bir noktaya dikkat etmekte yarar vardır. Ecevit Başbakanlığa doğru yürürken, son dört yıl boyunca —kendi çizgisi dahilinde— çok az hata yapmıştır. Dili hiç sürçmemiştir. Geri alması gereken hiçbir söz sarfetmemiştir. Bu yüzden, Ecevit'in New York Times muhabinine verdiği ve tekdüz edilmeyen demeci bir dil sürçmesi olarak kabul edilemez. Böyle olmasını gönül isterdi, ama değildir. Bu demeç kesin ve Türkiye'nin kaderi açısından son derece önemli ve tarihî bir noktaya gelindiğinin işaretidir.

Savaş oyun değildir. Savaşın etkileri, yankıları, uzantıları yıllarca sürer. Ve adı her ne kadar «Barış Harekâtı» olursa olsun, Kıbrıs'ta bir savaş yürütülmektedir. Üstelik bu savaşın başta düşünüldüğü gibi kısa süreli, çabuk sonuçlanacak, hemen anında çözümleniverecek, askerî üstünlükle üstesinden gelinebilecek bir olay olmadığı da anlaşılmalı bulunmaktadır. Hiç değilse sorumlu mevkide olanları anlamışlardır. Üstelik de bu savaş dolayısıyla Türkiye, dünya kamuoyunun tepkisini çekmekte, yeni bir yalnızlık dönemine doğru yol almaktadır. Ecevit ve çevresi bunu görebilecek, değerlendirebilecek yetenekte kişilerdir. Bütün bunların sonucunda karşılarına çıkabilecek güçlükleri de değerlendirebilirler. Bu güçlüklerin başında, şüphesiz Ecevit'in bir zamanlar gütmek istediği tekelliliği kuşatma politikasından kuşkulanan tekelliler gelmektedir. Böyle nazik bir dönemde bu çevrelerin tepki ve engellemeleriyle karşılaşmak Ecevit hükümeti için büyük bir olumsuzluk olacaktır. Ecevit hükümeti, Kıbrıs olayları sırasında ilk tavizi bu çevrelere vermiştir. Dikkat edilecek olursa, müdahalenin başında olmasa bile ikinci bölümünde, Türkiye finans kapital çevreleri, hükümeti şimdiye kadar görülmemiş bir biçimde desteklemişler ve hükümetle hiçbir anlaşmazlıkları, hiç bir gelişmeleri olmadığını, her fırsatta ifade etmişlerdir. Gerçekten de Kıbrıs çerçevesindeki olaylar, bu çevrelerin çıkarlarına uygun biçimde gelişmiştir.

Yine, dışardaki bir güçlük sırasında içeride başka güçlüklerle karşılaşmama isteği ve bu çevrelerin ağırlığı, Kıbrıs bunalımı süresince hükümetin büyük sermaye çevrelerine ekonomik tavizler vermesine yol açmıştır. Bu ekonomik tavizler, olayların heyecanı arasında kamuoyunun gözünden kaçmış olabilir.

Öte yandan, bugün için geri hizmette olmakla birlikte, halâ Türkiye finans kapitalinin «uzak görüşlü» kesiminin başta gelen temsilcilerinden Ertuğrul Soy-sal, Ecevit'i «Bir liderin doğuşu» diye selamlarken, bütün sanayi, ticaret v.b. odaları Ecevit'i desteklediklerini bildirmektedirler.

Özetle, Kıbrıs Harekâtı. Ecevit Hükümeti'nin finans kapitale doğru yönelme hızına büyük bir ivme vermiş, ülke ekonomisinin kilit taşlarını elinde tutan te-

kelci sermayeye karşı, «halk sektörü» donkişotluğu'nun bir işe yaramayacağını geç de olsa farkedene CHP ağırlığındaki siyasi iktidar, ekonomik iktidarla yani finans kapital ile bütünleşme sürecine girmiştir. Oysa, yerli finans kapitalle bütünleşmek demek, aslında uluslararası finans kapitalin yani emperyalizmin boyunduruğuna kayıtsız, şartsız koşulmak anlamına gelir.

Bütün bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda, Ecevit'in «NATO'nun Akdeniz savunmasında meydana gelebilecek boşlukları, Türkiye'nin doldurabileceği» yolundaki demecini hayretle karşılamamak, bu demeci eşyanın tabiatına uygun bulmak, işler varacağı yere **erken de olsa** varıyor demek gerekir.

Tekel dışı kalan burjuvaziyle birlikte geniş küçük burjuva yığınlarına dayanmaya çalışan, demokratik sol bir çizgi izlediğini ileri süren, populist bir yanı olmakla birlikte, «tekelciliği sadece kuşatmakla» yetinirken, «tekellilik tarafından ne zaman kuşatılacağı» kuşkuyla sorulan, Ecevit Hükümeti'nin, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı göz önünde bulundurulursa varabileceği nokta daha ileri olabilir miydi?

Bu sorunun cevabı, Türkiye Sosyal Demokrasi'sinin açmazının nerede olduğunu da ortaya koyacaktır. Bu yazının kapsamı içinde kısaca geçiştirilemeyecek kadar önemli olan bu sorunun bilimsel olarak cevaplanmasını ayrı bir yazıya bırakırsak, cevabımız kısaca hayır olacaktır. Evet, bugün çağımız toplumlarında, modern toplumda, o toplumun sosyo ekonomik şekillenmesine damgasını vuran başlıca iki modern sınıf vardır: İşçi sınıfı ve burjuva. Ve emperyalizm çağında burjuvazinin yerini bizim de içinde bulunduğumuz emperyalist kamp içindeki pek çok ülkede olduğu gibi, tekeli burjuvazi, giderek avuç içi kadar bir oligarşi, finans kapitalistler oligarşisi almıştır. Bu durumda, bu iki güçten herhangi birine dayanmadan, geniş yığınların desteğini sağlayarak da olsa, siyasi iktidarı elde edenler, o geniş yığınların özlem ve istekleri yönünde hareket edemezler. İki modern güçten hangisi daha örgütlü durumda ise ona yaslanmaları kaçınılmaz bir kaddedir.

Ve bugün Ecevit «demokratik sol» cülüğünün klasik sosyal demokrasiden başka bir yere varamayışının, yani tekeli sermayeye teslim olmasının tayin edici sebebi işçi sınıfımızın bilhassa siyasi örgütlenme seviyesinin, işverenlerin örgütlenme seviyesine nazaran düşük olmasıdır. İşçi sınıfımızın her türlü örgütlenmesi, ama ısrarla belirtelim en başta siyasi örgütlenmesi arzulanan yetkinliğe ulaşmadığı sürece, çıkarları tekelliliğe karşı olan sınıf ve tabakaların, örgütleriyle birlikte finans kapitalin kuyruğuna takılmaları açmazından kurtulmaları kolay olmayacak, varacakları sonuç emperyalizme teslimiyet olacaktır. İyi niyetler ne olursa olsun, hayaller ne olursa olsun, düşler ne olursa olsun...

— 25 Ağustos 1974 —

● Kıbrıs'ta genellikle AKEL Partisi yönetimindeki Yedek Polis örgütüne bağlı birliklerle, Yunan Subayları yönetimindeki Rum Milli Muhafız Ordusu birlikleri arasında silahlı çatışmalar yeniden yoğunlaştı.

● Karamanlis Yunan radyo ve TV'sinde yaptığı bir konuşmada enosis hedefinden

vazgeçmediklerini söyledi. Karamanlis'in sözleri Türkiye'de hükümet çevrelerince tepkiyle karşılandı.

● Deniz Baykal ve Korkut Özal Kıbrıs'tan döndüler. Baykal, dönmeden önce Lefkoşe'de verdiği demeçte, «Askeri mücadele dönemi bitti. Şimdi ekonomik ve siyasal mücadele dönemi başlıyor» dedi.

26 Ağustos 1974

● Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kurt Waldheim Ankara'ya geldi. Kıbrıs konusunda görüşmeler yapan Waldheim, Atina'nın isteklerini ve şartlarını Ankara'ya ilettili. Waldheim, Ankara'ya hareketinden önce Atina ve Lefkoşe'de yürüttüğü temaslar sonunda, daha önce Denktaş tarafından iptal edilmiş olan Klerides — Denktaş görüşmesini de sağlamıştı. Denktaş'ın bu görüşmede,

Klerides'e 20 günlük bir mühlet verdiği ve bu mühlet sonunda barış görüşmeleri başlamadığı takdirde, Ada'nın kuzey bölgesinde «Bağımsız bir Türk Cumhuriyetinin» kurulacağını bildirdiği söyleniyor.

● Rum Milli Muhafızları tarafından karından ve bacaklarından yaralanmış olan gazeteci Adem Yavuz girdiği komadan çıkamayarak öldü.

27 Ağustos 1974

● Waldheim, yeniden Atina'ya döndü. BM Genel Sekreteri hareketinden önce «Atina ile Ankara'nın görüşleri çok farklı» dedi.

● Türkiye Hükümeti, Sovyetler Birliği'nin Kıbrıs konusunda önerdiği çözümü reddetti.

● Kıbrıs'ta gerilla savaşı için gönüllü toplanmaya başlandığı bildiriliyor. Kurulduğu ileri sürülen Kıbrıs Kurtuluş Ordusu (CLA)'nın Filistin gerillalarıyla ilişki kurduğu ve Kara Eylül örgütünün, şimdiden Kıbrıs'ta eylemlere giriştiği de verilen haber arasında yer alıyor.

● Adem Yavuz'un ölümüne yol açan Rum, Klerides hükümeti tarafından tutuklandı.

● Irak'ta Barzani birliklerinin saldırısını durduran Irak birlikleri, karşı saldırıya geçtiler. Tanklarla desteklenen Irak birlikleri, peşmergelerin daha önce elde ettikleri toprakları ele geçirdi ve Kürt birliklerini İran sınırına doğru sürmeye başladı.

● Almanya'da Frankfurter Handelsbank adlı banka iflas ettiğini resmen açıkladı. Bu, Haziran 1974'den bu yana iflas eden dördüncü Alman bankası.

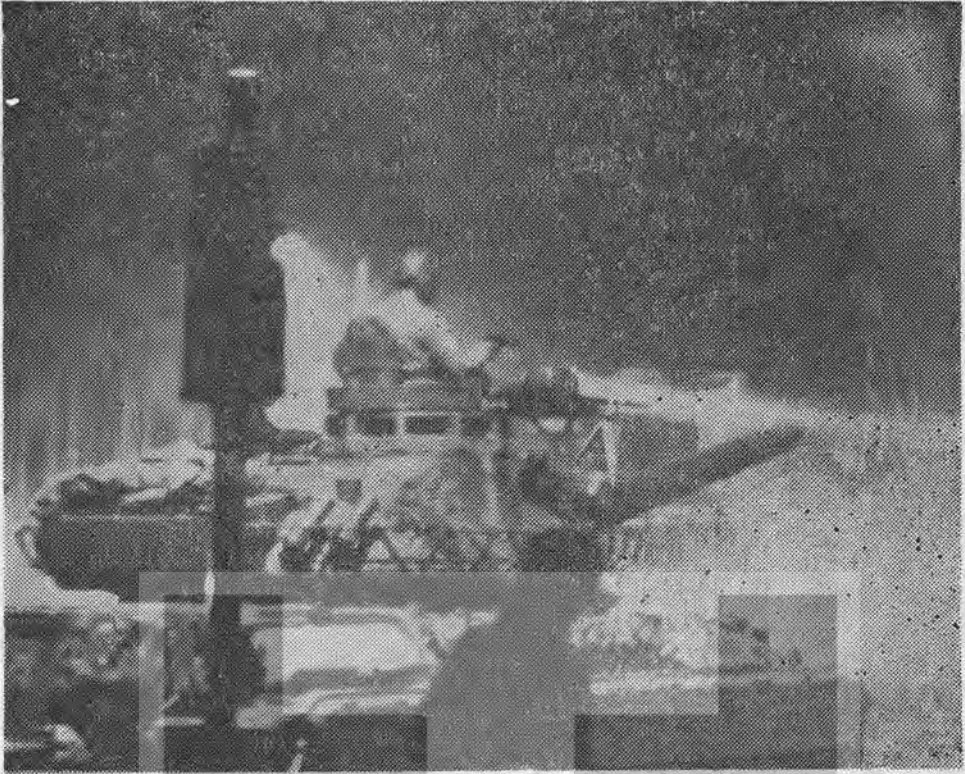
29 Ağustos 1974

● Maliye Bakanı Deniz Baykal, İstanbul'da bir basın toplantısı düzenledi ve ekonomik durum hakkında açıklama yaptı. Baykal'ın açıklamasına göre, Kıbrıs hareketinin bütçeye getireceği yük «iç istikrazla» hafifletilecek. Bu amaçla yüzde 11 faizli «Kıbrıs Barış Harekati Tahvili» çıkarılıyor. Baykal, 27 aydan bu yana ilk defa fiyat artışlarının durduğunu ileri sürdü ve savaş uçakları alabilmek için Libya'dan uzun vadeli kredi talebinde bulunduğumuzu açıkladı.

● ABD'den satın alınan Fantom

uçaklarının iki tanesi Türkiye'ye teslim edildi. Uçaklar ikişer ikişer teslim edilecek ve bu işlem 1975 sonunda tamamlanacak. Alınan fantomların toplamı 40 tane.

● Halil Tunç, milli savaş sanayi kurulana kadar işçi ücretlerinden beşer lira kesilmesinin kararlaştırıldığı açıkladı. Açıklamaya göre karar Türk İş Bağış Kampanyası Yönetim Kurulu tarafından alındı. Kararın bir toplu sözleşme hükmü haline getirilmesine çalışılıyor.

Resmî Bir Resim

Can YÜCEL

Tankın tepesinde bir Yunan zâbiti,
Başında miğfer,
Sırtında bir montgomeri,
Faşizm adına çekmiş lüveri...

HÜRRİYET gazetesinin 21 Kasım 1973 günlü sayısında çıktı
bu resim. Telefotoyla yollandığı için de epiy silikti.

İşte o resimdeki Yunan zâbiti
—Telsizle aldığı Amerikanca bir sipariş üzerine—
Doğrultmuş makinesini,
Vuruyor resmen,
Hem de özene bezene,
Damatlık fotoğraflarını çekercesine,
Teknik Üniversite öğrencisi
Hristo ile Hüseyin'i.

se'nin Rum
iyor, düşman
ediyordu

yenisi

GÜNAYDI

SON Havadis
Konferansın kuramayı
güvenliği ordu sağla-

KARAMANLIS'leri
"AMACIMIZ
ENOSIS'TIR"

at: "Konferans
slamazsa tarafların
yönetimi kök salar"

MAGOSA'ya GİRDİK
LEFKE'ye YÜRÜYÜRÜZ

NATO'da

Arac: Müdahale Kıbrıs'ta
bağımsızlığı için yapıldı!

LEFKOŞA SARILDI
MAGOSA VARILDI
Cum. riyet

TURKLERİN ÜSTÜNLÜĞÜNE
KİMSE KARŞI KOYAMAZ

Türk askerleri
Rum gerillalara
ilk dersi verdi

Gerilla savaşına heveslenen ve bir Mehmetçigi
yaralayan Rumlar bozguna uğrayarak kaçtılar!

Yunan
Türkler mağnana anladığı
öğleden kuşuvara beklenti
TAKEMİ

Cum. riyet

Oya Baydar

Dünya işçi sınıfı hareketinin gelişmesi boyunca, sosyalistlerin ve işçi sınıfı örgütlerinin önündeki en güç sınavlardan biri, her zaman, savaş ve milliyetçilik konusundaki tavır oldu. Bu sınavı başarıyla ve renler, yani bu sorunlara, dar milliyetçiliğin kalıplarını aşarak veya hümanizmin soyut barışseverliğinin sınırlarına takılmadan, işçi sınıfının bakış açısından bakabilenler, dünya işçi sınıfının ve tüm emekçi halkların kurtuluşu yolunda kalıcı adımlar attılar. Savaş sırasında, kendi ülkelerinin burjuvazisiyle anlaşarak dünya işçi sınıfına ihanet edenler, «sosyal şovenler» olarak tarihteki yerlerini aldılar.

İkinci Enternasyonalin çöküşü bu noktada düğümlendi. Avrupa Sosyal demokrat partilerinin, işçi sınıfı örgütlerinin ihaneti bu noktada belgelendi. Ve günümüzde halâ çözümlenemeyen pek çok sosyalizm içi mesele, bu noktadan kaynaklandı. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasında, emperyalist ülkelerin Parti'leri bu güç sınavla gerçek yerlerine oturdular.

Bugün de Sosyalist kanatlar, kişiler ve Partiler için, «milliyetçilik», «savaş» ve «enternasyonalizm» meşaleleri adeta bir

Şovenizm nedir ? ve 2. Enternasyonal

turnusol kağıdı olmaya devam ediyor. Akla kara, oportünizm ve şovenizm ile gerçek işçi sınıfı çizgisi, bu noktada, yanlışlara yer vermeyecek kadar belirgin ve açık şekilde, birbirinden ayrılıyor. Bu noktada boş laflar, parlak gevezelikler sosyal gerçekliğin, sınıf gerçeğinin sert duvarlarına çarparak dökülüyor.

Sosyalizm ve savaş, sosyalizm ve şovenizm konusunda göylenmesi gereken her şey, en doğru ve en tam olarak bundan 70 yıl öncesinden başlayarak söyledi. Hem de Birinci Dünya Savaşının acı ve somut deneyinin kesinlikle doğruladığı biçimde... Lenin, savaş ve sosyalizm sorunlarını, şovenizm ile oportünizmin bağını, işçi sınıfının savaş karşısındaki tavrını, İkinci Enternasyonalin çöküşü meşalesini, özellikle 1907-1921 arasındaki savaş öncesi ve savaş sonrası da kapsayan Devrim döneminde, en önemli konulardan biri olarak sürekli işledi ve geliştirdi. Bugün bu konuda söylenebilecek olanlar, ancak bir tekerrardan, bir hatırlatmadan -ama içinde yaşadığımız olayların gündeme zorunlu olarak getirdiği bir hatırlatmadan- başka bir şey olamaz. Bu hatırlatmaların ışığında,

Türkiye'de yaşanan sıcak olaylara yorum getirmenin ve bunun da ötesinde dünya sosyalist hareketine bakışın ve değerlendirmenin biraz daha kolaylaşacağını ve aydınlanacağını sanırız.

İkinci Enternasyonalin Çöküşüne Doğru

Bugün, İkinci Enternasyonal (1889-1914) ve başta Kautsky olmak üzere onun liderleri, işçi sınıfına ihanetin sembolü olarak anılır. İkinci Enternasyonal bu ihanetin kaçınılmaz sonucu olarak çöktü. Uluslararası İşçi Sınıfının en üst temsilcisi olması gereken ve adı bile «enternasyonal-Uluslararası» olan bu kuruluş, enternasyonalizmden ayrılıp milliyetçiliğe ve şovenizme saptığı anda, zaten kendi kendisiyle gelişkiye düşmüştü. Bu durum onun varlık nedenini ortadan kaldırdı ve yerine Lenin'in Üçüncü enternasyonalı kuruldu.

İkinci Enternasyonalin çöküşü birden bire ve sadece liderlerinin sapmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmadı. Bu çöküşün köklerini çok daha derinlerde aramak gerek... İkinci Enternasyonal oportünizmi ve şovenizmi denilen olayın kaynağı neydi?

Çağ, emperyalizm çağıydı. 1870'lerde kapitalizm Avrupa'da tekeli aşamasına varmış, gericileşmiş ve çançekişmeye başlamıştı. (!) Tekelci kapitalizm yani emperyalizm kapitalist sömürüyü emperyalist sömürü boyutlarına ulaştırmıştı. Artık sermaye yurt içinde kendi işçi sınıfını sömürmekle yetilmiyor, nüfuz bölgesine aldığı geri ülkelerdeki kaynakları ve emekçileri de sömürüyordu. Bu durum, emperyalist sömürü yoluyla metropol ülkelerinin (yani emperyalist anavatanların) kendi işçi sınıflarının bir bölümünü kayırmalarına, bunlara nisbi bir ekonomik rahatlama sağlamalarına, ekonomik tavizler verebilmelerine ve emperyalist anavatanlarda bir işçi aristokrasisinin, yani işçi sınıfı içinden burjuvazi tarafından kayırılan bir zümrenin doğmasına yol açtı. Emperyalist burjuvazi bu işçi aristokrasisini tek bir amaçla besliyor, bu tavizleri tek bir amaçla veriyordu: Avrupa'da yükselmekte olan işçi sınıfı hareketinin hızını kesmek, işçi sınıfını bölmek, güçten düşürmek, işçi sınıfı

sosyalizmini bu yoldan da engellemek için...

Emperyalizm, 20. yüzyılın başında, o zamana kadar görülmemiş bir güçlenme dönemine girdi. Emperyalist ülkeler dünyanın paylaşımını tamamladılar. Birbirlerinin nüfuz bölgesi sınırlarına dayandılar. Daha 1905'lerde bir yeniden paylaşımın gereği duyuluyor ve bunun ancak, yine o çağa kadar görülmedik şiddet ve yaygınlıkta bir savaşla mümkün olabileceği seziliyordu. Engels böyle bir savaşın geleceğini emperyalizmin ilk gelişme dönemi olan 1887'lerde görmüş ve şunları söylemişti: «... Prusya-Almanya için bir dünya savaşı dışında bir savaş artık mümkün değildir. Bu savaş bugüne kadar görülmedik bir şiddette ve hayal edilemeyecek boyutlarda olacaktır. 8-10 milyon asker birbirini kıracak... otuz yıl savaşlarının yıkımı 3.4 yıla sığacak ve bütün kitaya yayılacak... Ticaret, sanayi, bankacılıkta kurduğumuz suni mekanizmanın genel iflasla sonuçlanmasının doğurduğu umutsuz karışıklık, eski devletler ile bunların geleneksel devlet felafesinin çöküşü, düzinelerle taci kaldırılmada yuvarlayacak hal alacak... Son haddine varan karşılıklı silâhlanma yarışı nihayet ürünlerini vermeye başladığı anda durum bu olacaktır.» (2)

Engels gibi sosyalizmin dehalarının daha 1887'lerde görebildiği Dünya savaşı, yani dünyanın birinci emperyalist paylaşım savaşı, 1907'lere gelindiğinde artık sıradan kişiler için de bir sürpriz değildi. Emperyalizmin militarizmi, silâhlanma ve silâhlandırma yarışı son haddine varmıştı ve emperyalist sömürü altında ezilen ülkelerin bağımsızlık savaşları ufukta gözükmeye başlamıştı. Bu silâhlanma ve savaşçı eğilimler İkinci Enternasyonal Kongrelerinin başlıca konu ve kararları arasında yer aldı. 1907'lerde, 1908'lerde, İkinci Enternasyonal içinde, savaş aleyhtarlığı, emperyalist burjuvazinin savaşçı eğilimleriyle, militarizmle mücadele, işçi sınıfının savaşı protesto etmesi için etkili propagan da çizgisi hakimdi. İkinci Enternasyonalin 1907'de toplanan Stuttgart Kongresinin en önemli kararı, militarizme karşı aldığı kararlar oldu. Hatta burada «her türlü sava-

şın bir genel grevle cevaplandırılması» şek-
linde sol öneriler bile ortaya çıktı. Lenin bu
sol ve hayata uygulanamayacak görüşlerle
de daha o zamandan mücadele etti. (İşçi
sınıfı sosyalizminin savaşa karşı tavrı bô-
lümünde bu konuya döneceğiz.)

Stuttgart Kongresinin militarizme ve
savaşçı eğilimlere karşı aldığı kararlar ö-
zette şöyleydi: «Kongre, karada ve denizde
silahlanmaya karşı tüm güçleriyle savaşma-
yı, bu türden amaçlar için hiçbir yardımda
bulunmamayı, bu arada burjuva toplumu-
nun sınıf özelliklerini ve bu toplumun ulus-
lar arasında düşmanlıklar yaratmaktaki
gerçek amacını sergilemeyi işçi sınıfına ve
özellikle onun parlamentodaki temsilcile-
rine görev olarak yükler; Emekçi sınıflar-
ın gençliğini, evrensel kardeşlik ve sınıf
bilinciyle donatmayı amaçlar... Savaş ka-
çınılmaz olursa, ilgili ülkelerin işçi sınıfı
ve Parlamentodaki temsilcileri Sosyalist
Enternasyonal Bürosunun da yardımıyla,
savaşın engellenmesi için ellerinden gelen
herşeyi yapmakla, bu amaçla kendilerine
en etkili gelen ve güphesiz sınıf mücadele-
sine ve genel siyasal koşullara en uygun
yolları seçmekte görevlidirler.» (3)

1908 Kasım'ında yapılan Brüksel Kong-
resinde, yine aynı doğrultuda, emperyaliz-
min dünyanın dört bir yanındaki oyunlarını
takbih eden, İngiltere'ye, Almanya'ya,
Fransa'nın Fas macerasına, Balkanlar'da-
ki duruma, Avusturya'nın Bosna'yı ilha-
kına dikkati çeken kararlar alındı. Bütün
ülkelerin Sosyalist Partilerine Stuttgart
Kongresi kararları hatırlatıldı.

Bu türden kararlara rağmen, daha
1907'lerde, militarizmi yenmenin ve sava-
şı engellemenin taktikleri konusunda sos-
yalistler arasında önemli görüş ayrılıkları
vardı. «Savaş çıkarsa ne yapmak ge-
rekir» sorusuna verilen cevaplar, İkinci
Enternasyonalin neresinden yara alacağını
daha o zamandan gösteriyordu. Bu so-
ruya, Stuttgart Kongresine Alman Sosyal
demokratlarından Vollmar ve Bebel «Ül-
keleri istila edilirse savaşacakları» cewa-
bını veriyor ve «İnsanlığa karşı olan sev-
gimiz bizi iyi Almanlar olmaktan alkoyu-
maz» diyorlardı.

Savaş yaklaştıkça bu türden eğilimler

güçlenerek devam etti. Yine de 1912 de İs-
viçre'nin Bazel şehrinde toplanan Kongre-
de, hazırlanmakta olan savaşın yağmacı
ve emperyalist karakteri tekrarlandı, işçi
sınıfı savaş tehlikesiyle mücadeleye çağı-
rıldı. Bu karar oy birliği ile kabul edildi.
Ama sonradan kararda imzaları bulunan
Kautsky, Vandervelde, Plekhanov ve ben-
zerleri bu kararın tam aksine hareket e-
derken, Bazel Manifestosunun adını bile an-
mak istemediler. «Manifesto, ufukta görü-
nen Birinci Dünya Savaşının yağmacı, ge-
rici, köleleştirici, bir hakıma vatan savun-
ması fikrini teorik bir saçmalık ve pratik
bir gereksizlik haline getiren karakterini
açıkça tanıtıyor»du. Bu konuda Lenin şö-
yle der: «Büyük dolandırıcılar, 'vatanları'
birbirlerinin elinden kapmak için dövüş-
mektedirler. Manifesto, kesin tarihi ger-
çeklerden kaçınılmaz sonuçlar çıkarıyor:
Savaş, 'halkın yararına olduğu' bahane-
siyle asla haklı görülmez'; onu harırla-
yan, kapitalistlerin kazanç istekleri ve
hanedanların tutkularıdır. 'İşçilerin bir-
birlerini vurmaları bir cinayet sayılır'.
Manifestonun dediği budur.» (4)

Bazel Manifestosu oy birliğiyle kabul
edildiği halde geçerlik kazanamadı. Mani-
festoyu imzalamış İkinci Enternasyonal
liderlerinden pekçoğu iki yıl sonra Birinci
Dünya Savaşının patlamasıyla birlikte
gerçek yüzlerini ortaya koydular ve işçi
sınıfına karşı kendi emperyalist burjuva-
larıyla birleştiler.

İkinci Enternasyonal, yani dünya işçi
sınıfının uluslararası örgütü savaşın başla-
masıyla birlikte çöktü. Kendine ve işçi sı-
nıfına ihanet etti. Bu çöküş oportünizmin
ve şovenizmin İkinci Enternasyonalin bel-
li bir kanadına hakim olmasıyla gerçek-
leşti.

İkinci Enternasyonal, daha önce de de-
ğindiğimiz gibi emperyalizmin doğuş ve
ilk azgın gelişme döneminin kuruluşların-
dan biriydi. Bu dönemin tüm olumlu olum-
suz etkilerine maruz kaldı. İkinci Enter-
nasyonal çökerten, onu ihanete sürükleyen
olumsuz etkiler kendilerini başlıca O-
PORTÜNİZM ve SOSYAL ŞOVENİZM o-
larak gösterdiler.

1914'e gelindiğinde Avrupa sosyal de-

mokrat partilerinin çoğu, veya önemli kanatları, başta en güçlü Sosyal Demokrat örgüt olarak bilinen Alman Sosyal Demokrat Partisi olmak üzere, oportünizmin ve şovenizmin kucagina düştüler. Alman Sosyal Demokrat Partisi'nin liderleri, Mec lislerdeki temsilcileri, savaş kredileri ve yardımları tekliflerine oy verdiler, Alman burjuvazisinin dilini kullandılar ve vatan savunmasından söz ettiler. Belçika ve Fransa'da Sosyal Demokratlar, milletçe elele olundugunu göstermek üzere burjuva parlamentosuna girdiler. İngiltere, Hollanda, İsviçre partilerinin belli kanatları ve Rusya'da da bir kanat, İkinci Enternasyonal oportünistlerinin ve şovenlerinin ardından gittiler. Fransa'da Languet, Guesde, Jouheaux, İtalya'da Turati, Belçika'da Vanderveelde, İsviçre'de Nobs ve Grimm, İngiltere'de Ramsay Macdonald, ayrıca Kunov, Axelrod, Kautsky, Hyndman, Plekhanov gibi daha birçok ünlü lider, birkaç yıl içinde işçi sınıfı çizgisinden ayrılarak sosyal şovenliğe vardılar.

Bu durumu Lenin şöyle özetliyor: «... Bu çok önemli tarihi dönemde, Sosyalist Enternasyonal liderlerinden pekçoğu, sosyalizm yerine milliyetçiliği geçirmeye çalışıyorlar. Bu davranışın sonucu olarak, bu ülkelerin işçi partileri, hükümetlerinin caniyane tutumlarına engel olmak yerine, işçi sınıfını emperyalist hükümetlerle özdeşleşmeye çağırıyorlar. Enternasyonal liderleri savaş kredileri için oy kullanarak, «kendi» ülkelerinin burjuvazisinin şovençe sloganlarını tekrarlayarak, savaşı haklı göstererek ve savunarak, saldırgan ülkelerin burjuvazisiyle işbirliği yaparak, sosyalizme ihanet ettiler... Bu durumun sorumluluğu önce, İkinci Enternasyonalin en güçlü ve en etkili partisi olan Alman Sosyal Demokratlarına düşer. Ama Bismarck'la ittifak kuran ve kendi ülkesine ihanet eden bir burjuvazinin hükümetinde Bakanlık kabul eden Fransız sosyalistlerini kimse temize çıkaramaz...» (5)

İkinci Enternasyonalin Çöküş Nedenleri

Birinci Dünya Savaşının başlamasıyla birlikte, İkinci Enternasyonal liderleri.

nin ve partilerinin büyük çoğunlugunu sa vaşan *kendi* burjuvazileri safında yer aldılar; İşçi Sınıfı enternasyonalizmini bir yana bıraktılar; Savaşçı kesildiler ve bu tutumlarının gerekçesi olarak «vatan savunmasını» gösterdiler. Oysa Lenin, aynı dönemde sosyalistlerin savaş konusundaki genel tavrını açıklarken, 1914 savaşında «vatan savunması»nın söz konusu olamaya çağını, çünkü bunun haksız, çirkin, dünyayı yeniden paylaşmaya yönelik, gerici bir emperyalist savaş olduğunu ortaya koydu.

İkinci Enternasyonal, liderlerinin ve Partilerin önemli bir kısmı 1914'lerin savaş ortamında kendi burjuva hükümetleri ile işbirliği yaptıkları, vatan savunması gerekçesine sığınarak emperyalist bir savaştan yana çıktıkları ve işçi sınıfını da bu yola sürüklemeye çalıştıkları için çöktü. Yani kısaca ŞOVENİZME DÖNÜŞEN OPOR. TÜNİZM yüzünden çöktü. Şimdi oportünizmin ve şovenizmin çok kısa tanımlarını ve bu iki sapma arasındaki derin ilişkiyi göstermemiz gerekiyor.

Oportünizm Nedir?

«Oportünizm, kitlelerin temel çıkarlarını, küçük bir işçi azınlığın geçici çıkarları uğruna feda etmek, yada başka bir deyişle, işçilerin bir bölümü ile burjuvazi arasında proletarya kitesinin tümüne karşı bir ittifak demektir. Oportünizm, uzun yıllar boyunca kapitalizmin gelişme döneminde özel durumlardan doğdu. Bu dönemde imtiyazlı bir işçi tabakasının oldukça huzurlu ve kültürlü hayatı onları «burjuvalaştırdı», kendi uluslarının kapitalistlerinin masasından onlara kırıntılar verdi; onları yoksullaşmış ve bitkin düşmüş kitlelerin sıkıntısından, sefaletinden ve devrimci ruhundan kopardı... İşçi sınıfının küçük burjuva «üst tabakası» ya da aristo krasisinin (ve bürokrasisinin) imtiyazlı durumunu savunmak ve güçlendirmek için, küçük burjuvazinin oportünist umutları ve buna uygun taktikleri savaş zamanında da devam ettirilir. Bu günkü sosyal emperyalizmin ekonomik temeli budur.» (6)

Kısacası oportünizm, işçi sınıfının tüm olarak çıkarlarının bir başka sınıf veya iş

çi sınıfının dar bir zümresinin çıkarları uğruna feda edilmesi ve böylece işçi sınıfına ihanet edilerek burjuvazi ile uzlaşmadır. İkinci Enternasyonal dönemi ve liderleri buna elverişliydi. Çünkü daha önce de değindiğimiz gibi emperyalist burjuvazi, işçi sınıfı içinden bir zümreye ve bu arada bu zümrenin temsilcisi olan sosyalistlere bir küçük kemik atacak kadar imkânı, emperyalist sömürü ile elde edebiliyordu. Böylece oportünist İkinci Enternasyonal liderleri arasından bazıları, örneğin Kautsky, emperyalizmin getirdiği tekelleşmenin sonunda bir *ultra emperyalizme* vararak dünya barışını sağlayacağını ileri süren ve kanıtlamaya çalışan teoriler bile oluşturdu ve oportünizme temeller aramaya çalıştı.

Şovenizm Nedir?

Şovenizm en genel anlamıyla dar ve bağınaz milliyetçiliktir. Sosyalist literatürde şovenizm savaş sırasında, uluslararası işçi sınıfına karşı «*kendi*» ülkesinin burjuvazisiyle ittifak yapmak, yani işçi sınıfı davasını ve onun enternasyonal boyutlarını unutarak, bir yana bırakarak, kendi ülkesinin saldırgan ve kapitalist düzeni *stürdürmeye* çalışan burjuvazisinin yanında yer almak anlamına gelir.

«Bizim sosyal şovenizmle kastettiğimiz, bugünkü emperyalist savaşta, vatan savunması fikrinin kabul edilmesi, sosyalistlerle burjuvalar ve bunların ülkelerindeki hükümetler arasında bir ittifakın haklı görünmesi, bir kimsenin kendi burjuvasına karşı proleter devrimci eylemi savunmayı ve desteklemeyi reddetmesi dir...» (7) «Şovenizmin özü, yapılanların amacı başka ulusların vatanlarını köleleştirmek bile olsa, bir kimsenin «*kendi*» vatanını savunması noktasında toplanıyor.» (8) «Sosyal şovenistlerle birlik olmak, bir kimsenin,» başka ulusları sömüren «*kendi*» burjuvazisi ile birlik olması demektir. (9)

«Sosyal şovenizm şimdiki savaşta, 'Anayurdun savunulması' fikrinden yana çıkmaktır. Ayrıca bu fikir, savaş sırasında sınıf mücadelesinin bir yana atılmasına ve savaş borçlarını vb. kabullenmeye yol açmaktadır. Uygulamada, sosyal şovenist-

ler, proletaryaya düşman bir burjuva politikası izlemektedirler; çünkü bunlar yabancı istilacılara karşı savaşmak anlamında bir 'anayurdun savunulması'nı değil, 'büyük' devletler şunun yada bunun sömürgeleleri yağma etmek ve öteki ulusları ezmek 'hakını' savunmaktadırlar. Sosyal şovenler, bir burjuva aldatmacası olan, savaşın özgürlük ve ulusların varlığını korumak için yapıldığı yalanını tekrarlıyorlar ve böylece de proletaryaya karşı burjuvazinin yanında yer alıyorlar. Sosyal şovenistler sınıfına, saldırgan büyük devletler grubundan *birisinin* hükümetini ve burjuvazisini haklı çıkartan ve övenler ile, Kautsky gibi bütün saldırgan devletlerin sosyalistlerinin 'anayurdu savunmada' eşit hakları olduğunu ileri sürenler girer, Aslında 'kendi' (ya da her) emperyalist burjuvazisinin çıkarlarını, ayrıcalıklarını, soygununu ve zulmünü savunmak anlamına gelen sosyal şovenizm, bütün sosyalist inançlar ile Bazel Enternasyonal Sosyalist Kongresinin kararına ihanet etmek demektir. (10)

Oportünizmle Şovenizmin Sınıf Kökenleri Birdir

Lenin oportünist ve şovenist İkinci Enternasyonal liderlerine yönelttiği eleştirilerde ve onlara karşı verdiği mücadelede sürekli olarak oportünizmin ve şovenizmin ekonomik kökenlerinin, sınıf temellerinin aynı olduğu; ve bu iki sapmanın, iki ihanet çizgisinin, birbirinden ayrılamayacağı üzerinde durdu. «Eskiden oportünistti şimdi enternasyonalist olmuş», gibi sözlerin ve değerlendirmelerin geçersiz olduğunu, oportünizmle şovenizmin her zaman içiçe olup birbirlerine dönüştüklerini savundu. Gerçekten, her iki eğilim de sonunda burjuvazi ile uzlaşma ve işçi sınıfının çıkarlarını zümre çıkarlarına veya işçi sınıfı dışında bir sınıfın çıkarlarına (hangi nedenlerle olursa olsun) feda etmek anlamına geldiğine göre bu nitelen-dirme kesinlikle doğrudur.

Lenin Şöyle Diyordu :

«... Sosyal şovenizmin temel ideolojik ve politik kavramının, oportünizmin daya-

nakları ile tamamen uyduğu apaçıktır. Bunlar bir tek eğilimdir. 1914-15'in savaş şartları içinde, oportünizm sosyal şovenizme götürür. Sınıflar arası işbirliği fikri oportünizmin temel özelliğidir. Savaş bu fikri mantıklı sonucuna götürdü, onun olağan faktörlerini ve dürtülerini, olağanüstü faktörler ve dürtüler katarak çoğalttı. Özel işlemlerin ve baskının işlemesiyle, uyuşuk ve bölük pörçük yığınları burjuvazi ile işbirliğine zorladı... Sosyal şovenizm ve oportünizm arasındaki sıkı ve kopmaz bağını görmeyi reddedenler, bireysel örneklerle sınırlıdır. Şu ya da bu oportünistin artık enternasyonalci olduğunu, şu ya da bu radikalın şovenizme döndüğünü söylerler. Ama böylesi bir iddianın, eğilimlerin gelişmesi bakımından hiçbir önemi yoktur. Birincisi, şovenizm ile oportünizmin, işçi hareketinde ekonomik temeli birdir: proletaryaya kitlesel karşı, genellikle kahr çeken ve ezilen yığınlara karşı, proletaryanın sayı bakımından küçük bir tabakası ile, millî sermayenin imtiyazlarından lokmalar alan küçük burjuvazi ile ittifak. İkincisi: İki eğilimin ideolojik ve politik kapsamı aynıdır. Üçüncüsü, sosyalistlerin oportünist ve devrimci eğilim biçimindeki eski bölünüşü İkinci Enternasyonal (1889-1914) döneminin özelliğiydi ve şovenist ve enternasyonalist biçimli şimdiki yeni bölünüşe uygundu.» (11)

Lenin 10. Avrupa ülkesini ele alarak, Almanya, İngiltere, Rusya, İtalya, Hollanda, İsveç, Bulgaristan, İsviçre, Fransa ve Belçika'da sosyalistlerin eski bölünüşünün, yani oportünistlerin ve diğerlerinin, şimdi çok büyük ölçüde, enternasyonalistler ve sosyal şovenler şeklindeki yeni bölünüşe uyduğunu gösterir. Ve oportünizmin sosyal şovenliğe götürdüğünü, bunların kökenlerinin aynı olduğunu örneklerle bir kere daha kanıtlar. (12)

Oportünistlerin ve şovenlerin Partiler içindeki güçleri, İkinci Enternasyonalin çöküntüye götürülen etkinlikleri onların burjuvazi ile ittifaklarından ileri gelir. Oportünistler ve şovenler gerçek işçi sınıfı çizgisine karşı arkalarına her zaman burjuva hükümetinin tüm güçlerini, hükümetleri, genel kurmayları alırlar. Seslerini duyur-

maları imkânları kendilerine en geniş şekilde tanır. Gazeteler, basın yayın organları onlara açıktır. Ama işçi sınıfının sesi sansür yüzünden, resmî gayri resmî basıklar yüzünden duyulmaz. Yani egemen sınıflar güç anlarda kendileriyle ittifak yapan, işçi sınıfını unutan ve ona ihanet eden, kendilerini destekleyen oportünistlerden ve sosyal şovenlerden hoşlanırlar, onları över, millî birlik içinde yer alırlarını göklere çıkarır, göz yaşartıcı nutuklar arasında, neden diğer sosyalistlerin, bu «hain yaramaz» çocukların aynı millî birlik ve beraberlik (siz burjuvazi ile birlik ve beraberlik olarak anlayın) içinde olmadıklarını sorarlar.

Sosyal şovenizm ve oportünizm aynı sınıf temeline, yani imtiyazlı işçilerin küçük bir bölümünün, işçi sınıfına karşı burjuvazi ile yaptığı ittifaka dayanır. Oportünizm ile şovenizmin politik muhtevası aynıdır: yani sınıfsal işbirliği devrimci eylemin tanınmaması, burjuvaziye güvenirken proletaryaya güvensizlik...

Oportünizmin ve Şovenizmin Teorisi Ultra - Emperyalizm

İkinci Enternasyonalin sembolik lideri Kautsky'dir denilebilir. Lenin sosyal şovenlerle mücadele ederken en çok Kautsky üzerinde durmuş, onun için ayrı bir polemik eseri bile yazmıştır. Bunun nedeni Kautsky'nin ikinci Enternasyonal sapmasını, yani oportünizmi ve şovenizmi adeta teorileştiren, bilimselleştiren, kuramını koyan kişi olmasıdır. Oportünizmin ve şovenizmin teorik açıklamasının temelinde Kautsky'nin «ultra emperyalizm» teorisi yatar. Ultra emperyalizm teorisi emperyalizmin kaçınılmaz olarak tekelciliği sürrekli geliştirdiği, tekelciliğin artık uluslar arasılaşarak kapitalizmin gelişmelerini, rekabeti son derece hafifleteceği; bunun bir yandan sosyalizme barışçı yoldan geçişi sağlayacağı, öte yandan da savaşları sona erdireceği varsayımına dayanan bir teoridir. Böylece Kautsky partilerin ve sol kanadın burjuvaziye yanaşmasını haklı göstermeye çalışır. Emperyalizm olgusunun yanlış çözümü, çözümlenmeyi yapanla-

rın burjuvaziyle uzlaşma eğilimlerini güçlendirir ve böylece ultra emperyalizm teorisi oportünizmin ve şovenizmin teorisi (eğer teoriye ihtiyaçları varsa) olur.

İkinci Enternasyonal Partilerinin ve liderlerinin önemli bir kısmının şovenizme sapmalarında ve işçi sınıfına ihanet etmelerinde, harekette, küçük burjuva ve burjuva unsurların ağırlığı kadar, Birinci emperyalist savaşı yanlış değerlendirmeleri, yani savaş konusunda sosyalistçe tavır almamaları, savaşın emperyalist niteliğini kavramamaları da vardır. Savaşın, savaşın her iki emperyalist kamp için de bir bölüşüm savaşı, yani bir emperyalist savaş olduğunu anlaşılmaması, yurt savunması gibi 1914 savaşı için son derece yanlış sloganlara yol açmış, şoven eğilimlerin haklılığı buna dayandırılmak istenmiştir. Oysa Lenin, hemen hemen konuyla ilgili bütün yazılarında savaşın emperyalist niteliği üzerinde durur. Bu savaşta tarafların bir yurt savunmasından asla söz edemeyeceklerini hatırlatır, savaşın bütün emperyalist ülkeler, bu arada kendi ülkesi Rusya açısından haksızlığını, gericiliğini gösterir ve emperyalist güçlerin ezdiği ulusların, ezilen ulusların kurtuluş savaşlarının da olduğunu, kurtuluş savaşlarının güçleneceğini ve bundan böyle sosyalizm için savaşlarla birlikte, tek haklı savaşların kurtuluş savaşları olacağını söyler. (Bu konuya işçi sınıfı sosyalistlerinin savaş karşısında tavrı bölümünde değineceğiz.)

Lenin, açık ve maskesiz sosyal şovenler yanında, asıl Kautsky gibi, Turati gibi, barış önerileri ileri süren, her türlü toprak ilhakına karşı olduklarını bildiren, emperyalist savaşta halkların askeri bakımdan boyunduruk altına alınmasına karşı çıkan sosyal şovenleri eleştirir. Örneğin bir Kautsky, İstanbul'un Rusya'ya verilmemesini ve Türkiye'nin bölüşülmemesini ileri sürerken, Alman emperyalizminin Türkiye'yi çoktan nüfuzu altına almış olduğunu ve Türkiye'nin gerçekten çoktan bölünmüş ve bağımsızlığını yitirmiş olduğunu unutmak tadır. Bu durum yine, büyük ölçüde, savaşın emperyalist karakterini görmemekten ve şovenizmin gözleri kör etmiş olmasın-

dan ileri gelmektedir.

Özetle söylenecek olursa İkinci Enternasyonal, oportünizmin savaş şartlarında şovenizme dönüşmesi ve parlamentarizmin, yani parlamentoyu tek amaç olarak görüp proletaryanın tüm sorunlarını parlamentodan çözmek isteyen eğilimin etkisiyle çöktü. Avrupa'nın en önemli Sosyal Demokrat Partileri ve liderleri oportünizm ve parlamentarizm kökenli sosyal şovenlikten kendilerini kurtaramadılar. Tüm Avrupa sosyal demokrat, sosyalist partilerinin bağrında önemli bölünmeler, enternasyonalist ve devrimci kanatlarla, oportünist ve şoven kanatların ayrılmaları olayı görüldü.

«İkinci Enternasyonalın (1889-1914) pek çok liderinin sosyalizme ihaneti, Enternasyonalin ideolojik ve politik iflası anlamına gelir. İkinci Enternasyonalin çöküşü, küçük burjuva oportünizminin şimdi ağır basmasından, ve bütün ülkelerin devrimci proletaryasının en seçkin temsilcilerinin çok önceden dikkati çektikleri burjuva yapısından kaynaklandı. Oportünistler, uzun zamandan beri İkinci Enternasyonal, sosyalist devrimi inkâr edip yerine burjuva reformizmin koyarak, sınıf mücadelesini reddederek, sınıflar arası işbirliği övütleyerek yıkmaya çalışıyorlardı. Burjuva şovenizmini, vatan severlik ve aynayurdun savunması maskeleri altında gizleyerek, militarizme karşı savaşı duygusal ve miskince bir açıdan görerek ve bütün ülkelerin proletaryasının bütün ülkelerin burjuvazisine karşı devrimci mücadelesinin yerine, burjuva parlamentarizminin ve burjuva kanunların zorunu olarak kullanılmasını bir fetiş haline getirerek ve başka örgütlenme ve ajitasyon biçimlerinin bunalım dönemlerinde kaçınılmaz olduğunu unutarak İkinci Enternasyonalin çöküşünü hazırlıyorlardı.» (13)

Böylece İkinci Enternasyonal, Birinci emperyalist yeniden paylaşım savaşının daha başında çöktü. Proletarya enternasyonalizmi bu çöküşle büyük bir yara aldı. Ve oportünizmin uzantısı, ikiz kardeşi şovenizmin yol açtığı bu çöküşün izleri bugüne kadar sürdü. 1917 devrimi ve sonrası,

Üçüncü Enternasyonal, 1920-30 larda yeniden heyecan verici bir şekilde güçlenen Enternasyonalizm dalgasına ve **sovenizmin** darbe yemesine, 1939'larda İspanya'da enternasyonal ruhun yeniden canlanmasına rağmen, İkinci Enternasyonalın izleri halâ silinmedi.

Sovenizme ve İkinci Enternasyonalın çöküşüne yol açan hastalıklar, burjuva toplumunun temel hastalıkları olduğu için, büyük ölçüde emperyalizm olgusundan ve emperyalist sömürüden kaynaklandığı, gidasını buradan aldığı için, emperyalizm yaşadıkça yaşıyor, emperyalizmin yara aldığı yerlerde geriliyor. Yine sosyalist sistemin emperyalist sistem ile karşı karşıya bulunması ve ulus gerçeğinin, bundan da beslenerek yaşaması, yani sosyalizme bütün dünyada geçilememiş olması sovenizmin kolay kolay silinip atılmasına ve her an, her olayda işçi sınıfı ve örgütleri içinde filizlenmesine, başını çıkarmasına neden oluyor. Dün olduğu gibi bugün de sovenizm, sadece bilingsiz ve burjuvazinin propagandasına kapılan kitlelerin değil, işçi sınıfının, onun ekonomik ve siyasal örgütlerinin kolay yakalandıkları bir hastalık olarak sürüyor.

İşçi Sınıfı Sosyalistleri ve Savaş

İkinci Enternasyonalın çöküşüne, işçi sınıfının uluslararası dayanışmasının darbe yemesine yol açan sovenizm, savaş karşısındaki tutum konusuna sıkı sıkıya bağlıdır.

İşçi sınıfı sosyalistleri için savaş nedir? Savaş karşısında alınacak tavır nedir?

Savaş karşısında tutum meselesi, Lenin'in düşüncesi ve eserleri içinde en derli toplu ve bütünsel şekilde, Birinci Dünya Savaşı'nın ilk yılında, 1915 Haziran-Ağustos'u arasında yazılan Sosyalizm ve Savaş'ta yer alır. Lenin, sovenizmi yıkmak, sovenlere ve İkinci Enternasyonalın işçi sınıfına ihanet eden liderlerine karşı mücadele vermek için, savaş konusundaki düşüncelerine, sürüp giden Savaşın çözümlemesi ve bu konudaki yanlışları göstermekle başlar. Lenin sürüp gitmekte olan

savaşın bir emperyalist savaş olduğunu ve modern çağların tarihindeki başka savaşlarla bir ilişkisi bulunmadığını açıklar. Yine Lenin, ünlü burjuva savaş tarihçisi Clausewitz'in «Savaş politikanın başka araçlarla devamıdır,» sözünü benimser ve sosyalistlerin savaşları böyle değerlendirdiklerini söyler. Kısaca işçi sınıfı için savaş soyut bir kavram olmadığı gibi, savaş karşısında tavır da savaşın niteliğine göre değişir.

Savaşın niteliğini belirleyen savaşan güçlerin genel politikaları, savaş öncesi çizgileri, yani savaş öncesi sosyal-sınıfsal yapıları, bu sınıf yapısının yol açtığı siyasettir.

«Sosyalistler, uluslar arasındaki savaşları her zaman, barbarca ve canavarca bularak mahkûm etmişlerdir. Bununla birlikte, savaşa karşı tutumumuz, (barış savunucusu ve destekçisi) burjuva pasifistlerinden ve anarşistlerden farklıdır. Birincilerden, bir ülkedeki sınıf mücadeleleriyle savaşlar arasındaki zorunlu bağıntıyı kavradığımız için ayrılırız. Biz, savaşların sınıflı toplum ortadan kalkmadan ve sosyalizm kurulmadan yok olmayacaklarını biliriz. Yine bunlardan, sivil savaşların, örneğin ezilen sınıfın ezene, kölenin, köle sahibine, serfin toprak ağasına, ücretli işçilerin burjuvaziye karşı verdikleri savaşların haklılığını, ilerici karakterini ve gerek liliğini tümüyle kabul etmekle ayrılırız. Biz marksistler, hem pasifistlerden, hem de anarşistlerden, her savaşın tarihsel olarak ayrı ayrı (marksist dialektik görüş açısından) incelenmesini gerekli görerek ayrılırız. Her savaşta kaçınılmaz olarak ortaya çıkan dehşete, zulme, sefalete, işkenceye rağmen, tarihte pek çok ilerici nitelikte savaş vardır. Bu savaşlar, (örneğin mutlakiyet veya kölelik gibi) zararlı ve gerici kurumların yıkılmasına, yada (Türkiye veya Rusya'da olduğu gibi) Avrupa'da en barbar despotlukların ortadan kalkmasına yardım ederek insanlığın ilerlemesine katkıda bulunmuşlardır.» (14)

Böylece pasifistlerin ve sosyalizmi hümanizmle karıştıranların bir yanılışı yıkılmış olur: Sosyalistler savaşı sevmezler, ama savaşların sosyalizm kurulana kadar

bir zorunluluk olarak kalacağını bilir ve gerici savaflara, emperyalist savaflara karşı olurken, ilerici ve haklı savaflardan, yani kurtuluş savaflarından, ezilen sınıfların ezenlere karşı savaflından, hertürlü geri düzeni yıkmayı amaçlayan savaflardan yana tavır alır ve bunları destekler. Yani işçi sınıfı sosyalistleri için savaş karşısında önceden ezberlenmiş, pasifist veya hümanist bir tutum değil, savaşın niteliğine göre takınılacak bir tutum söz konusudur. Şu halde şovenizme düşmemek için, ama öte yandan anarşizmle veya pasifizmle buluşmamak için yapılacak ilk iş bir savaşı dialektik yönetime göre, bütün yönleri ile, amacı ile ve en önemlisi de hangi sınıfların politikasının bir devamı olduğuna bakarak çözümlenektir. Bir tutum almak ancak bundan sonra mümkündür. Eğer bir savaş karşısında tutum alınmak isteniyorsa, bu savaş yer aldığı ortam ve şartlara oturtulmalıdır.

Örneğin 1789 Fransız devrimini izleyen savaflar mutlakçılık ve feodalizme karşı verilmiş ilerici burjuva karakterli savaflardır. Sosyalistler bu dönemde mutlakçılığın ve feodalizmin temellerini yıkan bu türden savaflara sevgi ve yakınlık duymuşlar, bunları desteklemişlerdir. Ama emperyalist döneme gelindiğine, artık tekelleşen ve emperyalistleşen burjuvazinin bir yandan ezdiği halkların bağımsızlık isteklerine karşı verdiği sömürge savafları, öte yandan emperyalist mihrakların kendi aralarındaki yeniden paylaşım savafları tümüyle gerici ve haksız savaflardır. Ulusal devletlerin kuruluşu, feodalizmden sonra ileri bir adımdı ve kapitalizmin gelişmesinin gerektirdiği bir adımdı. Bu yüzden ulusal devletlerin kurulması savafları ilerici savaflardı. Ama 1914 savaşı çoktan emperyalistleşmiş ulusların kendi aralarındaki bir dünyayı yeniden bölüşüm savaşıdır. Bu savaşın hiçbir haklılığı yoktur.

Lenin sosyal şovenlerin Birinci Dünya Savaşındaki tutumlarını haklı göstermek için ileri sürdükleri gerekçeleri bir bir çürütür. Bu gerekçelerden en önemlisi «anavatanın savunması» ve «savunma savaşı» gerekçeleridir.

Birinci Dünya Savaşının emperyalist

karakterini açıkça ortaya koyan Lenin, kim ilk saldırmış olursa olsun, savaşın amacı emperyalist bölüşüm ve güç kazanma oldukça bunun haklı bir savaş olamayacağını ortaya koyar.

«Sosyal şovenizm, şimdiki savaşta» anayurdun savunması fikrinden yana çıkmaktır. Bu fikir, savaş sırasında sınıf mücadelesinin bir yana atılmasına ve savaş borçlarını vb. kabullenmeye yol açmaktadır. Gerçekten, sosyal şovenler, proleter. yaya düşman bir burjuva politikası izlemektedirler, çünkü yabancı istilacılara karşı bir vatan savunmasını değil, şu veya bu 'büyük' devletin koloniler edinme ve başka ulusları ezme 'hakkı'nı savunmaktadır. Sosyal şovenler, bir burjuva yurt. turmacası olan savaşın özgürlük ve ulusal varlığı korumak üzere yapıldığı yalanını tekrarlıyorlar ve proletaryaya karşı burjuvazinin yanında yer alıyorlar.

Sosyal şovenler arasına, saldırgan büyük devletler grubundan *birinin* hükümetini ve burjuvazisini haklı çıkartan ve aklayanlarla, Kautsky gibi, saldırgan devletlerin sosyalistlerinin anayurdun savunma görevinde olduklarını iddia edenler girer.» (15)

Gerçekten de Birinci Dünya Savaşında İttifak ve İttifak devletleri, iki emperyalist kampı temsil ediyorlardı. Ve önce kim kim saldırmış olursa olsun, savaş emperyalist amaçlı bir savaftı. Böyle emperyalist amaçlı bir savaşta anayurdun savunması kavramı gerçekte şu veya bu emperyalist burjuvazinin çıkarlarının ve işçi sınıfını ezmesinin savunulması anlamına geliyordu. İşte vatan savunmasından yanan çıkan, işçi sınıfına ihanetlerini bu kavram altında gizleyen sosyal şovenler, kendi emperyalist burjuvalarının yanında saf tuttular ve en haksız bir emperyalist savaşta burjuva çıkarların savunuculuğunu yaptılar.

Saldırı ve Savunma Savaşları

Savaş konusunda sosyalistlerin kabul etmedikleri ikinci yanıltıcı kavram, saldırı ve savunma savafları kavramlarıdır. İlk bakışta, saldırı savaşı haksız, savunma savaşı haklı gibi görünür. Oysa sorun kimin

ilk saldırdığı değildir. Böyle olsa ulusal kurtuluş savaşlarının çoğunu haksız kabul etmek bile mümkün olabilir. Sosyalistler savunma savaşından söz ederken, her zaman «haklılığı savunmayı» anlarlar; yoksa istila'ya karşı kendini savunmayı değil, İki emperyalist burjuvazi kendi arasında çarpışırken, kim ilk saldırmış olursa olsun ikisi de gerici ve haksız, yani işçi sınıfının karşı durması gereken bir savaş içindedir. Çünkü bu, Lenin'in basit örneğiyle, 100 kölesi olan bir adamın köle sayısında eşitlik sağlamak için 200 kölesi olan adama saldırması olayına benzer. Şimdi, 200 köle sahibi böyle bir savaşta kendisine saldırıldığı ve savunmada olduğu için 200 köleyi ezmekte haklı mıdır? Haklı bir savaş içinde midir? Şüphesiz ki hayır.

Bir başka örnek verir Lenin: Örneğin Çin veya İran gibi çarlık despotizmi altında inleyen, sömürülen uluslar Rusya'ya savaş açsa, Fas Fransa'ya, Hindistan İngiltere'ye saldırsa, bu savaşlar saldırı savaşları oldukları için haksız mı sayılacaklar?

Demek ki savaşları saldırı ve savunma savaşları olarak ayırmak yanlıştır. Savaşların haklılığını daha geri bir rejimi devirmek üzere yapılması, daha ileri bir üretim biçimi ve düzen amacını benimsemeleri, emperyalist boyunduruğu yıkmaya yönelmeleri ve sivil savaşlarda da ezilen sınıfların baskı ve sömürden kurtulma amaçları belirler. Bu amaçlar oldukça ilk saldırının kim olduğu veya kimin savunmada olduğu hiç önem taşımaz.

İşte İkinci Enternasyonal liderleri, bu konuyu da, sosyal sovenliklerini maskeleyerek için çarpıtmışlar ve kendi burjuvazileriyle, işçi sınıfına, işçi sınıfının uluslararası davasına karşı işbirliği yapmışlardır.

İlerici, daha geri üretim biçimlerini yıkmaya yönelik, geri rejimlere karşı, bağımsızlık için, sömürden kurtulmak için sürdürülen tüm savaşlar haklı savaşlardır. Ve işçi sınıfı bu savaşları destekler. Aksine, geri bir düzeni sürdürmek, egemen sınıfların egemenliğini pekiştirmek ve çıkarlarını korumak üzere girişilen her savaş gerici ve haksız bir savaştır. İşçi sınıfı bu savaşlara karşı çıkar.

«Bir sosyalist, bir devrimci proleter, bir enternasyonalist başka türlü iddia eder. Der ki: 'Savaşın karakteri' saldırganın kim olduğuna, yada düşmanın kimin yurduna yerleştiğine değil, savaşın hangi sınıfın yaptığına ve bu savaşın hangi politikanın devamı olduğuna bağlıdır. Eğer savaş gerici ve emperyalistse, yani emperyalist, ağgözlü, soyguncu, gerici burjuvazinin iki grubu arasında yapılıyorsa, her burjuvazi (en küçük ülkede bile) yağmaya katılır. O zaman devrimci proleteryanın bir temsilcisi olarak benim görevim, bir dünya kasaplığının dehşetinden korunmanın tek yolu olduğu için, dünya proleter devrimini hazırlamaktır. Benim iddiam 'ülkemin' açısından değil (çünkü bu emperyalist burjuvazinin elinde oyuncaktan başka birşey olmadığını düşünmeyen zavallı, ahmak küçük burjuva milliyetçisinin iddiasıdır,) dünya proleter devriminin hazırlanmasında, propagandasında ve çabuklaştırılmasında olan payım açınsındandır.»

Enternasyonalizmin anlamı budur, enternasyonalistin, devrimci işçinin, gerçek sosyalistin görevi budur...» (16)

Sosyalistlerin Tavrı

Savaşın ve savaşa karşı sosyalistçe tutumun doğru değerlendirmesinden kaynaklanan sonuç şu oldu: Avrupa sosyal demokrasisinin önemli bir bölümü sovenizme kapılıp «kendi» burjuvazileriyle, dünya işçi sınıfına ve «kendi» işçi sınıflarına karşı ittifak kurarken, bir kısım kanatlar, devrimci partiler halinde bölündüler ve Rus Sosyal Demokrasisinin Bolşevik kanadı savaş konusunda kendi devrimci taktiklerini ve sloganlarını başarıyla uyguladı. 1914 savaşını doğru çözümleyenlerin enternasyonalci sosyalistler olduğu görüldü ve Rusya'da 1917 devrimi bu doğru çözüm üzerine kuruldu.

Savaş karşısında sosyalistlerin tavrı: bir yandan, küçük burjuva pasifizminin «silâhsızlanma» gibi, pasifistlerin her türlü savaşa karşı olmak gibi, hümanistlerin, savaş aleyhtarlığı, gibi, soyut ve hayata uygulanamayacak miskince tavrılarından kaçınmak, bu tavrıların eleştirme ve ser-

gilemektir. Öte yandan, çeşitli anarşist çizgilerin, yine savaş geldiğinde iflas eden ve boş kalıplar olduğu anlaşılan, «işçi sınıfının nerede ve ne için olursa olsun savaşa genel grevle cevap vermesi» taktiklerinin geçersizliğini ve sonunda pasifizizmle nasıl birleşeceğini göstermek ve savaşın emperyalist niteliğini hesaba katmayan, yurt savunması gibi haklı bir kavram ardına sığınmaya çalışan oportünizmin maskesini düşürmektir. İşçi sınıfının soyut bir savaş aleyhtarlığına kapılmaması için mücadele etmektir.

Emperyalist burjuvazi tepeden tırnağa silahlıyken ve bu silahları bırakmaya hiç niyeti yokken silahsızlanma sloganının işçi sınıfını ve emperyalizme karşı mücadele verecek dünya halklarını emperyalist burjuvazi karşısında silahsızlandırmak anlamına geleceği, daha Birinci Dünya Savaşı sırasında açıkça ortaya kondu. Gerçek bir silahsızlanma ancak sosyalizmle mümkün olacağına, gerçek barışa sosyalizmle geçileceğine göre, silahsızlanmanın ancak ondan sonra bir anlam taşıyacağı, devrimci bir slogan olabileceği, ancak burjuvazi silahsızlandırdıktan sonra, *ancak o zaman*, silahsızlanmadan söz edilebileceği gösterildi. Bir yandan şovenizmin maskesi düşürülürken, öte yandan da kitlelerin şovenizme en az kapılmış olduğu, uzun savaşlardan yorgun, bitkin düşmenin kitlelerde doğru bir savaş aleyhtarlığı çarlığı ve burjuvazinin bütün karşı propagandasına rağmen geliştirdiği Rusya'da, bu haksız yeniden paylaşım savaşından proletaryanın çıkarları doğrultusunda yararlanmanın yolları arandı. Lenin bu açıdan savaşı şöyle değerlendiriyordu:

«... Savaş, çok şiddetli bir bunalım yaratmış ve kitlelerin sıkıntılarını beklenmedik ölçülerde artırmıştır. Bu savaşın gerici niteliği ve *bütün* ulusların burjuvazilerinin kendi yağmacılık amaçlarını 'ulusal' ideoloji ile uzlaştırmak için söyledikleri hayasızca yalanlar, bugünkü objektif olarak devrimci durum hesaba katılacak olursa, kitleler arasında, kaçınılmaz şekilde devrimci eğilimler yaratmaktadır. Bu duyguların bilinçli hale gelmesi, derinleşmesi ve şekillenmesinde kitlelere yardım-

cı olmak görevimizdir. Bu görevi şu slogan doğru olarak ifade eder: Emperyalist savaş sivil savaş haline dönüştürün; savaş sırasında, *tüm* tutarlı sınıf mücadeleleri ve bütün ciddi şekilde yönetilen 'kitle eylemleri' taktikleri bu amaca yönelmelidir.

Daha 1907'lerden başlayarak 1921'lere kadar, Birinci Emperyalist Savaş sırasında en tutarlı çizgiyi savunmuş ve sosyal şovenizme karşı en tutarlı mücadeleyi vermiş olan işçi sınıfı çizgisinin savaş konusundaki tavrı, bu gün de değişmeyecek tavrımız olan: *Sömürüyü sürdürmeyi amaçlayan gerici savaşlara karşı, sömürüyü ve emperyalizmi yıkmaya yönelik tüm mücadelelerden yana olmak* şeklinde özetlenebilir. Bu çizgiyi benimseyip çözüm yetersizliğinden ve diyalektik metodu savaşların çözümüne uygulamamaktan doğan yanlış tavırlar da olabilir. Bu yüzden önce savaşın niteliğini ortaya çıkarmak, bu savaşın hangi sınıfların hangi politikalarının devamı olduğunu görmek gerekir. Gerici egemen sınıfların sürdürdüğü bir savaş mutlaka onların savaş öncesindeki politikalarının bir devamı, yani gerici ve sömürücü olacaktır.

Yaşayan Şovenizm

Sosyal pratiğin doğru devrimci çizgiyi baştan sona doğrulamasına, Birinci yenden paylaşım savaşını izleyen 60 yıl boyunca, bir yandan emperyalist savaşları, bir yandan da ezilen halkların kurtuluş savaşlarının, doruk noktalarına varmaları, sosyal pratiğe, yeni yeni örnekler ve dersler getirmelerine rağmen, sosyal şovenizm emperyalist kamp içinde hâlâ yaşıyor ve işçi sınıfına ihanete devam ediyor.

Lenin 1914'de İkinci Enternasyonal'in yıkılışını ilân ederken «Yaşayan sosyalizm ve ölü şovenizm» diyordu. Lenin o sırada enternasyonal sosyalizm içinde, tutarlı şovenler, şovenlerin tutarlı muarızları ve arada kalan kararsızlar olarak üç eğilimin varlığından söz ediyor, artık şovenliğin öldüğünü ve yeni bir ruhla enternasyonalin yeniden kurulması gerektiğini söylüyordu. Gerçekten de ilk büyük şoven dalgadan, 1920'lerden sonra Ekim devriminin de et-

kisiyle enternasyonalizm yeniden egemen oldu. Ancak şovenizm ölmeydi. Avrupa sosyal demokrasisi, Avrupa'da sosyalizm, enternasyonal temeller üzerinde kendisini toparlayamadı. İkinci dünya savaşı şovenizme bir kere daha güç kazandı. Avrupa Sosyalist Partileri içinde şoven sapmalar Birinci Dünya Savaşında olduğu gibi ve aynı temellere dayanarak boy attı.

Günümüzde yaşayan şovenizmden söz ederken, emekçi halk arasında, geniş kitlelerde etkili, yaygın ve köklü olan şovenizmle, sosyalist kadrolar ve partiler içinde ortaya çıkan «sosyal şovenlik» arasında ayırım yapmak gerekir.

Türkiye'de Kıbrıs konusu ve çevresinde gelişen olaylar sırasında, her ikisinin de en bariz örneklerine rastlandı. Şovenizm, bir yandan kitleleri gittikçe yaygınlaşan bir alev gibi sararken, bir yandan da en umulmadık yerlerden baş verdi.

Kitleler Neden Şovenizmden Kurtulamıyor?

Bir ülkede şovenizmin başlıca kısırtıcıları o ülkenin egemen güçleri, emperyalist ülkelerin emperyalist burjuvazisi, sömürülen ülkelerde de emperyalizmin ortağı ve işbirlikçisi tüm sömürücü sınıf ve zümrelerdir. Şovenizmin yansımaları halkın başka halklara düşmanlığı olduğuna göre, böyle bir düşmanlığın kökleşmesinde, yaygınlaşmasında, azgınlaşmasında, buradan giderek savaşçı eğilimlerin doğmasında, son çözümlemede sadece sömürücü egemen sınıfların, başlıca finans kapital ve ortaklarının çıkarı vardır. Çünkü böylece, kitlelerin dikkati iç sömürüden ve iç sorunlardan bir dış soruna çekilebilir; kitleleri yönetmek kolaylaşacak; ülke içinde keskinleşmiş olan sınıf çelişkileri ve çıkar farklılıklarının doğurduğu bilinç, «millî birlik» sloganıyla ve havasıyla, hiç değilse bir süre törpülenecek ve unutturulacak, bunu unutmayanlar olursa, böylelerinin, hem de kitlelerin en geniş tasvibini alarak 'tepelenmesi' kolaylaşacaktır. Öte yandan özellikle emperyalist ülkeler burjuvazisinin ve bir ölçüde sömürülen ülkelerin emperyalizme bağımlı ve onun orta-

ğı olan burjuvazilerinin ve diğer sömürücü sınıflarının, savaşlardan doğrudan ekonomik çıkarları vardır. Örneğin ABD finans oligarşisinin önemli, hem de çok önemli bir bölümü için savaş en büyük kâr kaynağıdır. Savaş ekonomileri, eninde sonunda sermayenin kârlarına kâr katan enflasyonist ekonomilerdir. Türkiye gibi, kapitalizmin genel anarşisinin bir de bağımlı kapitalizmin çarpık yapısından gelen anarşiyle pekiştiği yerlerdeyse, savaş dönemleri yeni vurgun dönemlerdir; sermayenin iktidarlardan çeşitli tavizleri kolaylıkla kopardığı dönemlerdir.

Kitleleri şoven ve savaşçı bir psikolojiye sokmakta egemen sınıfların ne gibi çıkarları olduğunu gözden geçirirken emperyalizmin askeri stratejik amaçları da unutulmamalıdır. Çağımızda çeşitli mahalli savaşların ve çatışmaların köküne inildiğinde emperyalist mihraklardan birinin askeri çıkarlarıyla karşılaşılır. Sömürülen, geri kalmış ülkelerin egemen sınıflarının, emperyalizmle sıkı göbek bağları, bunların emperyalizmin çıkarlarının beççiliğini yapmalarına, böyle bir görevle yükümlenmelerine yol açar. Bu görevi yerine getirmek, bu beççiliği yapmak, halk kitlelerini emperyalizmin çıkarlarını bilinçsiz olarak savunabilecek psikolojik ortama tutmakla mümkün olur ancak. İşte bütün bu nedenlerle, gerek emperyalist ülkeler burjuvazisinin gerekse bağımlı, geri kalmış ülkelerin egemen sınıflarının, kitlelerde şoven eğilimleri, başka halklara, aynı kendileri gibi sömürülen başka halklara karşı—düşmanlıkları, savaş psikolojisini körüklemekte «sınıf çıkarları» vardır. Böyle bir psikolojiyi sürekli olarak ayakta tutmak ve gereğinden kullanmak için ,yerli yabancı egemen sınıflar, halk kitlelerini zaman zaman şu veya bu düşmanlık hedeflerine yöneltirler; ellerindeki bütün propaganda imkânlarını, bunun da ötesinde baskı terör imkânlarını bu yolda kullanırlar. Emekçi kitlelerin çıkarlarıyla özdeş olan YURTSEVERLİK'in yerine, ırkçılığa, temelsiz düşmanlıklara ve ham hayallere kadar varan dar ve bağnaz milliyetçilik geçirilir; düşmanlıklar, hırslar körüklenir. Tarih boyunca, böyle

bir mekanizmayla harekete geçirilmiş kitlelerin en vahşice davranışlarının örnekleri görülmüştür. Nazlının, yani Almanya finans kapitalinin en azgın kesiminin terör rejiminin yarattığı Yahudi düşmanlığı, ve bu düşmanlığın kitle halinde katliama, jenosidlere, en vahşice davranışlara nasıl vardığı, emperyalizmin çeşitli oyunları ile aynı ülkenin halkının birbirine Kuzey Vietnam-Güney Vietnam, Kuzey Kore-Güney Kore örneklerinde olduğu gibi, nasıl düşman edilip, kardeşlerin kardeşleri vurduğu ve yine emperyalizmin en korkunç oyunları ve planlarıyla, yüzlerce yıl kardeş yaşamış bir halkın Kıbrıs'ta nasıl birbirini kırdığı, bu körüklenmiş düşmanlıkların ve şovenizmin sonuçlarının en son örnekleridir.

Egemen güçlerin ellerindeki tüm propaganda, kitle haberleşme araçlarından yararlanarak halkın bir başka halka düşmanlığını nasıl uyandırdıklarının, nasıl körüklediklerinin en açık örnekleri, son olaylarda Türkiye başına bir göz atmakla kavranabilir. (Bu konuda çeşitli örnekler İLKE dergisinin «Olaylar, yorumlar, belgeler» bölümünde yer almaktadır). Tüm kitle haberleşme araçlarında bir Rum ve Yunan düşmanlığının yaratılması için âdeta yarışa girilmiştir. Bununla da yetinilmeyip ve Kıbrıs çerçevesinde gelişen çeşitli olayları bir büyük zafer ve destan havasına sokularak kitlelerin milli duyguları, milli gururları, yanlış hedeflere yönelik olarak tahrik edilmektedir. 1955 yılının ünlü 6.7 Eylül olaylarını hatırlayanlar, bu kışkırtılmaların, sonunda nasıl bir genel yağmaya ve nasıl papazların yakalanıp sünet edilmesine kadar vardığını da hatırlayacaklardır.

Böyle dönemlerde, yanlış düşman ve yanlış hedef göstermek, örneğin Kıbrıs konusunda emperyalizmin ve özellikle de ABD emperyalizminin asıl düşmanı ve asıl hedef olduğuna hiç değinmeden, ve özellikle bu gerçeği gözlerden saklamak için kitleleri aynı şekilde, aynı emperyalist güç tarafından ezilen ve kışkırtılan bir başka halka karşı kışkırtmakta, sadece emperyalizmin ve ortaklarının çı-

karı olabilir.

Kitleler şovenizme her zaman açıktır ve sosyalizmin zaferine kadar da açık kalacaklardır. Sömürücü egemen sınıflar yaşadıkça, şovenizm de şu veya bu güçte yaşayacaktır.

Yukarda sözünü ettiğimiz, egemen sınıfların şartlandırması dışında, kitlelerin ezilmişliği de, şoven uygulamada ve davranışlarda iyi bir tatmin ve kanalizasyon olacak bir yol bulur. Özellikle Türkiye'de, yıllardan beri emperyalizmin ve yerli ortaklarının sömürdüğü emekçi halk, kendisine belletilmiş bir şanlı geçmiş hayaliyle, yanlış bilinçlenme veya bilinç eksikliği yüzünden, emperyalizmin ve ortaklarının sömürüsüne karşı çıkmayı emperyalizmin ona gösterdiği yanlış hedefe düşmanlık şekline sokar. Gerçek düşman, gerçek hedef bir yana bırakılır, hatta dost gösterilir; bir başka halk düşman olarak belletilir...

Bu arada sorunlara işçi sınıfı çizgisini ve bilimi açısından bakanlar, dar ve bağnaz milliyetçiliği aşanlar, kitlelere gerçekleri göstermeye, şovenliğin zararlarını anlatmaya ve asıl düşmanın yerli yabancı sömürücüler olduğunu belletmeye, kitlelere bilinç götürmeye çalışanlar, büyük baskılar altında bırakılır. Bu kişiler toplumda yaratılmış hava içinde, bir süre şartlandırılmış emekçi kitlelerin önemli bir bölümünün tepkisiyle de karşılaşabilirler.

Böylece, kitlelerde şovenizm, dar ve bağnaz milliyetçilik, yurtseverliğin yerini alan kof ve aldatici bir milli gurur, bir savaş ve vatan - millet edebiyatı, egemen güçlerin en büyük kozlarından ve araçlarından biri olarak yaşar, yaşatılır.

Sosyal Şovenlik

Şovenizm sadece kitleleri sarmakla kalmaz. Yazının başında da söylediğimiz gibi, o, işçi sınıfı sosyalizmiyle burjuva ve küçük burjuva eğilimlerini ayırmakta en önemli araçlardan biridir. İkinci Enternasyonalin çöküşüne neden olan şovenizm, günümüzde de sosyalizm içinde yer yer yaşamaya, işçi sınıfına zarar vermeye ve işçi sınıfını burjuvaziye teslim etmeye devam etmektedir.

Kıbrıs olayları, Kıbrıs müdahalesi ve

Türkiye - Yunanistan ilişkilerindeki savaşın eşliğine kadar gelen gerginlik, şovenliğin nasıl en umulmadık —belki de umuldu— yerlerden başını çıkarıverdiğini gösterdi. Küçük burjuva ilericiileri, bir zamanlar ve halâ «sosyalist» sayılan, kendilerini sosyalist sayan bazı aydın kesimler, işçi sınıfının ekonomik örgütleri olan sendikalar, «milletçe bütünleşme» havasına hemen uydukları gibi, en yanlış tutumlar ve politikaları, sırf *kendi* hükümetimiz yaptığı için alkışladılar ve büyük sermayenin elindeki ve kontrolündeki kitle haberleşme araçlarının halkın bir başka halka düşmanlığını körükleyen, şovenizmi büsbütün güçlendiren propagandalarına kaıldılar. Türk-İş'ten DİSK'e kadar tüm işçi sendikaları, işçilerin bir veya birkaç gündeliklerinin, daha ücretleri verilirken kesilmesi ve Kıbrıs fonuna yatırılması için karar aldılar ve müdahaleyi desteklediklerini birçok defalar açıkça bildirdiler. Bu arada Yunan halkına, Rum halkına karşı, yani Yunanlı işçiye karşı düşmanlık bildirileri yayınlamayı ihmal etmediler. Demokratik örgütler, meslek kuruluşları, sasmayı tercih eden pek azı hariç, aynı tutumu gösterdiler. Aralarında müdahalenin durdurulmamasını, tüm Ada'nın alınmasını isteyenler de çıktı. Siyasal partilerin ve Parti liderlerinin, sadece Türkiye Sosyalist İşçi Partisi hariç olmak üzere, harekâtı ve çevresinde gelişen hertürlü olayı «millî birlik ruhu»ndan söz ederek desteklemeleri ilgi çekiciydi.

Birakalım teoriyi ve tarihin derslerini bir yana, en basit bir akıl yürütme bile, bu olup bitenlerde bir terslik olduğunu gösterir. Finans kapitalin en kodaman sözcülerinin, işçi sınıfı örgütleriyle, halkçı bir çizgiyle, hele hele sosyalistlerle, hangi konuda olursa olsun birleşmesi mümkün müdür? Kesinlikle hayır. Aynı sınıfların çıkarları, her konuda olduğu gibi savaş konusunda da kesinlikle farklı ve birbirine zıttır. Savaş nasıl politikanın bir devamıysa, savaşa karşı tutum da politikanın devamıdır. O sınıfın genel politikası, yani sınıf çıkarları doğrultusunda izlediği çizgi neyse, savaşa bakışı, savaş karşısında tutumu da o olacaktır.

Yine somut Kıbrıs örneği üzerinde konuşalım: Kıbrıs müdahalesinin resmen olması da fiilen bir taksimle sonuçlanması, emperyalizmin 20 yıllık planlarının bir parçasıydı ve bu yüzden emperyalizmin ortağı olan yerli finans kapitalin ve diğer sömürücü sınıf ve zümrelerin çıkarlarına da uygundu. Böylece yerli sermaye yeni bir sömürü ve yatırım alanı bulacak, bu yatırımlarda kendisine mahrumiyet bölgelerinde olduğu gibi teşvikler sağlanacak, kredi muslukları açılacak, yeni pazarlar edinebilecekti. Nitekim, Kıbrıs çıkartmasının ertesi günü, büyük sermayenin en kodaman sözcüleri toplantı üstüne toplantı yaparak hükümeti tebrik ediyor, hükümetle bir çelişkileri kalmadığını dolaylı veya dolaysız şekilde söylüyor ve «Kıbrıs'a ekonomik çıkartma yapmaya hazır olduklarını» bildiriyorlardı. Daha o günlerde Sanayi ve Ticaret Odaları, İngiltere'deki benzeri kuruluşlarla ilişki kurarak yatırım alanlarını ve ortaklık alanlarını tesbit ediyor ve bunu bir «vatan görevi» olarak yaptıklarını da bildiriyorlardı. Önemli bir kısım aydını ve bürokrati içine alan, hatta aralarında 'bir zamanların «sosyalist»leri de bulunan küçük burjuva radikalleri, hiçbir zaman sosyalizmi işçi sınıfı öncülüğü, işçi sınıfının çıkarları ve işçi sınıfı enternasyonalizmi olarak almadıkları, sosyalizmi bir «sosyal adalet» meselesi, emperyalizme karşı mücadeleyi de bir «millî gurur ve haysiyet meselesi» olarak gördükleri için, sıcak olaylar içinde milliyetçiliğe kaymaları doğaldı ve bu durum sınıf kökenlerinin, küçük burjuva çizgilerinin beklenen sonucuydu.

Sorulmayan soru, girilmeyen akıl yürütme suydur: işçi sınıfının çıkarları, finans kapitalin, burjuvazinin yani kendisini sömüren sınıf ve çıkarlarıyla özdeşleşebilir mi? Yada bu sınıflar ve zümreler, özellikle finans oligarşisi kendi sınıf çıkarlarını unutarak çiğneyerek bir davayı pir aşkına, diyelim Vatan - Millet aşkına destekleyebilir mi? Bu sorulara verilecek cevap hayırdır.

Buna rağmen Türkiye'de son olaylar sırasında, sendikasında küçük burjuva aydınına, burjuva sosyalistinden küçük bur

juva ilericisine kadar herkes, milli davanın soyut ve sınıflardan bağımsız bir dava olduğuna inandı; ve başta işçi sınıfı olmak üzere tüm emekçi kitleleri uzun vadeli gerçek çıkarları, burjuvazi ile finans kapitalle ve emperyalizmle ittifaklar kurularak, bu ittifak en güzel, en kutsal, en dokunulmaz, laflar ve baskılar altında saklanarak, maskelenerek, feda edildi.

Hatta hükümetin bile bir ölçüde açık bıraktığı eleştiri ortamı, bizzat küçük burjuva aydınları, yazarları çizerleri tarafından kapatıldı ve soru soranlar bile «hain» ilan edildi. Ya da soruna işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin çıkarları açısından bakanların, ve bu konuda *kendi* finans oligarşilerinin dolayısıyla emperyalizmin çıkarlarına karşı çıkarların, yani gerçek yurtseverlerin, gerçek vatanseverlerin sesinin duyurulmaması için elden gelen arda konmadı.

Bu yazının konusu Kıbrıs meselesi değildir. Kıbrıs meselesi önümüzdeki günlerde, olayın sıcaklığı ve heyecanı biraz geçip de insanlar —belki de— sosyal şovenler düşünmeye başladıkları zaman enine boyuna tartışılacak, bugün toz duman arasında da görülmeyen ve anlatılamayanlar o zaman somut delilleri ve etkileriyle anlatılabilecektir. Yalnız şurasını hemen söylemeden geçemeyeceğiz. Türkiye’de belki de uzun yıllar kazanamayacak bir şovenliğin, hirsın, nefretin, kinin, halkların halklara düşmanlığının yaygınlaşmasında; bu toz duman arasında gerçek düşmanın yani emperyalizmi ve yerli ortaklarının kitlelerin gözünden saklanması, Türkiye’deki ilerici, demokrat kesimlerin de payı olmuştur ve tarih ileride bu payı gözler önüne sermektedir. Üstelik de, en yakın bir gelecekte yaratılan bu hava, bütün sonuçlarıyla birlikte bizzat ilerici ve demokratik güçlerin önüne bir engel olarak dikilecektir.

Millî Birlik - Sınıf Gerçeği

Milliyetçiliğin en ilerici sınıfın en kutsal sloganı olduğu çağ, burjuva devrimleri çağıdır. Bu çağ aynı zamanda uluslaşma çağıydı, ve tüm 18 ve 19, yüzyıl boyunca, ulus gerçeği ilerici bir gerçektir. Çünkü feodal aristokrasiye, tahakküme feodal

krallıklara, İmparatorluklara, kapitalizmin gelişmesini, üretici güçlerin ilerlemesini engelleyen tüm baskılara karşı, bir direnmeyi simgeliyordu.

Bu çağın devrimci ilerici sınıfı burjuvazi, burjuva devrimlerini gerçekleştirirken aynı zamanda uluslaşmayı da gerçekleştireyor, uluslar, burjuva düzenlerinin kaleleri olarak ortaya çıkıyordu. Bu çağlarda, uluslaşma hedefi etrafında toplanıp mücadele vermek; burjuvaziyle birlikte diğer emekçi sınıf ve tabakaların da çıkarılmaydı. Daha ileri bir toplum düzenine, kapitalist topluma geçiş ve kapitalist toplumun kurumlarından olan uluslaşma böylece hız kazanıyordu.

19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren, kapitalizmin tekelci kapitalizm ve emperyalizm aşamasına varmasıyla birlikte, ulusal burjuvaziler de gericileştiler ve emperyalistleşerek uluslararası bir sömürü ağı niteliği kazandılar. Emperyalist ülkelerin burjuvazisi ve sömürülen ülkelerin bağımlı burjuvazileri, aslında vatandaşları olmayan, artık eski anlamıyla «milliyetçi» olmayan bir sınıf meydana getirmeye başladılar, uluslararası finans kapital doğdu. Emperyalist sömürü, metropol ülkelerin emperyalist burjuvazileri ve sömürülen ülkelerin bağımlı burjuvazilerinin, adeta uluslararası bir sömürücü ortaklar şebekesi haline gelmesiyle katmerleşti. Böylece uluslararası finans kapital ve sömürülen ülkelerdeki yerli ortakları, bir bütün olarak, metropol ülkelerin işçi ve emekçi sınıflarıyla bağımlı ülkelerin halkları karşısında yerlerini aldılar. Artık burjuvazinin ve onun siyasal amaçlarından olan ulus’un ilerici niteliği ortadan kalkmış, ilerici millî burjuvaziler uluslararası tekeller şebekesi haline almaya başlamıştı. Aralarındaki savaşlar, uluslaşma savaşları değil, emperyalist paylaşım savaşları, yani dünyayı paylaşım savaşlarıydı artık. İlk uluslaşma döneminde, gerici aristokrasilerin karşısında burjuvaziyle birlikte toplumun tüm emekçi kesimleri de bir «üçüncü sınıf: tiers etat» halinde yer alırken, burjuvazinin gericileştiği emperyalizm ve tekelci kapitalizm çağında, sömürücü egemen sınıf ile, işçi sınıfı ve diğer emekçi

sınıflar arasında hiçbir çıkar aynılığı kalmadı, Sınıf gerçeği bütün açıklığıyla ve bütün keskinliğiyle ortaya çıktı. Bundan böyle de, «millî birlik» sloganı, egemen sınıfların, sınıf çıkarlarının keskinleştiği kitlelerin bilincinden gizlemek, çıkar farklılıklarını yumuşatmak ve unutturmak, kendi sömürülerini maskeleyerek için kullanılan bir slogan oldu.

Egemen sınıflar, sıkıya geldikleri zaman bu türden sloganları kullanmaya ve kutsallaştırmaya büyük önem verdiler. Çoğunlukla başarılı da oldular. Artık kendilerinin inanmadıkları milliyet gerçeğini kitlelere yaygınlaştırmak ve kitlelerde kökleştirmek için her imkânı kullandılar. Kısaca söyleyecek olursak, çağımızda ulusal kurtuluş savaşları dışında, millî birlik ve benzeri sloganlar, sınıf ve çıkar çatışmalarını unutturmaya, geriletmeye yönelik sloganlardır. Ve özünde, «kendi milletimden olan sömürücü sınıflar, en sömürgeci, en kan emici, en zalim zümreler bile, bana bir başka ülkedeki sömürülen emekçi sınıflardan daha yakındır» anlamına gelir. «Bir yanda kendi milletimden bir parababası, öte yanda başka milletlerden milyonlarca işçi varsa, ben kendi parababamı seçerim» anlamına gelir. İşte bu noktadan şovenizme varılır ve işte bu noktada işçi sınıfı enternasyonalizmiyle sosyal şovenliğin ayrışma noktasıdır.

Sonuç :

Dünya sosyalizminin tarihinde, İkinci Enternasyonalin çöküşünden bu yana şovenizmin sadece bilinçsiz kitlelerde değil, aynı zamanda sosyalizmin, işçi sınıfının içinde de yaşamasının temeli nedir ?

Bu temdi kısaca, şovenizmin sınıf kökeninin, yani işçi sınıfı içindeki burjuva, küçük burjuva eğilimlerin varlığını sürdürmesi şeklinde özetleyebiliriz. Emperyalizm halâ yaşamaktadır. Ve emperyalizm, gerek emperyalist metropollerde, gerekse geri kalmış ülkelerin işçi sınıfı ve sosyalistleri arasında, çeşitli metodlarla, işçi sınıfını satmaya hazır dar zümreler yaratabilmektedir. İşçi sınıfı aristokrasisi ve bü-

rokrasisi böyle bir gelişimin ürünüdür, ve Avrupa'da 60-70 yıldan bu yana, sosyalist hareketin başına musallat olmuştur. Emperyalizmin «kemik atma» politikasının yol açtığı oportünizm, yani işçi sınıfının çıkarlarını başka bir sınıfın veya işçi sınıfı içinden dar bir zümrenin çıkarlarına feda etme eğilimi, şovenizmin ikiz kardeşidir. Bu eğilim var oldukça, yenilemedikçe şovenizm de yaşayacaktır.

Öte yandan, tekelci kapitalizmin, gerek metropol ülkelerde gerekse sömürülen ülkelerde kurmaya çalıştığı örtük açık faşist rejimlerde, veya artık hemen her yerde bütünüyle gerilemiş ve sadece burjuvazi için demokrasi, ezilen sömürülen sınıflar için dikta niteliği kazanmış burjuva demokrasilerinde şovenizmle mücadele çabaları, burjuvazinin çağımızdaki büyük propaganda imkânlarından da yararlanarak kitlelere yaygın şekilde yutturduğu şartlanmaların, dar milliyetçiliğin, emperyalizmin oyunlarının, ırkçılığın duvarlarına çarpıyor. Bu duvarlara çarpmakla kalmıyor, aynı zamanda uluslararası ve yerli finans kapitalin korkunç baskı ve sansür ağıyla da karşılaşılıyor. Pek çok sözde demokratik rejimde demokrasinin sınırları militarizmin ve milliyetçiliğin sınırlarına kadar varıyor da, o sınırdan duruyor. Hem de zindanlar, darağaçları, vatan ihanet suçlamaları duvarına çarparak duruyor. Bu yüzden, işçi sınıfı sosyalistlerinin şovenliğe karşı mücadeleleri, büyük engellerle karşılaşılıyor, ve kitlelerdeki şartlanmaların aşılması güçleşiyor.

Oportünizm ve şovenizm, işçi sınıfı hareketi içinde barındıkça, emperyalizm ve burjuvazi işçi sınıfını içerden fethetmenin yollarını her zaman arayacaktır. Bu yüzden oportünizmle ve şovenizmle mücadele işçi sınıfı sosyalistlerinin dünyada ve Türkiye'de en önemli, en acil sorunudur. Türkiye'deki son olaylar işçi sınıfı sosyalistlerine bu gerçeği bir kere daha göstermiştir.

NOTLAR

- (1) Emperyalizm ve tekelle kapitalizm konusunda bak: İLKE, sayı 5.
- (2) «Prophetic Words», Against Imperialist War, s: 307-308'den
- (3) «Notes on the Resolutions of the Stuttgart Congress on «Militarism and International Conflicts», A.g.e. s: 11.
- (4) «İkinci Enternasyonalin Çöküşü.» Proletarya İhtilali ve Dönek Kautsky, Bilim ve Sosyalizm yayımları, s: 76
- (5) «War and Russian Social Democracy», Against Imperialist War, s: 67-68.
- (6) «İkinci Enternasyonalin çöküşü», Proletarya İhtilali ve Dönek Kautsky, s: 53-54.
- (7) Aynı, s: 53
- (8) Aynı, s: 77
- (9) Aynı, s: 82
- (10) Savaş ve Sosyalizm, s: 18-19, Sol yayımları
- (11) İkinci Enternasyonalin Çöküşü, s: 53.55-56.
- (12) Fazla bilgi için Bak: İkinci Enternasyonalin Çöküşü, s: 53, 55, 56,
- (13) «The Task of Revolutionary Social Democracy in War», Lenin, Toplu eserleri, cilt 21, s: 16-17.
- (14) «Socialism and War», Lenin, Toplu eserleri, cilt 23, s: 229
- (15) Aynı, s: 306-307
- (16) Proletarya İhtilali ve Dönek Kautsky, s: 168-169